

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ANNOTÁLT BIBLIOGRÁFIA

A BŐS (GABČIKOVO)-NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐRENDSZER
HATÁSTERÜLETÉT ÉRINTŐ FONTOSABB KÖRNYEZETI
KUTATÁSOKRÓL

Budapest

1994

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ANNOTÁLT BIBLIOGRÁFIA

**A BŐS (GABČIKOVO) - NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐRENDSZER
HATÁSTERÜLETÉT ÉRINTŐ FONTOSABB KÖRNYEZETI
KUTATÁSOKRÓL**

Budapest

1994

A kötetet szerkesztette:

Láng István
Banczerowski Januszné
Berczik Árpád

Technikai munkatárs:

Szekeresné Czuczor Zsuzsa

A bibliográfia elkészítésében részt vettek:

- ABAFFY Jenőné (A.J.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- BANKOVICS Attila (B.A.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- BÁLDI András (B.A.*)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- BERCZIK Árpád (B.A.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- CSANÁDY Mihály (CS.M.)
(„Johan Béla” Országos Közegészségügyi Intézet)
- CSAPÓ Frigyesné (Cs.F.-né)
(Pannon Agrártudományi Egyetem)
- CSORBA Gábor (Cs.G.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- CSUTOR Ferencné (Cs.F.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- FORRÓ László (F.L.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- GUBÁNYI András (G.A.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- GULYÁS Pál (G.P.)
(VITUKI Víztisztaságvédelmi Intézete)
- HAHN István (H.I.)
(ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszéke)
- KISS KEVE Tihamér (K.K.T.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- MAJOROS Gábor (M.G.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- MERKL Ottó (M.O.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- MÉSZÁROS Ferenc (M.F.)
(Magyar Természettudományi Múzeum)
- NOSEK János (N.J.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- OERTEL Nándor (O.N.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- PALKOVITS Gusztáv (P.G.)
(Pannon Agrártudományi Egyetem)
- RÁKÓCZI László (R.L.)
(VITUKI Hidrológiai Intézete)
- RÁTH Tamásné (R.T.)
(MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete - Magyar Dunakutató Állomás)
- RECHNITZER János (R.J.)
(MTA Regionális Kutatások Központja - Észak-dunántúli Osztálya)

RONKAY László (R.L.*)
 (Magyar Természettudományi Múzeum)
 SCHUMMEL Péter (S.P.)
 (Pannon Agrártudományi Egyetem)
 SOMOGYI Sándor (S.)
 (MTA Földrajztudományi Kutatóintézete)
 SZABÓ Mária (SZ.M.)
 (ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszéke)
 TÓTH László (T.L.)
 (MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete)
 TÓTH Sándorné (T.S.-né)
 (Pannon Agrártudományi Egyetem)
 VÁRALLYAY György (V.GY.)
 (MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete)

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ	7
FÖLDRAJZ	9
FÖLDTAN	35
A DUNA VÍZ- ÉS HORDALÉKJÁRÁSA	41
TALAJTAN	61
ÉLŐHELYEK ÉS ÉLŐVILÁGUK	77
Terresztris élőhelyek és élőviláguk	79
Vízi élőhelyek és élőviláguk	111
GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HATÁSOK	205
- Mezőgazdaság	207
- A vízminőség közegészségügyi vonatkozásai	229
- Táj- és településfejlesztés	237
NÉVMUTATÓ	243

ELŐSZÓ

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer építése során egyre gyakrabban vetődik fel a hatásterületén végbemenő változások felmérésének, elemzésének igénye. Igen szerteágazó azoknak a tanulmányoknak, jelentéseknek, tudományos közleményeknek a köre, amelyek különböző megrendelők igényei szerint tekintik át és értékelik a Magyarország és Szlovákia határterületén fekvő, nagyjértékű kistáji táj természeti, gazdasági, társadalmi változásait. A bibliográfia szempontjából a Vízlépcsőrendszer hatásterületének a Duna Rajka és Budapest közötti szakaszát, a Szigetköz és a folyóhoz csatlakozó területeket tekintettük addig a mélységig, ameddig közvetlen hatás feltételezhető volt. A kizárólag Szlovákia területét érintő tanulmányokra gyűjtésünk nem terjedt ki.

A Magyar Tudományos Akadémia a közelmúltban parlamenti és kormányzati felkérésre alapos elemző munkával áttekintette a Szigetközre vonatkozó eddigi ökológiai kutatásokat. Az elemző, és az eredményeket szintetizáló munkában akadémiai kutatók, egyetemi, közgyűjteményi, vízügyi, közegészségügyi, természetvédelmi, elméleti és gyakorlati szakemberek széles köre vett részt. Elsődlegesen az élővilág és a környezet kölcsönhatásait elemezték, de a szükséges mértékben figyelembe vették más környezettudományi diszciplínák eredményeit is. A vizsgálódást összegző, közel 150 oldalnyi tanulmányt (*Szigetköz. Környezeti kutatások, környezeti állapot, ökológiai követelmények.* MTA Bp. 1993. Szerk.: Láng I., Banczerowski J.-né., Berczik A.) az MTA döntéshozók, intézmények és szakemberek körében terjesztette.

Magyarország és Szlovákia a vízerőmű-létesítéssel kapcsolatos vitás kérdések rendezése ügyében a Hágai Nemzetközi Bírósághoz fordult. A perben részt vevő hazai és külföldi szakemberek számára több háttérstudium, szakanyag készült és készül. Ezek között sok olyan elemzés szerepel, amely tudományos igénytelenséggel tekinti át a problémakört, és publikált közleményekben, vagy nem publikus jelentésekben fellelhető információkat összegezte.

A most közreadott annotált bibliográfia-kötet azoknak a reprezentatív és szelektált közleményeknek a főbb tartalmi ismertetését fogja össze, amelyeket az elemzésekben részt vevő kutatók fontosnak tartottak. A referált munkák elsősorban a tényanyag ismertetését célozzák, de különböző, sokszor egymással ellentétes nézeteket, szemléletet is tükrözhetnek. Természetesen a bibliográfia nem terjedhet ki valamennyi közlemény ismertetésére, de minden bizonnyal jó képet ad a releváns munkákról.

A bibliográfiai adatokat nagyobb témakörök szerint csoportosítottuk, ezzel is segítve azon döntéshozók, szakemberek munkáját, akik egy-egy kérdéskör tekintetében kívánnak további, részletesebb információhoz jutni. A tartalmi ismertetés lehetővé teszi a szakanyagok közötti tallózást. A tematikai csoportosítás következtében elkerülhetetlen, hogy egyes tanulmányok vagy jelentések, könyvek hivatkozása több fejezetben is megjelenjen, mivel különböző diszciplínákra vonatkozóan is tartalmazhatnak adatokat. A tájékozódást a kötet végén névmutató, a szövegben pedig a referáló szakember nevének kezdőbetűire utaló jelzés is segíti.

A kiadvány angol nyelven is megjelenik.

A kötet közrebocsátásakor megköszönjük mindazok munkáját, segítő közreműködését, akik e hiánypótló bibliográfia elkészítését lehetővé tették.

Budapest, 1994. június

Láng István
akadémikus

FÖLDRAJZ

1. Asztalos, I. - Somogyi, S.

A Rajna-Majna-Duna és a Duna-Tisza csatornák megépítésének területfejlesztési kihatásai.
Területfejlesztési Közlemények. 3: 1-135.
1977.

Az MTA FKI-ban az ÉVM megbízásából 1972-74-ben fenti címen végzett kutatási eredményeknek az összefoglalása. A Felső-Dunára vonatkozóan kiemelten foglalkozik a mederrendezéssel és folyószabályozással, a hajózás kiépítésének szükségszerű követelményeivel és következményeivel. Hatásuk a folyó életére, az érintett partmenti sáv talajvíz viszonyaira, növény- és talajviszonyaira, a környék gazdasági életére, a mezőgazdasági termelésre, a közlekedésre, a települések és a népesség életére. A környezetvédelem feladatai.

S.

2. Ábrahám, M. - Várday, N.

A Rajka-Esztergom közötti Duna-szakasz vízminőségi problémái.
Hidrológiai Közöny. 2: 60-63.
1977.

A bal parti terhelések ismerete nélkül megbízható hidrokémiai hosszszelvény készítése nehéz. A tervezett tisztítók megépítéséhez is szükséges a terhelések pontos ismerete. Az öntisztítóképeség 4-600 t KOI/nap. A vízminőséget a jobb parti vízgyűjtő szennyezőanyagai csak kis mértékben befolyásolják. A határszelvényben továbbra is számolni kell a lassú ütemű minőségromlással.

S.

3. Balogh, J. - Lóczy, D.

A Dunakiliti víztározó megépítése utáni talajvízszint-változás hatása a Szigetköz geomorfológiai fáciéseire.
Földrajzi Értesítő. 41: 115-125.
1992.

Szerzők a geomorfológiai térkép (Pécsi M.) és a talajvízszint-süllyedést prognosztizáló térkép összeszerkesztésével mutatják ki a geomorfológiai fáciések (árterek, zátonyszigetek, feltöltött medrek, övzátonyok) várható területi különbségeit. Számításaik szerint a talajvízszint-változás a területnek több, mint 80 %-át érinti, mert a fedőréteg alatti kavicsból kapillárisan nem jut víz a felszín közelébe. Emiatt a terület 75 %-án a Duna tenyészidőszaki közepes vízállása befolyásolja a termésátlagokat.

S.

4. Barna, A. - Danicska, L. - Nagy, L.

A Gabcikovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer hatása az európai víziútrendszerre.
Vízügyi Közlemények. 2: 273-288.
1974.

A hajózás gazdaságosságát az mutatja, hogy egy LE energiával nyolcszor annyi teher továbbítható, mint vasúton és 30-szor annyi, mint közúton. Az élők munkáigény is kisebb, 1968-71-ben a Felső-Duna átmenő forgalma 4,5 millió tonna volt. Magyarországra a forgalom 12,0 %-a jutott. Az átbocsátó képesség kb. 7 millió árutonna, amit kb. a 70-es évek végére elér. A fejlődés az ezredfordulóra 30 millió árutonna is lehet. A vízlépcső növeli a hajózás hasznos időalapját, a hajópark kihasználhatóságát és kedvezőbb hajózási módszereket tesz lehetővé (tolóhajózás).

S.

5. Bendefy, L.

A Duna medrében görgetett hordalék eredete és kőzetminősége.
Földrajzi Közlemények. 1: 73-89.
1979.

A Duna a Bécsi-medencéből a Dévényi kapun át a 10-szer mélyebb kisalföldi-medencébe lép. Eséstörése miatt a határnál még 10 mm-es átlagos szemcseátmérőjű a görgetett hordalék. Gönyűig 3 mm alá csökken, viszont a lebegtetett hordalék nagyjából egyensúlyban marad. A hordalék zöme az Alpokból, kisebb részben a Kis-Kárpátokból származik.

S.

6. Breinich, M. - Nagy, L. - Szántó, M.

A dunai vízlépcsőrendszer koncepciójának kialakulása.
Vízügyi Közlemények. 4: 483-500.
1983.

A Duna komplex hasznosítása Európa jelentős részének érdeke. Célkitűzései: vízierő-hasznosítás; a hajózás és víziút fejlesztés; az árvízvédelem és a folyószabályozás; a vízkészlet-gazdálkodás; a vízgyűjtő infrastruktúrájának fejlesztése. Változatok a vízlépcsőrendszer koncepciójára (13 csehszlovák + 12 magyar). A tervezett létesítmény megvalósításához kapcsolódó kutatások.

S.

7. Bulla, B.

Magyarország természeti földrajza.
Tankönyviadó, Bp. 423 p.
1962.

A közelmúlt iskolateremtő nagy professzora hazánk földrajzának keretében foglalkozik összefoglaló jelleggel a Kisalföld természeti

viszonyaival. Sorban találja azokat a fontosabb felszínfejlődési szakaszokat, amelyek e terület mai környezeti képét is kialakították. Az országterület általános jellemzését az egyes természeti tényezők sorrendjében végzi, de kiemeli az egyes tájak sajátosságait, így a Kisalföldet is. A könyv zárófejezeteként az egyes nagy tájegységek főbb jellemzőit még külön is összefoglalja.

S.

8. Bulla, B. - Mendöl, T.

A Kárpát-medence földrajza.
Nevelők könyvtára 2.
Országos Köznevelési Tanács, Bp. 611. p.
1947.

A magyar geográfia kiváló megújítói és nemzetközi hírű művelői közösen írt, az egész Kárpát-medencét felölelő munkájuk keretében foglalták össze korunknak az egyes tájakra vonatkozó természeti és társadalmi földrajzi ismeretanyagát. A későbbi hasonló jellegű munkákkal szemben itt az egyes, az egész medencére kiterjedő táji kölcsönhatásokat is jól kiemelik és értékelik. A Kárpát-medence egészének általános jellemzői után az egyes tájak részletes bemutatását is elvégezték. Így a Kisalföld természeti képe után megismerkedünk az ott élő ember gazdasági életével és településeivel is.

S.

9. Cholnoky, J.

Magyarország földrajza.
In: A Föld és élete. VI. 1-529.
Franklin Társ. Bp.
É.n.

Kora legnépszerűbb geográfusa életművének összefoglalásaként írta meg a sorozatban Magyarország földrajzát. Az országterület általános jellemzése után a tájakat rajzolta meg kora szemlélete alapján, aminek azonban vannak ma is érvényes megállapításai. Így a kisalföldi Duna-hordalékkúp felismerése, kialakulásának első szakszerű magyarázata is az ő nevéhez fűződik. Kitűnő megfigyelése a folyók szelvényjellegének (mederépítő mechanizmusának) leírása, amivel a Felső-Duna főmedrének feltöltődő alsó-szakasz jellegét és a fattyúágak (Mosoni- és Kis-Duna) kanyargó, közép-szakasz jellegét magyarázza. Jól látta a kiföldi szakasz hordalékviszonyainak az összefüggését is a felsőbb szakaszokkal.

S.

10. Csobok, V. - Csománé, Szabó, K.

Folyócsatornázás hatása a talajvíz alakulására a Szigetközben.
Beszámoló a VITUKI 1966. évi munkájáról. 445-454.
1968.

Szerzők a Major Páltól korábban (1962) kidolgozott módszerrel megszerkesztették a Szigetköz várható talajvízállás változásának térképét. Annak maximális értéke szerintük a Duna hullámterén a 3 m-t is meghaladja, míg a Mosoni-Duna sávjában kb. 1 m-rel csökken. A káros mértékű szintcsökkenést szivárogtató rendszer kiépítésével javasolják kivédeni.

S.

11. Dóka, K.

A Lajta szabályozása (1786-1935)
Győri Tanulmányok. 5: 219-234.
1983.

A Lajta vízvidékének természetes állapotát bemutatva, levezeti a szabályozás szükségességének indokait (eséstörés miatt heves árvizek). A szabályozás fő célkitűzése volt Moson és Magyaróvár védelme, a vízigények biztosítása, a fokozódó vízhozamok levezetése. Az intenzív mezőgazdasági termelést biztosították, de a talajvíz süllyedés a réteket kiszárította.

S.

12. Dóka, K.

A karlsruhei térképek vízrajzi tanulságai.
Vízügyi Közlemények. 1: 64-76.
1986.

A magyar kutatók már többször meglátogatták Karlsruhe híres térképgyűjteményét. A Felső-Duna vidékét igen jól szemlélteti egy 1670-es térkép, amelynek méretaránya 1: 550.000-es. Igen jó e vidékről de Jamaigne 1667-es térképe (M= 1:175.000). Ugyanezt a területet ábrázolja Hanstein, J. Ph. 1683-ból származó térképe (M= 1:100.000), ami részletes helyszínrajzot közöl.

S.

13. Dudás, Gy.

Európa belső víziútjának távlati hasznosítása 1980 után.
Földrajzi Közlemények. 19: 73-75.
1971.

A Ruszeban tartott nemzetközi konferencia előadásával kapcsolatban számol be a szerző arról a várakozásról és azokról a tervekről, amelyekkel Bulgáriában a Duna-Rajna csatorna megvalósítását követik. Kiemeli Magyarország központi helyzetét az Északi-tengert a Fekete-tengerrel összekötő nemzetközi víziúton. Rámutat azokra a következményekre, amelyek a megnövekedett áruszállítási és hajózási lehetőségekkel járnak.

S.

14. Erdélyi, M.

A Győri-medence természeti-gazdasági értékei és a tervezett vízlépcső.
Földrajzi Értesítő. 3-4: 475-489.
1983.

Szerző kétségbevonja a tervek koncepció kialakulása óta a célkitűzések fontossági sorrendjét. A hajózással és energiatermeléssel szemben előbbre sorolja a mezőgazdaság, vízellátás és környezetvédelem érdekeit. A medence hidrogeológiájának bemutatásából levezeti a talajvíz és rétegvíz esetleges minőségromlásának és szintsüllyedésének lehetőségét.

S.

15. Erdélyi, M.

A Kisalföld hidrogeológiája a vízlépcsők megépítése előtt és után.
Földrajzi Értesítő. 39: 7-27.
1990.

A vizsgált terület régi kutatója foglalkozik a talajvíz és a folyóvíz kapcsolatával, a rétegvíz készlettel, a bősi erőmű üzembe helyezése utáni változásokkal, a talajvízpótló rendszer várható következményeivel, továbbá a feltételezeten hiányzó víz pótlásának módjaival. Ezután a mélyebb rétegekben tárolt vizet vizsgálja abból a szempontból, hogy mennyiben helyettesíthető vele a felszínközeli kavicsrétegek talajvíze. Véleménye szerint ez nem oldható meg. A szerző a régi Duna-mederben kiépített vízlépcsős megoldást kedvezőbbnek tartja hatásaiban, mint az oldalcsatornást.

S.

16. Fekete, Gy.

A Duna-Majna-Rajna víziút megépítését megelőzően szükséges nemzetközi teendők.
Közlekedéstudományi Szemle. 8. 281-286.
1991.

A Rajna és a Majna többszörös kihasználtsága a Dunához viszonyítva előrevetíti utóbbi hajóforgalmának gyors növekedését. Szerző nemzetközi egyezményt javasol az egységes berendezkedésekre a belvízi utak, kikötők, hajógyárak és hajójavító műhelyek, hajók, jogszabályok, adminisztrációs és szervezési kérdések tekintetében.

S.

17. Franyó, F.

A negyedkori rétegek vastagsága a Kisalföldön.
MAFI Évi Jelentése 1965. 443-458.
1967.

A szerző a mélyfúrások adatainak segítségével - kb. 600 fúrásból - megszerkesztette a Kisalföld medencéjét kitöltő fiatal üledékek szelvényeit, amiből az egyes területek negyedkori üledékvastagsága is kitér. Ebből látszik, hogy a Mosoni-Duna és Duna közötti területen (a Szigetközben) a negyedkori kavicsos folyóvízi üledék vastagsága végig meghaladja a 200 m-t. Ez természetesen a szerkezeti alap lesüllyedésének a következménye.

S.

18. Franyó, F. et al.

Győr, L-33-VI. Magyarázó Magyarország 200000-es földtani térképsorozatához. MÁFI. Bp. 157. p. 1971.

A terület pontos rétegtani felépítését és fejlődéstörténetét, valamint kőzettani, üledékföldtani, vízföldtani viszonyait és hasznosítható nyersanyagait írják meg részletesen, benne a Szigetközét is. Különösen értékes a vízadó kutak számának, vízhozamának és a nyersanyagok elterjedésének községi közigazgatási határokhoz kötött táblázatos feltüntetése.

S.

19. Göcsei, I.

Szigetköz. Természettudományi Közöny. 7: 337-340. 1963.

A Szerző elsősorban a Szigetköz természeti képét mutatja be, ahogy az a korábbi természetes állapotából az emberi, társadalmi hatásra napjainkig kialakult. Foglalkozik a Duna főmedrét és a Mosoni-Dunát érintő szabályozási munkálatokkal is. Érinti a tájban lakó ember életének jellemző vonzásait is.

S.

20. Göcsei, I.

A szigetközi Kőszegi-tó és keletkezése. Földrajzi Értesítő. 3: 361-364. 1970.

A Győrtől É-ra a Duna védgátja melletti tó talányos eredetű. A kutatók kiderítették, hogy az 1880-as árvíznek a Duna töltésén átbukó vize mélyítette. Legnagyobb mélysége 9 m, hossza 120 m volt. A védgátak megerősítése céljából feltöltötték.

S.

21. Göcsei, I.

Győr-Sopron megye mezőgazdaságának fejlődése a felszabadulás óta. Földrajzi Közlemények. 19: 51-59. 1971.

Győr-Sopron megye keretében a szerző részletesen jellemzi a Szigetköz mezőgazdaságilag művelt területét. A Duna O-pontja felett 3 m-ig alacsony, a felett magas ártérként különíti el a területet. Taglalja azokat a tényezőket, amelyek az országon belül kiemelten kedvező piaci helyzetet nyújtottak az itteni termelésnek. Ezután sorra veszi az egyes növényfélések terméseredményeit, összehasonlítva azt az országos átlagokkal, amelyeket rendre meghaladnak a kedvező természeti adottságok kihasználásával. A kedvező piaci lehetőségek kihatnak az állattenyésztés fejlettségére is.

S.

22. Göcsei, I.

A Szigetköz természetföldrajza. Akadémiai Kiadó Bp. 120 p., 1 t. 1979.

A Szigetköz természeti viszonyainak eddig legrészletesebb összefoglalása. Első részében a természeti földrajzi tényezők területi szerepkörét jellemzi (geomorfológiai, éghajlat, vízrajz, növényzet, talajok) a legújabb kutatáseredmények alapján, nagytömegű számszerű adattal. Külön kiemelendő a vízrajzi viszonyok szakszerű tárgyalása, amelyben még tárgyilagosan elemezte a GNV-megépítésének kérdéseit is. A tanulmány második része a Szigetköz K-i részének tájelemeit, fácieseit mutatja be helyszíni ökológiai vizsgálatok alapján (ártéri erdő, rét és legelő a védgátakon belül és kívül, morotvák és hátságok, magasártéri szántók talajtípus szerint, futóhomok felszínek, árvédelmi töltések, medencék és agyaggödörök). 3 faciesrendszert különít el (alacsony és magas ártér és antropogén eredetűek). Bő irodalma külön érték.

S.

23. Göcsei, I.

Változások Győr környékének vízrajzában. Földrajzi Közlemények. 2: 111-117. 1985.

Győr vízrajzi centrum jellege - a Rába-Rábca-Marcál torkolata a Mosoni-Dunába. Szerepük a vár védelmében. Rába szabályozás: 1886-88. Marcál szabályozás: 1890-1893. Rábca szabályozás: 1886-88, 1907, 1986. Mosoni-Duna szabályozása: 1907-1908. A Duna szabályozásáig (1880-88) a hajóforgalom a Mosoni-Dunán haladt át. Mai szabályozások: a Rábca torkolat áthelyezése és a Mosoni-Duna Püspökerdei-kanyarulat átvágása.

S.

24. Göcsei, I.

Változások Győr környékének vízrajzában.
Földrajzi Közlemények. 2: 111-117.
1986.

Győr vízrajzi centrum jellege - a Rába-Rábca-Marcál torkolata a Mosoni-Dunába. Szerepük a vár védelmében. Rába szabályozás 1886-88. Marcál szabályozás 1890-1893. Rábca szabályozás 1886-88, 1907, 1986. Mosoni-Duna szabályozása: 1907-1908. A Duna szabályozásáig (1880-88) a hajóforgalom a Mosoni-Dunán haladt át. Mai szabályozások: a Rábca torkolat áthelyezése és a Mosoni Duna Püspökerdei kanyarulatának átvágása.

S.

25. Göcsei, I. szerk.

Győr-Sopron megye földrajza.
Győr-Sopron megyei Pedagógiai Intézet, Győr, 95.p. 7 t.
1990.

A szerzők a megye területét tájegységeként jellemzik. A Győri-medencét a Rábaköz, Fertő-Hanság medence, Mosoni-síkság és Szigetköz területére osztva ismerjük meg. Külön összefoglaló fejezet foglalkozik a megye vízrajzával. Kiemelik, hogy a GNV feladata a Duna itteni szakaszán évi 50 millió tonna hajóforgalom átbocsátási képességének kialakítása, míg anélkül csak 4,8 millió tonna volt. Rámutatnak, hogy az oldalcsatornás vízerőmű létesítése hozzájárul az 1954-es és 1965-ös árvizekhez hasonló helyzetek elkerüléséhez is.

S.

26. Hajósy, F.

A Kisalföld éghajlata.
Földrajzi Közlemények. 10: 143-156.
1962.

Bemutatja a Kisalföld éghajlatának sajátos eltéréseit a környezetétől, felsorolva annak okait is. Azután az éghajlati elemek tér- és időbeli változásait írja le (sugárzás, légnyomás, szélviszonyok, párányomás, nedvesség, párolgás, felhőzet, hőmérséklet, csapadék). Végül az egyes középtájak éghajlatának - így a Győri-medencének is - a jellemzőit foglalja össze.

S.

27. Hock, B.

A Felső-Duna csatornázásának várható vízminőségi hatásai. In.: A Duna-Majna-Rajna és Duna-Tisza csatornák megépítésének területfejlesztési hatásai.
Készült az ÉVM megbízásából. MTA FKI Könyvtára. 1-22.
1973.

A jelenlegi vízminőségi és szennyvízterhelési viszonyok bemutatása után felvázolja azok várható átalakulásait, majd külön-külön tárgyalja a főbb létesítmények (tározó, fel- és alvízcsatorna, elhagyott meder) vízminőségi hatásait. Ezután a jégviszonyok változásának és a megnövekedett hajózás várható szennyezésével kapcsolatos vízminőségi hatásokat foglalja össze.

S.

28. Horváth, S.

A magyar víziúthálózat fejlesztésének irányai.
Vízügyi Közlemények. 48: 239-258.
1966.

A Szerző a jelenlegi helyzet ismertetésének keretében tárgyalja a Felső-Duna hajózási akadályait, ami miatt a Duna hajózási lehetőségei már az akkori igényeket sem elégtették ki. A továbbiakban a víziútfejlesztés európai és hazai érdekelttségét, a beruházási költségeket, és a gazdaságossági kérdéseket tárgyalja. Utóbbi tekintetében a víziutak lényegesen kifizetődőbbek, mint a vasutak, főleg a belföldre irányuló áruszállítás területén. A víziutak fejlesztése azonban csak komplex vízgazdálkodási - kikötők, rakodók, raktárházak, hajóépítés - program keretében oldható meg.

S.

29. Ihrig, D. szerk.

A magyar vízszabályozás története.
Országos Vízügyi Hivatal Bp. 1-398.
1973.

Az utóbbi évtizedek legnagyobb szabású összefoglalása a magyar folyók szabályozásáról. Az általános történeti összefoglalót Ihring Dénes (a természeti viszonyok jellemzését), a magyarországi korábbi antropogén hatásokat Károlyi Zsigmond írta meg. Ezután Károlyi Zoltán a Duna szabályozás történetének fontosabb fázisait és fő eredményeit szedte sorba. Ennek keretében foglalkozott a Felső-Dunával, a Mosoni-Dunával, a Duna-Lajta ártérrel és a Szigetköz ármentesítésével és lecsapolásával. A szöveget a korábbi és a szabályozások utáni helyzetet feltüntető, jól összehasonlítható térképek teszik világossá és könnyen érthetővé.

S.

30. Illei, V.

A magyar Duna-szakasz vízlépcsőzése.
Vízügyi Közlemények. 1: 95-101.
1975.

A szerző a Duna Bizottság által előírt méretű hajózhatóság lehetőségeinek megteremtését tartja a vízlépcsők megépítése fő eredményének.

A vízienergia kihasználása és az egyéb jobb hasznosítási lehetőségek csak járulékos eredmények.

S.

31. Jakucs, L.

A Kisalföld műholdas földtudományi vizsgálata
Földrajzi Közlemények. 32: 217-254.
1984.

A szerző a LANDSAT felvételek értékeléséhez sorra veszi és térképeken szemlélteti a Kisalföld legutóbbi időkben végzett természeti- környezeti kutatásának eredményeit a domborzattól a talaj típusokig, kiegészítve azt a földtani aljzatra vonatkozó térképes adatokkal. Ezután a LANDSAT felvételekkel összevetve azokat, elemzi a levonható következtetéseket. Rámutatott, hogy azok elsősorban a vonalas felszíni elemek értelmezésében és pontos helyrajzi követéséhez adnak értékes támogatást.

S.

32. Jakus, Gy.

A Bős (Gabcikovo)-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer hatása a Szigetközben.
Földrajzi Közlemények. 3-4. 221-228.
1988.

A közvélemény nem ismeri az 1985. évi "Környezeti hatástanulmány"-t, az aggodalmak részben ebből erednek. A Szigetközi Duna-szakasz jellege - oka az oldalcsatornás hajózóút és vízlépcső megépítésének. Hatások és szükséges intézkedések. A mederszakasz természetes jellegét már az 1880-as szabályozások is megváltoztatták. A hatások eltérően érintik a Felső- Középső- és Alsó- Szigetközi területet, mert a Dunakiliti-duzzasztó a felső terület talajvizét megemeli, a középső részét lesüllyeszti, az alsóét változatlanul hagyja.

S.

33. Kakas, J.

Természetes kritériumok alapján kijelölhető éghajlati körzetek Magyarországon.
Időjárás. 328-339.
1960.

Korábbi kezdeményezések után szerző az újabb meteorológiai mérések segítségével a hőmérséklet, csapadék és légmozgások alapján kísérelte meg az ország éghajlati körzeteinek kijelölését.

Megfontolásai szerint a Szigetköz (a Kisalfölddel együtt) a mérsékelt száraz (60 mm-ig terjedő vízhiány), mérsékelt meleg (50-75 nyári nap előfordulása), enyhe telő éghajlati körzetek közé tartozik.

S.

34. Kató, P.

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer ökológiájának néhány fontos kérdése.
Hidrológiai Közöny. 70: 359-366.
1990.

A szerző több évtizedes erdőmérnöki tapasztalatai alapján foglalkozik a GNV ökológiai kérdéseivel az elutasító bírálatok tükrében. Az erdészeti károsodás pótolható, mert csak erdőtípus változásról van szó. A mezőgazdasági károsodás a tervezett mentett oldali (gátakon kívüli) vízpótló rendszerrel kivédhető. A Duna meder halállományát a meder lépcsőzésével lehet megtartani, s kb. 200 m³/s folyamatos vízpótlással életterét biztosítani. A gerinces vadállomány korlátozódik, a szárnyas valószínűleg gyarapodik. A víz eutrofizációját, algásodását a beáramló szennyvizek okozzák, ami ellen a vízlépcső nélkül is védekezni kell. A gazdaságossági számítások csak a megépítés elmaradása esetén jelentenek veszteséget.

S.

35. Károlyi, Z.

A Kisalföld vizeinek földrajza.
Földrajzi Közlemények. 10: 157-174.
1962.

A vízgyűjtők általános jellemzését az évi vízmérleg segítségével végzi. Azután az egyes folyók (Duna, Mosoni-Duna, Rába, Rábca, Fertő tó, Marcal és Lajta) részletes jellemzését végzi el az azok fontosságától meghatározott részletezéssel. Mindegyik folyónál felsorolja az emberi beavatkozás - folyószabályozás összefoglaló adatait is.

S.

36. Károlyi, Z.

A Kisalföld és az Alpok-alja vízrajza.
In: Magyarország vízvidékeinek hidrológiai viszonyai.
VITUKI, BP. 57-78.
1965.

A táj felszíni vizeit (Duna, Mosoni-Duna, Rába, Rábca, Marcal, Lajta, Fertő tó) veszi sorra és mutatja be jelentőségük szerinti terjedelemben. A fontosabb adatok térbeli változásait táblázatokon és ábrákon szemlélteti. Kiemeli a szabályozások fontosságát és fontosabb következményeit.

S.

37. Károlyi, Z. - Somogyi, S.

A Győri-medence felszíni vízfolyásai.
In: Magyarország tájféldrajza 3. A Kisalföld és a nyugat-magyarországi peremvidék.
Akadémiai Kiadó Bp. 98-115.
1975.

A folyóhálózat meghatározói a szerkezeti domborzat és a folyók hordalékkúpépítő tevékenysége. A Duna jellegzetes hordalékkúp építését erős eséstörése okozza. A hordalékszállítás jellemzői, mennyiségi változásai. A főmeder mesterséges, alig 100 éves. A vízjárást az Alpok időjárása irányítja. Árvizek - kisvizek időszakai. A szabályozás nem tudta a zavartalan hajózást biztosítani. A védgátak a mellékágrendszerek miatt kanyargós futásúak. Mosoni-Duna: kanyargós középszakasz jellegű medrének vízjárást zsilip szabályozza. A Rábát eséstörés és hordalékkúp építés jellemzi. A Rábca a Hanság teknőjének lecsapolója, a Mosoni-Duna erősen visszaduzzasztja. A Lajta vízjárását oldalcsatornával szabályozzák.

S.

38. Kerényi, A. - Berki, I.

Szigetközi kapilláris vízemelés-vizsgálatok környezetvédelmi szempontú értékelése.
Acta Geographica ac Geologica et Meteorologica Debrecina. 24-25: 89-98.
1985-86.

1986-ban Dunaszeg környékén végzett fúrások szelvényéből vizsgálták meg a fedőréteg nedvességviszonyait. Ahol a talajvíz eléri a felső réteget, de a csapadékhatással nem érintkezik, ott közbülső száraz réteg alakul ki. Az uralkodó típusnál a fedőréteg végig a talajvíz kapilláris vízemelésének hatása alatt áll. Itt csak akkor lesz hátrányos következmény, ha a talajvíz lesüllyed. A magas talajvízállás is hátrányos, mert levegőtlené teszi a talajt és glejesedés következhet be. Itt hasznos is lehet a talajvíz süllyedése. Az ideális helyzet az, amikor a talajvíz időszakosan eléri a fedőréteget, ami vékonyabb, mint a csapadékhatás zónája.

S.

39. Kollár, F.

A Gabčíkovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer környezeti kihatásai Magyarországon (Vplyv Sustavy vodnich diel ne zivotné prostredie v Madarskej ľudovej republika).
Inz. Stvby, 29. k. 7/8. sz. 289-290.
1981.

Kedvező kihatások: megváltoznak a vízi szállítási lehetőségek, megszűnik az úszójárművek merülési korlátozása, a közlekedés fejlődését nyomonköveti az ipar fejlődése, a kialakuló nagy vízfelületek javítják az üdülési lehetőségeket, kedvezően hatnak ki a közvetlen környezet éghajlati viszonyaira, jobb vízkivételi lehetőségek állnak elő a parti szűrésű

kutakkal történő víznyerés számára. A Szigetközben megjavulnak a mezőgazdasági termelési feltételek, mert állandósul a talajvízállás.

Hátrányok: a tartósan megemelkedett vízállások miatt fokozott védelemre van szükség a mentett területeken; a növényzet egyes szakaszokon teljesen megváltozik.

S.

40. Korompai, G.

A fejlődő dunai áruszállítás szerkezetének és irányának változásai.
Földrajzi Értesítő 19: 451-470.
1970.

Szerző a folyó vízjárását alakító természeti tényezőket elemezve kimutatja, hogy az Inn és a Száva torkolata között az állandó hajózás csak mesterséges módon, a Duna csatornázásával biztosítható. A terület gazdasági fejlődésének és egyéb specialitásainak következménye, hogy a felfelé irányuló áruszállítás meghaladja a lefelé haladót. Ugyancsak a terület gazdasági lemaradása az oka, hogy relatíve jóval alacsonyabb az áruszállítási igénybevétele, mint más európai folyóknak. Míg Budapest 1950-ben első volt a dunai kikötők között, a későbbi időkben a szomszéd országok dunai áruszállításának növekedése miatt elveszítette vezető helyét.

S.

41. Kovács, Gy.

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer. Tervek, aggályok, feladatok. 1989. Sorskérdéseink.
Akadémiai Kiadó. Bp. 9-31. 19.
Magyar Tudomány. 4: 249-271.
1986.

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer célja, megvalósításának módja és gazdaságossága. A vízlépcsőrendszer leírása. Fő feladat: a zavartalan hajózóút biztosítása. Korabeli értéken a közlekedési megtakarítás évi 4,8 milliárd Ft. A vízlépcsőrendszer létesítése körüli viták, elemzések, talajvízfelszint süllyedése, a főmeder elvezető határfolyó jellegét, a mellékágak kiszáradása a természetes élővilág pusztulásához vezet, a Szigetköz rétegvize is minőségi károsodást szenved, a bósi erőmű csúcsjárata káros víz-visszaduzzasztást okoz a Mosoni-Dunán. A szerző a felsorolt kifogásokra szakmailag kielégítő válaszokat adott. A váratlan változások kivédését szolgálja az észlelőhálózat (monitoring) rendszer kiépítése.

S.

42. Lászlóffy, W.

Die Hydrogeographie der Donau.
In: Szerk.: Liepolt, Limnologie der Donau. Lf. 1. Stuttgart. 16-57.

1965.

A Duna kiváló hazai kutatója írta meg a folyó hidrográfiáját a nemzetközi szerzői munkabizottság által összeállított kiadványban. A folyóhálózat felépítését, a mederviszonyokat, a folyó vízjárását, a lefolyásviszonyokat, a víz hőfok és jégjelenségek változásait, a hordalékviszonyokat nagyszámú adattal és ábrával jellemzi a folyó teljes hosszában. A Szigetköz helyzetét így a felette és alatta fekvő folyószakaszokhoz viszonyítva jól össze lehet hasonlítani.

S.

43. Liska, M. B.

A Gabčíkovo-Nagymaros vízlépcsőrendszer problémája. Hidrológiai Közlöny. 4: 198-201. 1991.

A vízlépcsőrendszer fő célkitűzése: energiatermelés, hajózás folyamatosságának biztosítása, árvízi biztonság fokozása. A bevágódó folyómeder természetes állapotban is süllyeszti a talajvizet. A jelenlegi helyzet fenntartásához 350 m³/s vízhozam szükséges. A legjobb megoldás az eredeti tervnek a megvalósítása.

S.

44. Lóczy, D. - Balogh, J.

Ökofáciések térképezése a dunai ártéren. Földrajzi Értesítő. 1-4: 71-80. 1990.

Szerzők a tervezett vízlépcső okozta ökológiai változások feltárásához egy mintaterületen - Győrújfalú térségében - ökofáciás térképet készítettek. Ehhez felhasználták az úrfelvételek adatait is. Javaslatot dolgoztak ki az esetleg megvalósítandó szivárogtató rendszer vonalvezetésére.

S.

45. Nagy, L.

A Duna-szabályozás fejlődése. Vízügyi Közlemények. 4: 575-583. 1983.

A duzzasztásos folyóhasznosítást az igények és a technika fejlődése kb. 100 éve terjesztette el. A Dunán az első erőmű (Kachlet) 1927-ben lépett üzembe a bajor szakaszon. A Dunára a zárt vízlépcső-sorozat a KGST dolgozta ki a magyar szakaszra is. Ennek egyik tagja a Bős- Nagymarosi Vízlépcsőrendszer. Az osztrák és bajor szakasz vízlépcsői medertározók nélküli alaperőműveket működtetnek. Önköltségeik 1/10-ét sem éri el a hőerőművékének.

S.

46. Nagy, L.

A Duna hasznosítása. Földrajzi Közlemények. 1-2. 55-60. 1988.

A folyók hasznosítási típusai. A Duna hasznosításának jelenlegi állapota és továbbfejlesztési lehetőségei. A Bős (Gabčíkovo)-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer feladatai. Tervek és tapasztalatok a komplex hasznosítás megvalósításához. Elérendő célkitűzések: energiatermelés, állandó hajózás, árvízveszély megszüntetése.

S.

47. V. Nagy, I.

A Duna-Majna-Rajna víziút. Hidrológiai Közlöny. 6: 338-342. 1990.

A Duna Bizottság 1962-ben határozta el a Bécs alatti hajóút 3,5 m mélyre való kiépítését. Jelenleg az osztrák vízlépcsők miatt a teljes magyar szakasz mélyül. Ennek ellenére Rajka és Gönyű között 60 km-en 17 gázló található, ami a főszakasz átbocsátó képességét lerontja. A 2,5 m-es vízmélység fenntartása is nagy medermélyítést és fenntartó munkát igényelne. Az optimális megoldást az odalcsatornás vízlépcső biztosítaná. A Szigetköz K-i részének a kiszáradását és a víz elszennyeződését - ami a külső területről folyamatosan most is folyik - csak költséges további művekkel lehet megakadályozni. Magyar oldalról 0,5, szlovák részről napi 1,5 millió m³ szennyezett víz érkezik erre a Duna szakaszra.

S.

48. Nádas, P.

A Dunai hajózási viszonyok várható változásai. Közlekedéstudományi Szemle 1. 1991.

Az Európai Közlekedési Miniszterek Konferenciájának (CEMT) 1988. novemberi tárgyalásain a vízi közlekedéssel kapcsolatban elfogadott tanulmány alapján tárgyalja az európai belvízi hajózás fejlődésének problémáit. Elemzi a Duna-Majna-Rajna víziút részét képező magyarországi Duna-szakasz helyzetét. Megállapítása szerint Budapest-Rotterdam között annak legrosszabb szakasza a közös magyar-szlovák határt képező rész. A Bajor Tartományi Kormány Gazdasági és Közlekedési Minisztériumának 1989. évi beszámolója szerint 1987-ben az NSZK-ban egy árutonna szállítási költsége közúton 24,4 pfennig, vasúton 12,8, belvízi hajóval 3,9 pfennig volt.

S.

49. Pális, P.

Szigetország a Dunán.
Bp.
1956.

A szigetközi ártér hangulatos leírása egy újságíró szemével. Bele van foglalva az 1954. évi árvíz története is, ahogy az a helybéli lakosok tapasztalatában él.

S.

50. Páncélos, A.

A Duna hajózási nagylétesítmények megvalósításának feltételei és várható vízgazdálkodási hatásai.
In.: A Duna-Majna-Rajna és Duna-Tisza csatornák megépítésének területfejlesztési kihatásai.
Készült az ÉVM megbízásából.
MTA FKI Könyvtára 1: 8+26.
1973.

Szerző bemutatja a tervezett vízlépcső technikai - építési előfeltételeit. Ezután összefoglalja a várható hatásokat az ár- és belvízvédelem, a víz, jég és hordalékviszonyok, a közlekedési lehetőségek és feladatok, az energia- és a mezőgazdasági termelés adottságainak megváltozása szemszögéből.

S.

51. Pécsi, M.

Újabb völgy-fejlődéstörténeti és morfológiai adatok a Duna-völgy Pozsony (Bratislava) - Budapest közötti szakaszáról.
Földrajzi Értesítő. 5: 21-41.
1956.

Szerző a korszerű anyagvizsgálatok segítségével vizsgálta a fenti folyószakaszt kísérő teraszok térbeli helyzetét és kialakulási korát. Azok elterjedését térképen is rögzítette, és számos metszettel ábrázolta felépítésüket. A szigetközi szakaszon négy szelvényben táblázaton szemlélteti magassági viszonyait. Adatai a szigetközi Duna-szakaszra vonatkozólag ma is helytállóak.

S.

52. Pécsi, M.

A magyarországi Duna-völgy kialakulása és felszínalaktana.
Földrajzi Monográfiák 3.
Akadémiai Kiadó Bp. 342. p.
1959.

Szerző évtizedes kutatáseredményeit foglalja össze e műben, ahol az egyes különböző felépítésű Duna-szakaszok azonos módszerrel, kitűnően összehasonlítható részletességgel kerültek bemutatásra. A kisalföldi szakaszon külön jellemzi a jelenleg is épülő nagy hordalékkúp ártéri szintjeit, azok keletkezési körülményeit, az emelkedő szakasztól eltérő fejlődési menetüket, jelenlegi alakulásukat a gátakon belül és kívül. Részletesen tárgyalja a fiatal kéregmozgások korát és nagyságrendjét és azok hatását a folyó mederépítő mechanizmusára. Végül összefoglalja a folyóvölgy szintjeinek keletkezését magyarázó elméleteket, azok megmagyarázott és további kutatásokat igénylő részleteit. A kötetet bő irodalom zárja.

S.

53. Pécsi, M.

Negyedkori tektonikus mozgások mértéke a Duna-völgy magyarországi szakaszán.
Geofizikai Közlemények. 8: 73-85.
1959.

Szerző a folyóvízi lerakódásoknak, főleg a teraszoknak a mai folyó 0 vízszintjétől eltérő magassági helyzete alapján nyomozta ki a negyedkori szintváltozások mértékét. A legnagyobb emelkedés a középhegységi (Esztergom - Vác közötti), a legnagyobb süllyedés a szigetközi Duna szakaszán mutatható ki a mai meder vonalán.

S.

54. Pécsi, M.

A Kisalföld geomorfológiai képe.
Földrajzi Közlemények. 10: 113-138.
1962.

A korszerű geomorfológiai szemlélet tükrében mutatja be a Kisalföld felszín-fejlődésére vonatkozó - akkor - új kutatási eredményeket. A földtani szerkezeti mozgások és a klímaváltozások kölcsönhatásaként írja le az ottani dunai hordalékkúp fejlődéstörténetét, amit kifejező ábrákon is szemléltet. Az általános fejlődési menet után külön is foglalkozik az egyes középtájak (Győri-medence, Fertő, Hanság-medence, Rábaköz, Mosoni-síkság, stb.) jellemzésével.

S.

55. Pécsi, M.

A Duna ártéri szintek kialakulása és fontosabb agrárföldrajzi vonatkozásai.
Földrajzi Közlemények. 92. 267-271.
1968.

A Duna-ártér típusainak felépítését és fejlődését vizsgálva elkülöníti a kisalföldi Duna-szakaszt, mint hordalékkúpon elterülő akkumulációs árteret. Kimutatja, hogy azt csak alacsony és magas szintre lehet osztani.

Ezek relatív magassága a Duna közepes és magas árvizeivel mutat közvetlen összefüggést. De a hullámtéri holtágak és meanderek feltöltődése is különböző stádiumokon át megy végbe (főmederrel összefüggő, elkülönített, száraz, feltöltődött, elláposodott, stb. medrek és medermaradványok), amely nem nélkülözi az antropogén behatás következményeit.

S.

56. Prinz, Gy. - Cholnoky, J. - Teleki, P.

Magyar Földrajz.
Kir. Magyar Egy.-i Nyomda. Bp. I. 1-385. II. 1-434. III. 1-475.
É.n.

A magyar földrajztudomány kiemelkedő tudósai által a 30-as években írt sorozat a Kárpát-medence egészének sokoldalú leírása. Benne kiemelkedő részletességgel kerülnek bemutatásra az egyes tájak is, így a Kisalföld, s azon belül a Szigetköz is. Hangsúlyozottan kiemelik éghajlatunk átmeneti jellegét, ami sokoldalúan tükröződik a tájak képében és a folyók vízjárásában is. De viszonyítják az ország helyzetét Európa egészéhez is. Külön foglalkoznak a hajózható folyók jelentőségével.

S.

57. Rétvári, L.

A megvalósuló dunai vízlépcsőrendszer.
Földrajztanítás. 30: 80-83.
1987.

Szerző a gyakorló földrajztanító tanárok számára írta meg a vízlépcsőrendszer várható nemzetgazdasági előnyeit és környezetkárosító hatásait. Tárgyilagosan mérlegeli a pozitívumok és negatívumok kérdését. Hangsúlyozottan rámutat, hogy a várható előnyök is csak a vízminőség javulása mellett válhatnak igazán hasznossá.

S.

58. Rónai, A.

Vízföldtani tanulmány a Kisalföldről.
Hidrológiai Közlöny. 40: 470-484.
1960.

A hazai talajvizek kiváló kutatója szokott alaposágával tárgyalja a táj, s benne a Szigetköz felszín alatti vízviszonyait. Foglalkozik a terület domborzatával, folyóvízi üledékeivel, a kavics rétegek méreteivel, az artézi kutak vízhozamával, fajlagos vízhozamával, nyomásviszonyaival, hőmérsékletével, a talajvíz mélységével a vízzáró rétegek előfordulásával, a talajvízszint változásokkal, kémiai jellegével.

Mindazokat a terület egészét felölelő térképeken szemlélteti. Kimutatja, hogy a Szigetköz talajvízjárása szoros összefüggésben van a Duna vízállásával.

S.

59. Sárközi, Z.

Vízgazdálkodás és mezőgazdaság Győr és Moson megyében.
Győr. 134. p.
1955.

Az 1954. évi nagy felső-dunai árvíz adott aktualitást e munkához, amiben a Szerző részletesen elemzi az itteni Duna-szakasz árvizei keletkezésének körülményeit. Történelmi adatok alapján visszatekint a középkorra is, és felsorolja az akkori víziélet jellegzetességeit, leírja a maitól elűtő főbb vízhálózati különbségeket. Természetesen mások voltak a hasznosítás módjai és lehetőségei is. Helyenként az ember már akkor is kénytelen volt szabályozni a folyók járását. A hajózás a Mosoni-Dunán folyt. A folyók szabályozását részletesen tárgyalja, nemcsak a Dunáét, hanem a mellékfolyókét is. Részletesen tárgyalja a folyószabályozások kedvező és hátrányos következményeit. A vízrajzi viszonyok átalakulását a mezőgazdasági termelés változásainak tükrében vizsgálja.

S.

60. Sikora, A. - Komora, J. - Brachtl, I.

A Gabcikovo-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer folyamszabályozási kérdései.
Magyar Hidrológiai Társaság Duna Ankét. Bp. 94-118.
1977.

A Dunakiliti tervezett tározó adatai.
Fő feladat: a 3,5 m-es hajózó mélység biztosítása. A hordalékszállítás jellemzői, a görgetett hordalék (az 1000-3000 m³ közötti vízhozamok a fő hordalékszállítók) a tározóban annak felső részén rakódik le (1863-67-es fkm-ek között), míg a lebegtetett főleg az 1844-52 fkm-ek között. A vízsebesség 2000 m³/s vízhozammal a legnagyobb, mert azután a visszaduzzasztás miatt csökken. Csúcsüzem és hajózás. A jég beállás a tározóban gyakoribb és tartósabb lesz. Jégdugók veszélye. A duzzasztási szintek változása a jég levonulásakor. Kemény teleken az üzemvíz (hajózó) csatorna is befagyhat. Ilyenkor a hajózás leáll. Az alvívcsatornán a jég nem áll be.

S.

61. Somogyi, S.

A dunai transzkontinentális nemzetközi hajózóút megvalósításának feladatai hazánkban.
Földrajzi Ertesítő. 2-4: 255-264.
1976.

A Rajna-Duna csatorna megépítése után a transzkontinentális hajózóút legszűkebb szelvénye a Pozsony-Győr közötti szakasz (évi 7 millió tonna). Ezt lehetne megszüntetni egy oldalcsatornás hajózási csatornával, amelyen mellékhasznosításként erőmű is üzemelne. A megvalósításnak számos előfeltétele van. A 8. pontban kiemelten utal a vízminőségi viszonyok megővására, valamint az ökológiai igények kielégítésére.

S.

62. Starosolszky, Ö.

A vízlépcsők hatása a jégjárásra.
Vízügyi Közlemények. 3: 345-382.
1989.

A jég a felvizen előbb jelenik meg, hamarabb áll be és később tűnik el. A beállott jég hideg teleken vastagabbra hízhat és torlódása megemelné a vízszintet, ha a vízlépcsővel nem szabályozzák. Az alvizen csak rendkívüli időjárás esetén van jég, ill. akkor, ha felülről engedik le. Alulról is terjedhet az alvízre a jégtakaró, de felülről való utánpótlás nélkül a vízlépcsőt nem éri el. Ha felülről érkező árhullám a tározó jegét nem töri fel, az ott el is olvadhat, anélkül, hogy a vízlépcsőn át kellene engedni. Ha viszont le kell engedni, az alsóbb szakaszon az torlódást is előidézhethet, ami az alvizet is felduzzaszthatja. A természetes jégjárást tehát a vízlépcső megváltoztatja.

S.

63. Stefanovits, P. - Góczán, L.

A Kisalföld magyarországi részének talajföldrajzi viszonyai.
Földrajzi Közlemények. 10: 195-208.
1962.

Felsorolják a talajképződés helyi tényezőit és azok kölcsönhatásait a helyi talaj-típusok kialakításában. Ezután az egyes középtájak talajföldrajzi sajátosságait elemzik. A Győri-medencében külön foglalkoznak a Szigetköz, a Mosoni-síkság, a Fertő-Hanság-medence és a Rábaköz talajaival. Az egyes típusokat talajszelvényekkel is szemléltetik. Közlik a táj általuk megszerkesztett talajföldrajzi és eróziós térképét is.

S.

64. Szádeczky-Kardoss, E.

A Lajta folyó kialakulásáról.
Földrajzi Közlemények. 60: 27-31.
1937.

A hazai anyagvizsgálatokat egykor kezdeményező kiváló geológus elsőként tudta lerakódásaikból nyomkövetni az egyes folyószakaszok fejlődését. Ilyen módszerrel mutatta ki a Lajta változatos kialakulásmenetét is.

A Kisalföld felől hátravágódó patak fordította a Lajtát korábbi közvetlen dunai torkolatától a mai irányba.

S.

65. Szádeczky-Kardoss, E.

Geologie der rimpfungarländischen Kelenen Tiefebene mit Berücksichtigung der Donaugoldfrage.
Mitt. d. Berg- u. Hüttenm. Abt. Sopron. 442.
1938.

Nagynevű akadémikus geológusunk az elsők között vezette be Magyarországon a korszerű anyagvizsgálatokat, amelyek segítségével konkrétan ki tudta elemezni az egyes folyószakaszok kialakulását. Így járt el a Felső-Duna esetében is, kimutatva annak viszonylag fiatal, pleisztocén eredetét és fejlődésének egyes fázisait. Külön elemezte a Duna-hordalék nemesfém (arany) tartalmának változásait előidéző tényezőket és a hazai termelés mennyiségi kilátásait, amelyek már akkor sem ösztönöztek nagyobbarányú termelési beruházásokra.

S.

66. Timaffy, L.

A Szigetköz vízrajza.
"Mosonvármegye" ny., Mosonmagyaróvár. 30 p., 8 t., 1 térk.
1939.

Kifejezetten csak a vízrajzi viszonyokkal foglalkozó doktori disszertáció. Először a víz szerepét tárgyalja a táj felépítésében, amit mai megítélésünk szerint már meghaladott nézetek alapján ír le. Részletesen leírja a hordalékkúp kialakulását, fejlődési menetét, a felszín domborzatát, az elhaló és fejlődő ágrendszereket, a Mosoni-Dunát, a Duna vízjárását, jégviszonyait, hordalékának lerakódását, a mederformákat, a talajvízviszonyoknak gyakorlati hatását, a szabályozás és ármentesítés folyamatát és következményeit.

S.

67. Tóry, K.

A Felső-Duna mederemelkedése.
Vízgazdálkodás. 1: 27-30.
1951.

A szerző a vízmélység mérések adataival jellemzi a Duna szigetközi szakaszának mederemelkedését, ami a Pozsony-Gönyű közötti eséstörés és abból származó energiavesztés következménye. Rámutat, hogy a mederemelkedéshez a szabályozások alkalmával szélesre épített szabályozó (párhuzam) művek is erősen hozzájárulnak.

S.

68. Tóry, K.

A Duna és szabályozása.
Akadémiai Kiadó. Bp. 1-454.
1952.

A Szigetköz területét is különösen jól ismerő szerző a Duna teljes vízkörnyékét részletesen leírja. Ezután a folyó egyes szakaszainak jellemző megnyilvánulásai (vízjárás, jégviszonyok, hordalékszállítás, hajózási lehetőségek, stb.) foglalkozik. Összefoglalóan tárgyalja a folyam egyes szakaszainak szabályozását és mesterséges átalakítását. Végül a folyamatban levő csatornaterveket és egyéb tervbe vett dunai munkálatokat írja le. A Duna tanulmányozásához nélkülözhetetlen alapvető mű.

S.

69. VIZITERV

A Gabcikovo- Nagymarosi Vízlépcsőrendszer környezeti hatástanulmánya.
VIZITERV, Bp. 1-67 + 25 táblázat + 19 ábra.
1985.

Feladat: Az érintett Duna-szakasz jelenlegi helyzetének, a várható környezeti változások idejének és jellegének, a várható társadalmi válaszok lehetséges körének összefoglalása.

A Szigetköz az 1886-96 között végzett szabályozások óta már műtáj jellegű terület, ami nemcsak a természeti viszonyok módosulását váltotta ki, hanem erőteljes gazdasági változásokat (foglalkozási átrétegződés) okozott.

A Duna medre már ma is (1983) műcsatorna jellegű. A vízlépcső csak a folyamvíz forgalmát és a parti terület vízháztartását befolyásolja, amin át a területhasználatra is kihat. A hatástanulmány ajánlásokat ad a további kutatási feladatokra is.

S.

70. Völgyi, J.

Szigetköz.
Győr-egyházmegyei Alap ny., Győr. 64 p.
1937.

A tájat jól ismerő szerző doktori disszertációja. Az egykori ismeretek alapján összeállított anyagokból kiemelkedik a vízrajzi fejezet. Részletesen tárgyalja pl. a zátonyok, szigetek fejlődését, az ágrendszereket, a jégviszonyokat, az ármentesítés eredményeit és fogyatékoságait. Behatóan foglalkozik a táj és ember kapcsolataival, az itt élő lakosság társadalmi-gazdasági fejlődésével is. Említi a halászat itteni nagy jelentőségét is.

S.

71. Zajicek, V. - Gyalokay, M.

A Kisalföld csehszlovák részének talajvizei.
Földrajzi Értesítő. 9: 31-53.
1960.

A tanulmány átlalában foglalkozik a Csallóköz és a szomszédos területek talajvíz viszonyaival, de már az esetleges jövőbeni hidrotechnikai beavatkozások hatásaira is gondol. Ezért kiemelt részletességgel vizsgálja a Dunának és mellékfolyóinak a talajvízre gyakorolt hatásait. Ez a hatás szerintük a Felső-Csallóközben 8-10 km-es sávban mutatható ki a meder hosszában, ami lefelé keskenyedik. Az árvizek alkalmával jelentős területen a felszínre is tör, amit mesterségesen kell elvezetni. Szárazság idején mesterséges vízpótlást (öntözést) jelent a dunai árhullám a mezőgazdaságnak. Az áramlási irányokat is a dunai vízállás szabályozza, de egy idő után párhuzamos lesz a Dunával. Minőségére is a Duna hatása nyomja rá a bélyegét.

S.

72. Zorkóczy, Z.

A Felső-Duna szabályozása (Szepesi J. hozzászólásával).
Vízügyi Közlemények. 1: 54-96.
1969.

A Duna egységes középvízi medrét 1886-96. között alakították ki. A kisvízi szabályozást többször is megismételték, de a hajózás folyamatosságát az eséstörés miatti állandó hordaléklerakódás és gázló képződés miatt nem tudták biztosítani. A 60-as években előzetes kisminta-kísérletek alapján elkezdett munka a nagybajcsi szakaszon sikerrel járt. A szabályozott szakasz mederviszonyai állandósultak, de felette fokozódott a hordalék lerakás. Az ágrendszereket fokozottan igyekeznek a főmedertől elzárni, hogy a víz együtt maradjon.

S.

FÖLDTAN

78. Ditt

80. Ditt

82. Ditt

84. Ditt

86. Ditt

88. Ditt

90. Ditt

73. Balla, Z.

A Dunakiliti térség tektonikai elemzése.
Kézirat, Budapest, 117 oldal.
MTA GGKI Szeizmológiai Obszervatórium Tanulmánytára.
1991.

A Kisalföld mélyszerkezetének legfontosabb eleme a Rába-vonal, az alpi és a középhegységi egység határa. Helyzete mindmáig bizonytalan, szeizmikus szelvényeken takaróhatárként és meredek törésként egyaránt értelmezik.

T.L.

74. Bisztricsány, E.

A Kárpát-medence földrengés veszélyeztetettségéről.
Földtani Közlöny. 2: 97-101.
1977.

A MS skála szerint minősíti a magyarországi földrengések térerősségét és megrajzolja azok eloszlási térképét. A Szigetköz beosztása szerint az 5-ös és 6-os fokozatú földrengési veszélyeztetettség zónába kerül.

S.

75. Bondár, I.

A lokális geológiai viszonyok hatása a területen várható gyorsulásokra.
Kézirat, Budapest, 14 oldal.
MTA GGKI Szeizmológiai Obszervatórium Tanulmánytára.
1992.

A földrengés várható hatását a rengés nagysága mellett a terület geológiai felépítése is befolyásolja. Laza, üledékes területen a rezgések felerősödnek, illetve az energia a spektrum leginkább veszélyes tartományában koncentrálódik.

T.L.

76. Dávid, Gy.

A Kisalföld mélyszerkezete a szeizmikus mérések tükrében.
Kézirat, Budapest, 25 oldal és 4 melléklet.
MTA GGKI Szeizmológiai Obszervatórium Tanulmánytára.
1992.

A Kisalföldön végzett nyersanyagkutatói célú szeizmikus mérések áttekintése és ezek szerkezeti értelmezése.

T.L.

77. Dobrovolni, K. - Nemesi, L.

Kutatási jelentés a Dunakiliti tározó jobb parti fővédvonalán a töltéstest és az altalaj komplex mérnökgeológiai vizsgálatáról.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest, 19 oldal és 22 melléklet.
MAELGI Tanulmánytára.
1991.

Alkalmazott geofizikai módszerekkel vizsgálja az 1980-as években épült tározótöltés (61+799-52+983 töltéskilométer) fizikai állapotát és szerkezetét, valamint a csatlakozó, korábban épült és ugyancsak a 80-as években megerősített árvízvédelmi gáttest (52+983-51+000 tkm) felépítését. A fővédvonal szakaszon vizsgálja az altalaj litológiai felépítését. A horizontális ellenállásszelvények egyik lényeges információja, hogy több helyen ösfolyómedret mutat ki a töltések alatt. Ezek a néhány száz méter szélességű nagyellenállású (kavicsos) medrek a Körösöknél gátszakadást, árvizet eredményeztek.

T.L.

78. Goschy, B.

A Bős- Nagymarosi Vízlépcsőrendszer Dunakiliti tározó védőtöltéseinek alkalmassági vizsgálata.
Kézirat, Budapest, 37 oldal és 9 melléklet.
MTA GGKI Szeizmológiai Obszervatórium Tanulmánytára.
1991.

A Dunakiliti tározó létesítményeinek leggyengébb láncszeme a tározót övező földgát rendszer, mivel tömegében a legnagyobb, így a hibaforrások valószínűsége a terjedelemmel arányosan megnő, továbbá méretében, szerkezeti kialakításában, anyagában és minőségében a legheterogénebb építmény.

T.L.

79. Hajósy, A. - Scharek, P. - Tóth, Gy. - Tóth, L.

A Szigetköz földtani kutatásai.
Magyar Geofizika, Budapest, 34. évf. 2. szám.
1993.

A dolgozat vázlatos képet ad a Szigetköz geológiai, geofizikai megkutatottságáról, az e kérdéskörben született kutatási jelentések, értékelések alapján összefoglalja a térség a földtani felépítéséről rendelkezésre álló ismereteket.

T.L.

80. Már földi, G. - Rétvári, L.

Geofizikai javaslatok a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer környezeti hatásainak vizsgálatához.
Földrajzi Értesítő. 40: 25-38.

1991.

A szerzők összefoglalják a GNV-nek nevezett vízlépcsőrendszer általuk feltételezett környezeti hatásait. Ezután a környezeti hatásvizsgálat geofizikai módszereit foglalják össze (kémiai vizsgálatok, távérzékelés, szennyeződés-vizsgálatok, cementpalást vizsgálatok, réteg összekapcsolódás, szivárgási sebesség, mérnökgeofizikai szondázás "légi" geofizika). A korszerű vizsgálati eredmények alapján újra értékelendőnek ítélik az erőműrendszer műszaki-gazdasági feltételrendszerét.

S.

81. Mistéth, E.

A dunai vízlépcsőrendszer földrengéssel szembeni állékonysága.
Vízügyi Közlemények. 2: 184-203.
1987.

A terület - Komárom térségét beszámítva - az MSK (az ENSZ-től 1964-ben elfogadott Medvegyev-Sponheuer-Karnik) skála szerint a 6-8 közötti fokozatba esik, erős épületsérülések valószínűsége). Az építmények tönkremenetelének valószínűsége 5 %-os, a tározó töltéséé 7 %-os. A felvízcsatorna földrengés biztonsága 2,3 %-os.

S.

82. Réthly, A.

A Kárpát-medence földrengései.
MTA. Bp.
1952.

A 451-1918. közötti földrengések statisztikai adatait elemezve elkészítette azok területi gyakoriságának és erősségének térképeit. A Szigetköz területét aszeizmikusnak minősíti, míg Pozsony, Magyaróvár és Komárom földrengés központok.

S.

83. Schweitzer, F.

Komárom és környezetének ősföldrajzi viszonyai, különös tekintettel a szerkezeti mozgásokhoz kapcsolódó geomorfológiai formákra.
Kézirat, Budapest, 23 oldal és 3 melléklet.
MTA GGKI Szeizmológiai Obszervatórium Tanulmánytára.
1992.

A terület jellemző geomorfológiai formáinak elemzése, következtetések esetleges szerkezeti mozgásokra.

T.L.

84. Tarcsai, Gy. - Ferencz, Cs. - Büttner, Gy. - Timár, G. - Bognár, P. - Pásztor, Sz. - Székely, B.

A Bős (Gabcikovo) környéki létesítmények környezeti hatásainak vizsgálata műholdas távérzékeléssel.
Kézirat, Budaepst, 29 oldal.
ELTE Geofizikai Tanszék Tanulmánytára.
1992.

A vizsgálat célja az építkezés környezeti hatásainak felmérése, melyhez a LANDSAT műhold 52*79 méretű MSS és 30*30 pixelméretű TM felvételeket használtak. A felvételek elemzése alapján megállapítják, hogy az építkezés következtében a természeti környezet jelentős mértékben károsodott, illetve a tározó területén az eredeti környezet teljesen megszűnt.

T.L.

85. Zsíros, T.

Dunakiliti valószínűségi földrengés veszélyeztetettsége.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-26.
MTA GGKI Szeizmológiai Observatórium Tanulmánytára.
1991.

Felhasználva a forrásterületek eloszlását, a forrásterületekre megállapított rengés gyakoriságot, valamint az intenzitás gyengülésekre kapott összefüggéseket meghatározza a Dunakilitinél (47.97N, 17.30E) várható éves rengésgyakoriságot és az 1000 évre vonatkozó veszélyeztetettséget a IV < I° < IX intenzitás intervallumban.

T.L.

86. Zsíros, T.

Bős földrengés veszélyeztetettsége.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest, 28 oldal.
MTA GGKI Szeizmológiai Observatórium Tanulmánytára.
1992.

Felhasználva a forrásterületek eloszlását, a forrásterületekre megállapított rengés gyakoriságot, valamint az intenzitás gyengülésekre kapott összefüggéseket meghatározza a Bősnél várható éves rengésgyakoriságot.

T.L.

A DUNA VÍZ- ÉS HORDALÉKJÁRÁSA

87. Bakonyi, P. - Hankó, Z. - Hegedüs, M. - Laczay, I. - Liebe, P. - Mistéth, E. - Starosolszky, Ö.

Rendkívüli helyzetek értékelése a Bős- Nagymarosi Vízlépcsőrendszer felső, Dunacsúny- Bósi Alrendszere üzembelyezésével kapcsolatban. Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-76.

VITUKI Tanulmánytára
1992.

A folyót kísérő jobbpárti tározótöltés, illetve árvédelmi gát esetleges átszakadásának körülményei és következményei. A Dunacsúny- Bósi Alrendszer árvízlevezető képességének minősítése. A Bósi Vízerőmű hirtelen leállásakor keletkező zárasi lökéshullám jellemzőinek feltárása. Az Óreg-Dunán gátszakadás esetén elinduló árhullám jellemzői.

R.L.

88. Bartha, P. - Body, K. - Laczay, I. - Sass, J. - Szekeres, J.

A paksi Duna-szakasz mederváltozásának ellenőrzése, víz- és jégjárásának előrejelzése.

Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-8.

VITUKI Tanulmánytár
1992.

Tájékoztatás az Atomerőmű vízellátásának biztosításához mértékadó dunai kisvíznél. Rendszeres víz- és jégjárás előrejelzés. A mederváltozások ellenőrzése.

R.L.

89. Bogárdi, J.

A hordalékmozgás elmélete.

Akadémiai Kiadó, Budapest 1-547.

1955.

A görgetett és lebegtetett hordalék keletkezésére és mozgására vonatkozó ismeretek monografikus összefoglalása. A magyar folyók hordalékmozgásának vizsgálata, mérése. A dunai hordalékmérések eddigi eredményei 7 kiemelt vízmércezelvényben. A dunai hordalékkutatások eredményeinek összefoglalása.

R.L.

90. Bogárdi, J.

Vízfolyások hordalékszállítása.

Akadémiai Kiadó, Budapest 1-837.

1971.

Az 1955-ben megjelent monografikus mű folytatása. A hordalékmozgás elméletének és mérés technikájának fejlődése. A dunai mérőállomásokon 1966-ig mért hordalék adatok feldolgozása és gyűjteményes közreadása.

Ezek az adatok a Duna vízlépcsőktől és nagyarányú ipari mederkostrásoktól még nem, vagy alig befolyásolt természetes hordalékmozgására vonatkoznak, és így minden jelenlegi hordalékszámítás összehasonlítási alapját alkotják.

R.L.

91. Bognár, S. - Rákóczi, L.

A Dunakiliti tározó és a BNV által érintett Duna-szakasz hordalékjárásának becslése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-22.
VITUKI Tanulmánytára.
1987.

A nagymarosi csúcsenergia-termelés hatása a Dunaújvárosig terjedő Duna-szakaszon. A hidrodinamikai modell alkalmazása a fenti folyószakaszra.
A középsebességek, a csúsztatófeszültségek és a hordalékhozamok eloszlása a hossz mentén.
A fajlagos görgetett hordalékhozamok alakulása.

R.L.

92. Bognár, S. - Rákóczi, L.

A Dunakiliti tározó és a GNV által érintett Duna-szakasz hordalékjárásának becslése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-18.
VITUKI Tanulmánytára.
1988.

A Gabčíkovo - Nagymaros folyószakasz adatbázisának megteremtése és a hordalékjárás szimulációs modelljének előállítás. Az érdességi tényezők és a mederanyag jellemzőinek számítása.
Az eredmények összegzése a további numerikus modellezéshez közvetlenül felhasználható formában.

R.L.

93. Bognár, S. - Rákóczi, L.

Prediction of scour and deposition in a river reach between two intermittently operating hydroelectric power plants. (Két szakaszos működésű vízerőmű közötti folyószakasz kimélyülésének és feltöltődésének előrejelzése).
In: Proceedings of the International Conference on Fluvial Hydraulics, VITUKI, Budapest 237-242.
1988.

A bősi alvízcsatorna visszatorkollása és Nagymaros között a Duna főmedrében várható kimosódások és lerakódások mértékének és helyének előrejelzése numerikus számítások segítségével, a bősi vízerőmű csúcsenergia termelésének figyelembevételével.

Az eredmények grafikus ábrázolása és értékelése.

R.L.

94. Bognár, S. - Rákóczi, L.

Állapotrögzítés és numerikus becslés a Rajka-Dunaújváros közötti Duna-szakasz hordalékjárásának változására és mederalakulására vonatkozóan.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-34.
VITUKI Tanulmánytára.
1989.

Az 1988-89. évi hordalékmérés-sorozat eredményeiből lesűrhető főbb következtetések. Javaslatok a helyszíni adatgyűjtés folytatására és szempontjaira. A sebességek és vízfelszínnek hosszmenti változásának numerikus modellezése a Rajka-Nagymaros szakaszon, a bősi csúcsenergia termelés feltételezésével. Az eredmények grafikus ábrázolása.

R.L.

95. Bognár, S.

A Dunakiliti-tározó hordalékjárásának becslése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-21.
VITUKI Tanulmánytára.
1989.

A tározó várható feltöltődésének becslése az érintett Duna-szakasz hordalékjárásának sajátosságai, valamint korábbi kutatások eredményei alapján. A tározó mederanyagának és a tározóba érkező lebegtetett hordalék szemcseösszetételének jellemzése. A lebegtetett hordalékminták eloszlása a meder középvonalában az 1025 - 2076 m³/s vízhozamtartományban.

R.L.

96. Bognár, S.

Morfológiai kutatások a Felső-Dunán.
In: A Magyar Hidrológiai Társaság Szigetközi Ankétja, Győr 61-72.
1992.

A mederanyag szemcseösszetételének változékonysága. A Duna-meder morfológiai sajátosságai. Az emberi beavatkozások hatásai. A mederanyag szemcséihez kötődő szennyeződések. A numerikus morfológiai modellezés alapjai. Az eddigi eredmények.

R.L.

97. Bognár, S.

A "C" változat hatása a Kelenföldi Erőmű vízkivételére.
Kézirat, kutatási jelentés.
VITUKI Consult Rt. Budapest 1-8.
1993.

A Bósi vízerőmű meghibásodása esetén feltételezett vízszintsüllyedések számítása. A Pozsonynál érkező vízhozamok és a dunacsúnyi-tározó duzzasztott vízszintjeinek legkedvezőtlenebb kombinációi.
Az Öreg-Dunán lebecsült vízhozam nagyságának jelentősége. A budapesti vízmérce szelvényére kapott eredmények ingadozása.

R.L.

98. Bognár, S.

A "C" változat hatásai a Paksi Atomerőmű vízkivételére.
Kutatási jelentés, kézirat,
VITUKI Consult Rt. Budapest 1-13.
1993.

Az apadási hullám jellemző értékeinek számítása a paksi szelvényre a bósi erőmű leállása és a dunacsúnyi tározó teljesen zárt állapota, illetve egy vízleeresztő nyílás nyitvatartása esetén. A Pozsonynál érkező négyféle vízhozam esetén kapott eredmények összefoglalása táblázatban.

R.L.

99. Csoma, J.

A Felső-Dunára vonatkozó tanulmányok értékelése.
Könyvrészlet
In: Beszámoló a VITUKI 1962. évi munkájáról.
VITUKI Budapest, 172-184.
1965.

A mederemelkedés káros hatásai. Az emelkedés megállítását célzó egységes főmeder-kialakítás érdekében végzett mederérdesség-, vízhozam- és vízsebesség számítások. Vonalsoros nomogram szerkesztése a görgetett hordalékhozamok kiszámításának megkönnyítése céljából. A nedves és a száraz évben szállított görgetett hordaléktérfogatok becslése.

R.L.

100. Csoma, J.

A felső-dunai mellékágrendszerek mederváltozása.
Földrajzi Értesítő. 3: 309-324.
1968.

A Felső-Duna 1886-96 közötti szabályozásakor a középvízi meder kiépítésével mellékágrendszerek jöttek létre. Ezek (Doborgaz-szigeti,

Cikola-szigeti, Bodaki-, Ásványi és Bagoméri) vizsgálata elárulja a szigetközi Duna-szakasz mai fejlődésmenetét. A felső három erőteljesen feltöltődik, mert csökken a mederterület. A Doborgazi-ágrendszerrel eltérőleg a többinek kissé finomabb a hordaléka, mint a főmedernek. Az évi hordalékszállítás a Dunában 8-900 ezer m³, amiből 1/3 rész a mellékágrendszerekből rakódik le.

S.

101. Csoma, J.

A dunai vízerőműrendszer hatása a hordalékviszonyokra.
Könyvrészlet
In: Beszámoló a VITUKI 1966. évi munkájáról.
VITUKI, Budapest, 311-329.
1968.

A felső-dunai görgetett hordalékhozamok számítása vízhozam osztályközönként. A dunakiliti tározóban várható hordaléklerakódás hosszmenti változása. A lerakódó hordalékmennyiségek a tározóban, az üzemvízcsatornában és az Öreg-Dunában a bósi csúcsergiatermelés feltételezésével. A Bős-Nagymaros közötti folyószakasz várható mederalakulása.

A pozsonyi szelvényben az évi lebegtetett hordalék átlaga 3,8 millió m³/6,7 millió tonna), a görgetett hordaléké 650 ezer m³, ami Gönyű felett jórészt lerakódik. A vízierőműrendszer a természetes vízviszonyokat különbözőképpen változtatja meg. A 2-3000 m³/s vízhozamok 345.000, az 1-2000 m³/s vízhozamok 430 ezer t/s hordalékot szállítanak. Az 1864-70 fkm-ek között 490.000 m³ rakódik le. A többiből is csak 60 ezer m³ szállítódik az 1856 fkm alá. A görgetett hordalék koncentrált lerakódása sok kellemetlenséget okoz. A duzzasztott térben nem lesz hordalék lerakás, mert azt a folyó elszállítja. A lebegtetett hordalék 70 %-a 4000 m³/s vízhozammal vonul le. Lerakódás csak a sebességcsökkenés helyén lehetséges (1848-56 fkm-ek között, 2,9 millió m³/év.) Így a tározótér (180 millió m³), feltöltődése kb. 60 év alatt lehetséges. Az üzemvízcsatornában nem kell rakódásra számítani. Az elhagyott mederben kisvíznél kiegyenlítődés megy végbe.

R.L./S.

102. Csoma, J.

A Gabcikovo-Nagymarosi Vízerőműrendszer jégjelenségeivel kapcsolatos vizsgálatok.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-15.
VITUKI Tanulmánytára.
1975.

Az elhagyott meder 1816-1843 fkm közötti szakasza belépcsőzési tervének vizsgálata a meder, a jégjelenségek, a hajózási viszonyok és az árvízszintek alakulása szempontjából. Dunakiliti-Hrusov-i tározóból történő négy különböző vízeresztési állapotnál várható mederváltozások megállapítása.

R.L.

103. Csoma, J. - Kovács, D.

A Duna Rajka-Gönyű közötti szakaszán végzett szabályozási munkák értékelése.
Vízügyi Közlemények, Budapest 2: 267-291.
1981.

A 60-as években elkezdett felső-dunai folyószabályozás fő irányelvei a Nemzetközi Dunabizottság igényeinek figyelembevételével. A középvízi meder változásai a beavatkozások hatására.
Az időszakban levonult nagyobb árhullámok mederalakító hatása.
A kisvízszintek csökkenése a meder kimélyülése nyomán. A hajózást legjobban nehezítő gázlók alakulása 1921 és 1967 között.

R.L.

104. Csoma, J.

A Nagymarosi Vízlépcső alatti Duna-meder vizsgálata.
Vízügyi Közlemények, Budapest 2: 286-295.
1987.

Az évi legkisebb jégmentes vízállások idősorának elemzése Nagymaros, Vác, Dunabogdány és Budapest állomásokon. Az eredmények összevetése a Nagymarosi Vízlépcső tervezett alvív szintjével. A vízhozamgörbék változása a fenti állomásokon 1969 előtt és után.
Az ezen a folyószakaszon végzett ipari kotrások hatása a vízszintekre.
Javaslatok a folyószakasz medrének rendszeres és sűrű szelvényezésére.

R.L.

105. Deseő, É. - Laczay, I. - Liebe, P. - Rákóczi, L. - Sass, J. - Szekeres, J.

Hidrológiai és medermorfológiai vizsgálatok a Duna felső szakaszán és a szigetközi ágrendszerben.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-27.
VITUKI Tanulmánytár
1992.

A főmeder és a mellékágak mederalakulására, a hullámtér feltöltődésére, a vízjárásra vonatkozó ismeretek összegyűjtése, kiegészítő mérések végzése az 1790-1851 fkm közötti szakaszon. Komplex hidrológiai értékelés.

R.L.

106. Károlyi, Z.

A dunai hordalékvizsgálatok eredményeiből leszűrhető morfológiai következtetések.
Földrajzi Értesítő. 6: 11-27.
1957.

A magyar hordalékvizsgálatok 1941-től a Felső-Dunán indultak meg. Az azóta folytatott rendszeres mérések eredményeit foglalja össze a szerző. Rajka-Szap között kifejezetten feltöltő, attól kezdve az erős eséstörés miatt átmeneti jellegű a meder. A görgetett hordalék fokozatosan kevesebb és finomabb szemcséjű lesz. A meder szétágazása is megszűnik, mert a hordaléklerakódás is nagyon mérsékelt lesz. Ezután a hordalékmozgás jellegzetességeivel foglalkozik.

S.

107. Károlyi, Z.

A Felső-Duna feltöltődő szakaszán észlelhető kavicslerakódás mennyiségének meghatározása.
Vízügyi Közlemények. 39: 169-190.
1957.

A Felső-Dunán a hordalék állandó jellegű lerakódása az eséstörésnek, a meder szétágazásának és a felsőbb szakaszon végzett szabályozási (mederrövidítést okozó) munkák együttes következménye. Ez akadályozza a hajózást, vízszintemelkedést okoz, és emeli a környék talajvízállását is. Az évi lerakódás mennyisége 150-170 ezer m³ volt, amit csak kotrással lehet eltávolítani. Megjegyzendő, hogy a szerző által vizsgált időszakkal szemben az utóbbi két évtizedben az osztrák-bajor szakaszon kiépített vízlépcsők hordaléktározó és eróziót gátló hatására a Felső-Dunán is csökkent a lerakódás mennyisége, sőt helyenként medermélyítés következett be.

S.

108. Károlyi, Z.

Zátonyvándorlás és gázléalakulás - különös tekintettel a magyar Felső-Dunára.
Hidrológiai Közöny, 40: 349-358.
1960.

A zátonyvándorlás főleg a mozgómedrű (feltöltődő) folyók sajátos jellegzetessége, amit a vízjárás változása, a hordalékmenyiség és a mederanyag idéz elő. Ezek együttesen jellemzik a Felső-Dunát. A kisebb vizeknél - a mederre gyakorolt fokozott eróziós hatás miatt - fokozott a zátonyok mozgása. A lerakódás azonban meghaladja a kimosást. A védekezést a jól elhelyezett sarkantyúk sem tudták mindig megoldani. Ilyenkor kotrásra is szükség volt.

S.

109. Károlyi, Z.

A Kisalföld vizeinek földrajza.
Földrajzi Közlemények, Budapest 2: 157-174.
1962.

A Felső-Duna első átfogó szabályozásának leírása. Az ausztriai szakaszról a Felső-Dunába jutó görgetett hordalék évi térfogatának becslése. A lerakódás hosszmenti eloszlása. A lerakódás okozta vízszintemelkedés mértéke Dunaremeténél a főmederben és hullámtereken.

R.L.

110. Kertész, J.

A szigetközi mellékágrendszer vízellátottsága.
In: A Magyar Hidrológiai Társaság Szigetközi Ankétja, Győr 73-82.
1992.

A szigetközi hullámtéri mellékágrendszerek általános ismertetése. A szigetközi vízpótló rendszer terve és főbb részei. A "C" változat várható hatásai a Szigetköz vízellátására.

R.L.

111. Kovács, D.

Duna-ankét 1977-ben.
Vízügyi Közlemények, Budapest 1: 125-137.
1978.

A Duna szomszédos országokkal közös, valamint teljesen magyarországi szakaszán az 1960-as évek óta végrehajtott folyószabályozási munkák értékelése. A Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer folyószabályozási kérdései. Az ipari kavicskotrások hatása. A távlati hajózási medermélység-igények kielégítésének lehetőségei.

R.L.

112. Laczay, I.

Az 1965. évi árvíz tetőző vízszintjei a felső-dunai hullámtérben. Az árvíz hatása a mederalakulásra.
Vízügyi Közlemények, Budapest 1: 119-127.
1967.

Az árvíz tetőző vízszintjeinek rekonstruálása a hullámtéri növényzeten talált nyomokból. Az eredmények összehasonlítása a töltésmenti árvízi vízmércék idevágó adataival. Az árvíz levonulása alatt keletkezett laza hordaléklerakódások okozta időleges mederváltozások. Az árvizeket követő közép- és kisvizek mederhelyreállító hatása.

R.L.

113. Laczay, I.

A felső-dunai szabályozások hatásának vizsgálata
Kézirat, Kutatási jelentés, Budapest 1-9.
VITUKI Tanulmánytára.
1968.

A Felső-Duna doborgaz-szigeti ágrendszerének részletes vízrajzi felmérése. Az eredmények összevetése az 1962. évi felvételek eredményeivel. A mederváltozások kimutatása. Az 1 m³ feltöltődésre eső mederanyag-átrendeződés mértékének becslése. Az érkező görgetett hordalékból származó és az ágak medrének megbontásából keletkező anyag-részarányok közelítő meghatározása.

R.L.

114. Laczay, I.

A cikola-szigeti mellékágrendszer mederváltozásának vizsgálata.
Vízügyi Közlemények, Budapest 2: 245-255.
1968.

Az ágrendszer 1903, 1962. és 1967. évi felmérési adatainak összehasonlítása a mederváltozások meghatározása céljából. A partelmosások szerepe és mértéke. A feltöltődések hosszmenti eloszlása. Az 1962-1967. között mozgásba került teljes mederanyag-mennyiség kapcsolata az eredő feltöltődés mértékével.

R.L.

115. Laczay, I.

A felső-dunai kisvíz-szabályozások hatásának vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-11.
VITUKI Tanulmánytára
1976.

A rajkai, a bősi és a nagybajcsi kísérleti folyószakaszok mederfelmérése. A Duna-bizottsági vízszint alatti medertérfogatok számítása. Az eredő mederváltozások összehasonlítása a szakaszra érkező évi átlagos görgetett hordalék térfogatának becsült értékével.

R.L.

116. Laczay, I.

A felső-dunai kisvíz-szabályozások hatásának vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-12.
VITUKI Tanulmánytára
1977.

A rajkai, a bősi és a nagybajcsi kísérleti folyószakaszok nyilvántartási szelvényeinek újbóli felmérése. Az 1976. április - 1977. november közötti mederváltozások számítása és értékelése.
A Duna 1790-1850 fkm közötti szakaszán az 1963-1976 időszakban végzett mederkotrások adatainak feldolgozása és az eredmények összevetése a lerakódott görgetett hordalék becsült térfogatával.

A Szap - Mosoni-Duna torkolat között az 1962-1976. időszakban előállt mederváltozások értékelése mederfelmérések és kotrási adatok alapján.

R.L.

117. Laczay, I.

A felső-dunai kisvízszabályozások hatásának vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-12.
VITUKI Tanulmánytára.
1978.

A rajkai, a bősi és a nagybajcsi kísérleti folyószakaszok újbóli mederfelmérése. A medertérfogatok számítása és az 1977. november óta előállt mederváltozások kimutatása. Az 1975. júliusi árhullám mederalakító hatásának vizsgálata a felső-dunai szakaszon.

R.L.

118. Laczay, I.

A felső-dunai kisvíz-szabályozások hatásának vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-8.
VITUKI Tanulmánytára.
1981.

A rajkai, a bősi és a nagybajcsi kísérleti folyószakaszok, valamint az 1823 - 1829 fkm közötti szakasz mederfelmérése. A medertérfogatok számítása, a mederváltozások mértékének megállapítása.

R.L.

119. Laczay, I.

A régi Duna-meder vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-7.
VITUKI Tanulmánytára.
1985.

A Dunakiliti duzzasztómű alatti mintegy 30 km hosszú Duna-szakasz vizsgálata a vízfelszínnek és a meder alakulása szempontjából $50-100 \text{ m}^3/\text{s}$ vízhozam tartós leeresztésének figyelembevételével.

R.L.

120. Laczay, I.

Folyószabályozás, ipari kotrás és a parti szűrésű vízbázis.
Vízügyi Közlemények, Budapest 3: 376-392.
1987.

25 keresztshelvény és 175 mederanyagminta 1970 és 1986. évi adatainak összehasonlítása a folyószabályozások, illetve az ipari kotrások mederalakulásra és a parti szűrésű kutak vízellátására kifejtett hatásának

kimutatása érdekében. A mederváltozások és a 16 év alatt kikotort mederanyag térfogatok összevetése. A mederanyag kismértékű durvulása. A kotrási gödrökben finomodás és durvulás együttesen jelentkezik.

R.L.

121. Laczay, I.

A folyámszabályozás és az ipari kotrás hatása a Nagymaros - Budapest közötti Duna-szakasz mederviszonyaira.
Vízügyi Közlemények, Budapest 4: 547-567.
1988.

A Nagymaros - Budapest közötti főmederben, valamint a Szentendrei Duna-ágban 1969-ben és 1987-ben végrehajtott szelvényfelvételek és mederanyag mintavételek eredményeinek összehasonlítása. Az 1937-1958. között végzett, a hajózást segítő szabályozások hatásai. A kavicsanyagú eredeti meder feltöltődése finomabb anyaggal. A kotrott gödrök visszatöltődése.

R.L.

122. Laczay, I.

Ipari kotrások hatása a Komárom-Nagymaros közötti Duna-szakasz mederviszonyaira.
Vízügyi Közlemények, Budapest 3: 387-400.
1989.

Az 1970 és 1988. között végrehajtott nagyarányú ipari kotrások és a természetes medermélyülés együttes hatása a vízszintekre. A sziklás meder-küszöbök hajózást akadályozó szerepe. A kotrási gödrök visszatöltődési üteme és anyaga. A nagymarosi duzzasztás várható hatása.

R.L.

123. Laczay, I.

A Duna-szabályozás alapadatainak felülvizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-17.
VITUKI Tanulmánytára.
1990.

Az évi kis-, közép- és nagyvízhozamok, illetve vízállások változásainak értékelése, a jellemző értékek megállapítása, a görgetett hordalékszállítás jellemzése a Dunaföldvár - déli országhatár közötti Duna-szakaszon. A vízhozam lebegtetett hordalékhozam kapcsolatok, valamint az évente szállított hordalékmenyiségek újraszámítása.

R.L.

124. Laczay, I.

A mértékadó árvízszintek aktualizálása.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-14.
VITUKI Tanulmánytára.
1991.

Mintegy 90 vízmérce évi legnagyobb jégmentes vízállás adatsorának újbóli statisztikai vizsgálata. Az eredmények értékelése és javaslattétel a jelenlegi mértékadó vízállások módosítására, vagy változatlanul hagyására. Az 1991. évi kiemelkedő maximummal kiegészített dunaremetei nagyvízi idősor részletes statisztikai elemzése és értékelése.

R.L.

125. Laczay, I.

A Felső-Duna szakasz helyreállítás előkészítése. A hajózási lehetőségek vizsgálata.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-36.
VITUKI Tanulmánytára.
1991.

Hidromorfológiai hossz-szelvények szerkesztése és értékelése. A gázlós szakaszok mélységvonalas helyszínrajzának megszerkesztése. A javítási lehetőségek mérlegelése. A hagyományos folyószabályozás lehetőségeinek megállapítása.
A GNV meglétének, vagy elhagyásának hatásai.

R.L.

126. Laczay, I. - Sass, J.

A Paksi Duna-szakasz mederváltozásának ellenőrzése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-15.
VITUKI Tanulmánytára
1992.

Adatszolgáltatás és tájékoztatás az atomerőmű vízellátásának biztosításához mértékadó dunai kisvíznél. Rendszeres vízjárás-előrejelzés, a mederváltozások ellenőrzése.

R.L.

127. Liebe, P. - Maginecz, J. - Mayer, I. - Rákóczi, L. - Starosolszky, Ö. - Szepessy, Gy. - Szilágyi, F.

Szakvélemény a szigetközi mellékágak vízpótlásának megoldásához a szlovák "C" változattal kapcsolatban.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-30.
VITUKI Tanulmánytára.
1992.

A vízpótlás érdekében szükséges $100 \text{ m}^3/\text{s}$ biztosításához szóbjöhető változatok előnyeinek és hátrányainak, valamint szükségállapotbeli alkalmasságuknak elemzése. A változatok fő paramétereinek számszerűsítése és hatásuk becslése.

A mellékágak és a Duna kapcsolata. Hordalékszállítási kérdések. A finomszemcsés hordalék várható kiülepedése a mellékágakban.

R.L.

128. Mayer, I.

A nagymarosi körtöltés elbontásához kapcsolódó Duna-szakasz folyószabályozási tanulmányterve.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-90.
1992.

A Nagymaros - Visegrád-i helyreállítás, körtöltés elbontás által érintett 18 km hosszú Duna-szakasz jelenlegi helyzete. Javaslatok a szakasz szabályozására, a meder természetes dinamikus egyensúlyának kialakítására szolgáló beavatkozásokra.

R.L.

129. Rákóczi, L.

A Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer hatása a hordalékjárásra.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-21.
VITUKI Tanulmánytára.
1985.

A Gabcikovo - Nagymaros közötti Duna-szakasz hordalékjárásának vizsgálata a csúcsergia-termelés következtében megváltozó lefolyási viszonyok hatására. A hordaléklerakódások és mederkimélyülések várható helyeinek becslése, különös tekintettel a partiszűrészű kutak vízellátására.

R.L.

130. Rákóczi, L.

A Dunakiliti-tározó és a BNV által érintett Duna-szakasz hordalékjárásának előrejelzése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-17.
VITUKI Tanulmánytára.
1986.

A Dunakiliti-tározó feltöltődésére vonatkozó eddigi becslések felülvizsgálata és új becslés kidolgozása. A tározóba eső Duna-meder változása. A Duna hordalékszállításának csökkenése. Az osztrák tapasztalatok áttekintése. Javaslatok kiegészítő adatbeszerzésre.

R.L.

131. Rákóczi, L.

A BNV által érintett Duna-szakasz hordalékjárásának helyzetfeltárása. Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-21. VITUKI Tanulmánytára. 1987.

Az 1955-1985. közötti mérési eredmények a Rajka - Budapest szakaszon. A vizsgált vízmérce szelvények jellemzői. A lebegtetett és görgetett hordalékszállítás jellemzése. Az ipari kotrások kisvízszintekre gyakorolt hatása.

R.L.

132. Rákóczi, L.

Állapotrögzítés a Rajka - Dunaújváros közötti Duna-szakasz hordalékjárására és mederalakulására vonatkozóan. Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-31. VITUKI Tanulmánytára. 1988.

A felhagyott meder szabályozására vonatkozó eddigi vizsgálatok értékelése Csoma és Laczay kutatási jelentései, a Csehszlovák-Magyar Közös Műszaki Bizottság jegyzőkönyvei és a Gabčíkovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer Közös Egyezményes Terve idevágó részei alapján. Javaslatok a gázlók biztosítására, a mederanyag mintavételekre és a numerikus modellezésre.

R.L.

133. Rákóczi, L.

Vízlépcsők hatása a hordalék- és mederviszonyokra. Vízügyi Közlemények, Budapest 1: 5-24. 1989.

A dunai vízállás - lebegtetett hordaléktöménység kapcsolatok változása az osztrák vízlépcsők, valamint a medersüllyedések hatására. Az osztrák folyószakasról érkező görgetett hordalék évi mennyiségének csökkenése. A dunakiliti és a nagymarosi duzzasztott térben várható hordaléklerakódások jellemzői a csúcsenergia-termelés figyelembevételével.

R.L.

134. Rákóczi, L.

Vorhersage von Flussbettveränderungen an der ungarischen Donaustrecke. (Folyómeder alakulás előrejelzése a magyar Duna-szakaszon.) In: Bericht, XV. Konferenz der Donauländer über hydrologische Vorhersagen, Varna, Bulgarien 315-324.

1990.

Az 1000 m³/s vízhozamhoz tartozó vízszintek számítása és ábrázolása Bratislavától Mohácsig a főbb dunai vízmércéken. A kisvízszintek csökkenésének mértéke és kapcsolata az ipari mederkotrásokkal. Az intezíven nem kotort szakaszon észlelhető medersüllyedések összevetése a be nem lépcsőzött osztrák folyószakaszon Kresser által kimutatott medersüllyedés mértékével.

R.L.

135. Rákóczi, L.

A Duna vízjárása és a hordalékviszonyok a Rajka-Gönyű közötti szakaszon. In: A Magyar Hidrológiai Társaság Szigetközi Ankétja, Győr 33-52. 1992.

A vízjárás jellegzetességei. A vízhozamgörbék változásai. A lebegtetett és görgetett hordalékszállítás mennyiségi és minőségi jellemzői.

R.L.

136. Rákóczi, L.

Schwebstoff- und Geschieberegime der Donau. (A Duna lebegtetett és görgetett hordalékjárása.) Regionale Zusammenarbeit der Donauländer, VITUKI, Budapest 1-83. 1993.

A német és orosz nyelvű monografikus mű a "Duna és Vízyűjtője" című korábbi monográfia I. sz. pótkötete. Az egész Duna hordalékmozgásával foglalkozik 20 dunamenti mérőállomás 1956 - 1985 közötti mérési adataira támaszkodva. A táblázatosan és grafikusán közölt adatok jól mutatják a hordalékszállítás megváltozását (többnyire csökkenését) a vizsgált 30 éves időszakban a vízgyűjtőn, a mellékfolyókon és magán a Dunán végzett emberi beavatkozások, valamint az éghajlat szárazabbá válása hatására.

R.L.

137. Rákóczi, L.

A Duna hordalékjárása. Vízügyi Közlemények, Budapest 2: 128-149. 1993.

A tanulmány rövidített változata a dunamenti országok hidrológiai együttműködése keretében német és orosz nyelven publikált monográfiának. 20 bel- és külföldi dunai mérőállomás 1956 - 1985 közötti hordalék adatsorainak elemzése, elsősorban a fenti időszakban a vízgyűjtőn, a mellékfolyókon és magán a Dunán végzett emberi beavatkozások hatásának kimutatására. Az évente szállított víz- és

hordalékmennyiségek csökkenő irányzata a közelmúlt regionális éghajlati változását, annak szárazabbá válását is tükrözi.

R.L.

138. Rákóczi, L. - Szekeres, J.

A Felső-Duna környezeti állapotértékelése.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-43.
VITUKI Tanulmánytára.
1993.

A vízállások, a vízhozamok, a lebegtetett és görgetett hordalékhozamok jellemzése, változásaik értékelése a legújabb mérési eredményekkel kiegészített adatsorok alapján. A vízállás - hordaléktöménység összefüggésekről áttérés a vízhozam - hordalékhozam összefüggésekre, a mederváltozások okozta eltérések kiküszöbölése céljából.

R.L.

139. Regionale Zusammenarbeit der Donauländer.

Die Donau und ihr Einzugsgebiet. - Eine hydrologische Monographie.
(A Duna és vízgyűjtője - Hidrológiai monográfia)
Bundesanstalt für Wasserwirtschaft, München 1-377.
1986.

A Duna-vízgyűjtő fizikai földrajzi és vízgazdálkodási jellemzői. A Duna és fontosabb mellékfolyói vízjárása. Regionális vízmérlegek. Nélkülözhetetlen alapadatok a felszíni vizek hidrológiai kutatásához minden dunai országban.

R.L.

140. Szekeres, J.

Hidrológiai feltárás a Duna rajkai szelvényében.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-5, 1-4.
VITUKI Tanulmánytára (2 részben).
1973 és 1974.

Mederfelmérések, részletes vízhozam- és sebességeloszlás mérések a rajkai automatikus vízminőségmérő állomás létesítése céljából. A korábbi víz- és jégjárás adatok összegyűjtése, elemzése. A rajkai kereszt-szelvény vízhozamgörbéjének meghatározása a kis- és középvizek tartományára.

R.L.

141. Szekeres, J.

Hordalékmérések a Dunán.
Kézirat, kutatási jelentés, Budapest 1-5.
VITUKI Tanulmánytára.
1989.

Víz- és hordalékhozam-mérések és mederanyag mintavételek négy alkalommal a Duna Rajka - Vác közötti szakaszán 12 kijelölt mérési szelvényben. A több, mint 25 éve szünetelő görgetett hordalékmérések újraindítása. A mérési eredmények számítógépes feldolgozása közvetlenül felhasználható formában.

R.L.

142. Tóry, K.

A Duna szabályozása.
Akadémiai Kiadó, Budapest 1-454.
1952.

A Duna fizikai földrajzi leírása. A folyószabályozások története, okai, jelentősége. A magyar Duna-szakasz szabályozásának részletes leírása monografikus formában. Adatai, képanyaga ma is alapvető források a múlttal való összevetés esetén.

R.L.

143. Tóry, K.

A Duna Rajkától Budapestig.
Kézirat
VITUKI, Budapest 1-15.
1971.

A címben jelzett folyószakasz műszaki jellemzőinek összefoglalója a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer tervezői és kivitelezői számára, különös tekintettel a Felső-Dunán a 60-as években elkezdett és az egységes főmeder kialakítását célzó munkálatokra.

R.L.

144. Zorkóczy, Z.

A Felső-Duna szabályozása.
Vízügyi Közlemények, Budapest 1: 54-91.
1969.

A kezdetektől 1963-ig végzett szabályozási munkák áttekintése. Az 1963 óta a csehszlovák féllel összehangoltan végzett folyószabályozási munkálatok alapelvei. Az építés előrehaladása és az 1967-ig végzett ellenőrző mérések és vizsgálatok eredményei.

R.L.

TALAJTAN

145. Dworak, L. - Kovács, E. - Széles, Gy.

Termeléspolitikai útmutató.
Növénytermesztési Kutatások, 6. sorozat, 7. füzet, 1-10.,
Mosonmagyaróvár.
1947.

A 46 tematikus térképpel illusztrált termeléspolitikai útmutató választ nyújt a fontosabb mezőgazdasági növények optimális termőtájjaira vonatkozóan. A munka az ország agroökológiai potenciál felmérése program "előhírnökének" tekinthető.

V.GY.

146. Gergelyné, Gál, E. - Németh, T.

Jelentés a BNV Projekt "A talaj tápanyagforgalmának megváltozása (transzport, abiotikus és biotikus transzformáció, kilúgzódás, felszíni és felszín alatti vízkészletek tápanyagterhelése" c. résztémájáról.
MTA TAKI, Budapest, Kézirat, 43 oldal.
1989.

A talajok tápanyagforgalmában bekövetkező változások regisztrálására kiválasztott táblák (19 talajszelvény) jelenlegi tápanyagellátottságának állapota.

A monitoring-táblák tápanyagforgalom vizsgálatának eredményei és tápanyag-mérlegei.

A mélyebb talajrétegek nitrát-készletének felmérése és annak környezet-szemponitú értékelése, beleértve a talajvíz nitrát-tartalmára vonatkozó adatok értékelését is.

V.GY.

147. Honti, Gy.

A Szigetköz talajvízviszonyainak vizsgálata.
Beszámoló a VITUKI 1954. évi munkájáról. 2: 122-134.
1955.

Szerző a Szigetköz talajvízváltozásait a Duna vízállás változásainak tükrében vizsgálja. Meghatározza a különböző Duna-vízszinteket követő talajvízingadozások mértékét és azok időbeli intenzitását. Ábrán szemlélteti az árhullám hatását a talajvízszint alakulására.

S.

148. Katzendorfer, Z.

Magyarázatok Magyarország Geológiai és Talajismereti Térképeihez.
Hédervár, 1:25 000 Nr. 4859/3.
Magyar Királyi Földtani Intézet Kiadása, 1-58.
1943.

A térképlap talajtani viszonyainak részletes leírása (öntéstalajok, mezősségi talajjá átalakuló öntéstalajok, dűnetalajok, láp és tőzeges talajok). A terület növénytermesztési viszonyai.

A feltárt talajszelvények (76) helyszíni leírásának és vizsgálatának adatai; valamint a begyűjtött talajminták laboratóriumi elemzésének eredményei. (Mindez magyar és német nyelven)

V.GY.

149. Láng, I. - Banczerowski, J.-né, Berczik, Á. (Szerk.)

Szigetköz. Környezettudományi kutatások. Környezeti állapot, ökológiai követelmények. 3. fejezet; Talajtan. 52-62. oldal. MTA Tanulmány, Budapest. 1993.

A Szigetközre vonatkozó talajtani kutatások rövid összefoglalása (talajtérképezés; a talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok; a talajok vízháztartása és anyagforgalma; a talajok tápanyagforgalma.)

V.GY.

150. Marsi, I. - Síkhegyi, F. - Szurkos, G.

A szigetközi térség ártéri (fedőréteg) üledékei. Kézirat, MÁFI, Budapest, 1-10. 1991.

A térség talajainak vízháztartására és anyagforgalmára jelentős, gyakran meghatározó hatása van a kavicsfekű és az azt borító finom fedőréteg településviszonyainak (vastagság, rétegezethez, szemcse-összetétel, stb.). A munka erről tartalmaz 1:50 000 méretarányú térképet, s foglalja össze annak szöveges magyarázatát.

V.GY.

151. Miklay, F. - Molnár, L.

A Mosoni-síkság talajviszonyai. Agrokémia és Talajtan. 17: 495-506. 1968.

Szerzők jellemzik a Mosoni-Duna és a Hanság között fekvő síksági terület talajképző tényezőit, amelyek között az azonális hatást kifejtő talajvízállás kiemelkedő szerepet játszik. A terület fő talajneme Ny-on az öntés-, K-en a réti csernozjom, míg a magasabb talajvízű helyeket a réti talaj különböző típusai töltik ki.

S.

152. MTA TAKI

A Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer várható talajtani hatásai I. (a VIZITERV megbízásából 1986-ban végzett munkálatokról.) Kézirat, MTA TAKI, Budapest, 56 oldal. 1986.

A terület talajtani felmérésének koncepciója és munkaterve, különös tekintettel a talajok vízgazdálkodására, és a Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer (GNV) erre gyakorolt várható (prognosztizálható) hatására.

A GNV hatásterületén érvényesülő talajképződési tényezők, talajképződési folyamatok és az ezek eredményeképpen kialakult talajok leírása és részletes jellemzése.

A GNV lehetséges talajtani hatásainak felvázolása a talajok vízgazdálkodására és anyagforgalmára, s ezek lehetséges talajhasználati következményeinek elemzése.

V.GY.

153. MTA TAKI

Összefoglaló a magyar-szlovák akadémiaközi együttműködési egyezmény keretében végzett eddigi tevékenységről a talajtan területén. Kézirat, MTA TAKI, Budapest, 15 oldal. 1986.

Mosonmagyaróvár és településcsoportja talajviszonyainak leírása. (Talajképződési tényezők, talajképződési folyamatok; az előforduló talajok és hasznosításuk.)

A GNV hatása Mosonmagyaróvár és településcsoportjának talajaira (hidrológiai viszonyok, vízháztartás, anyagforgalom), valamint a növénytermesztés feltételeire és lehetőségeire.

V.GY.

154. MTA TAKI

A Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer várható talajtani hatásai II. Jelentés a VIZITERV megbízásából 1987-ben végzett munkálatokról. MTA TAKI, Budapest, 33 oldal. 1987.

Az előző munka folytatása.

A GNV közvetlen vagy közvetett talajtani hatásainak alapesetei, azok leírása és jellemzése:

1. A talajvízszint jelenleg is kavicsban áll és vízszintje (vízszint ingadozása abban is marad. 2. A talajvízszint jelenleg is a finom fedőrétegben áll és vízszintje (vízszint-ingadozása) abban is marad. 3. A talajvízszint jelenleg a finom fedőrétegben áll (illetve abban ingadozik), de a GNV közvetlen vagy közvetett hatására a kavics fekübe süllyed. 4. A talajvízszint jelenleg a kavicsfeküben áll (illetve abban ingadozik), de a GNV közvetlen vagy közvetett hatására a finom fedőrétegbe emelkedik.

A bekövetkező talajtani változások folyamatos térségi nyomonkövetését célzó észlelő-hálózat (monitoring-rendszer) elvi alapjai, követelményei, paraméter-rendszere.
A talaj vízháztartását, annak stabilitását és érzékenységét befolyásoló tényezők elemzése.

V.GY.

155. MTA TAKI

A Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer váható talajtani hatásai.
Összefoglaló a magyar-szlovák akadémiaközi együttműködési egyezmény keretében 1986-1987-ben végzett tevékenységről a talajtan szakterületén.
MTA TAKI, Budapest, Kézirat, 13 oldal.
1987.

A végzett munkák leírása. A GNV közvetlen vagy közvetett talajtani hatásainak alapesetei és azok részletes leírása; talaj vízháztartási és anyagforgalmi következményeinek elemzése. A kialakítandó talajtani monitoring-rendszer alapelveinek és követelményeinek összefoglalása. Javaslatok a káros talajtani folyamatok megelőzésére, és a további jövőbeni együttműködésre.

V.GY.

156. MTA TAKI

Zárójelentés.
"A közös magyar-csehszlovák Duna-szakasz fejlesztésére és rehabilitációjára irányuló kutatások" c. program keretében.
"A térség talajviszonyainak felmérése, különös tekintettel azok vízháztartására és anyagforgalmára" c. 1991. évben végzett munkákról.
Kézirat, MTA TAKI, Budapest, 8 oldal.
1991.

A GNV közvetlen vagy közvetett talajtani hatásainak alapesetei és azok részletes leírása; talaj vízháztartási és anyagforgalmi következményeinek elemzése. A kialakítandó talajtani monitoring-rendszer alapelveinek és követelményeinek összefoglalása. Javaslatok a káros talajtani folyamatok megelőzésére, és a további jövőbeni együttműködésre.

V.GY.

157. Rónai, A.

A Kisalföld talajvízviszonyai.
Földrajzi Közlemények. 10: 175-182.
1962.

Kiemeli a talajvíz járását, mozgását meghatározó tényezőket és azok területenként változó szerepét.
Térképek segítségével tárgyalja az artézi kutak fajlagos vízhozamát, a talajvíztükör átlagos mélységét, a folyók és kutak vízjárásának

összefüggését, a talajvízjárás típusait és a talajvízminták kémiai jellegzetességeit.

S.

158. Stefanovits, P.

Magyarázatok Magyarország Geológiai és Talajismereti Térképeihez.
Bős, 1:25 000 Nr. 4859/1.
Magyar Királyi Földtani Intézet Kiadása, 1-58.
1943.

A térképlap talajtani és növénytermesztési viszonyainak részletes leírása. A feltárt talajszelvények (58) helyszíni leírásának és vizsgálatának adatai; valamint a begyűjtött talajminták laboratóriumi elemzésének eredményei. (Mindez magyar és német nyelven.)

V.GY.

159. Szabolcs, I. - Várallyay, Gy. - Miklay, F.

A dunántúli szikesek. I. Szikes talajok Győr környékén.
Agrokémiai és talajtan, 11: 161-184. Budapest.
1962.

A Győr környékén kialakult szikes talajok (szikes talajfoltok) részletes vizsgálata és alapos jellemzése alapján választ kívánnak adni a szerzők a szóban forgó szikes talajok keletkezésének okaira, képződési folyamataira vonatkozóan. Megállapítják, hogy a rossz természetes drénviszonyokkal rendelkező területen a felszíni és felszín alatti vizek nagy területekről származó mállástermékeket halmoznak fel az érintett térség(ek)ben, s ez a száraz éghajlatú (negatív vízmérlegű) táj lefolyástalan területein sófelhalmozódási és/vagy szikesedési folyamatokat eredményezhet, ami elsősorban a talaj vízgazdálkodási tulajdonságainak lerontásával csökkent(het)i a talajok (általában foltokban jelentkező) termékenységének csökkenését.

V.GY.

160. Treitz, P.

Magyaróvár környékének talajtérképe.
Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve, XI. kötet, 7. füzet 283-319.
1896.

Az agrogeológiai térképek szerkesztésének elvi alapjai és módszerei. A térképek jelmagyarázata, ábrázolástana.
A szóban forgó terület természeti (elsősorban geológiai-agrogeológiai) viszonyai.
A képződött talajok elterjedése, leírása, jellemzése.
Magyaróvár és a Gazdasági Akadémia mellékelt talajtérképének (M = 1:25 000, 1:10 000, illetve 1:3 500) részletes leírása: 3 db színes térképlap, színes talajszelvény-vázlatokkal; a 210 helyszíni talajfeltárás (ásott

talajszelvények, fúrások) talajszelvény-rétegezethez leírásaival; valamint laboratóriumi elemzési eredményeivel.

V.GY.

161. Treitz, P.

Bodenkarte der Umgebung von Magyaróvár (Ung. Altenburg).
Magyar Királyi Földtani Intézet Evkönyve, XI kötet, 7. füzet, 311-348.
1898.

Az előző munka német nyelvű változata. Az agrogeológiai térképek szerkesztésének elvi alapjai és módszerei. A térképek jelmagyarázata, ábrázolástana. A szóban forgó terület természeti (elsősorban geológiai-agrogeológiai) viszonyai.

A képződött talajok elterjedése, leírása, jellemzése.
Magyaróvár és a Gazdasági Akadémia mellékelt talajtérképének (M = 1:25 000, 1:10 000, illetve 1:3 500) részletes leírása: 3 db színes térképlap, színes talajszelvény-vázlatokkal; a 210 helyszíni talajfeltárás (ásott talajszelvények, fúrások) talajszelvény-rétegezethez leírásaival; valamint laboratóriumi elemzési eredményeivel.

V.GY.

162. id. Várallyay, Gy.

Magyarország Magyarország Geológiai és Talajismereti Térképeihez.
Moson, 1:25 000 Nr. 4858/4.
Magyar Királyi Földtani Intézet Kiadása, 1-58.
1942.

A terület térszíni és tájviszonyainak; vízrajzi viszonyainak; és geológiai eredetének, éghajlati viszonyainak; talajtani és növénytermesztési viszonyainak részletes leírása. A feltárt talajszelvények (410) helyszíni leírásának és vizsgálatának adatai; valamint a begyűjtött talajminák laboratóriumi elemzésének eredményei. (Mindez magyar és német nyelven.)

V.GY.

163. Várallyay, Gy.

Háromfázisú talajrétegekben végbemenő vízmozgás tanulmányozása.
Agrokémia és Talajtan, 23. 261-296. Budapest.
1974.

4-lépcsős modell ismertetése a talajvízből a talajvízszint feletti rétegekbe irányuló vízmozgás leírására, rétegzett talajszelvények és ingadozó talajvízszint esetén.

A modell alkalmazásával - a talaj nedvességprofiljának, illetve a nedvességprofil időbeni változásának, a talajvízszint ingadozásának, valamint a talaj mért, számított vagy becsült kapilláris vezetőképességének ismeretében - pontosan és szabatosan meghatározható az ún. "optimális talajvízszint" (a növények jóminőségű talajvízből történő kapilláris csapadék kelesztését biztosító talajvízszint), valamint az ún. "kritikus

talajvízszint" (a talaj talajvízből történő másodlagos szikesedésének megelőzését, kizárását garantáló talajvízszint) terep alatti mélysége, megszerkeszthető ezek térképe, és ezek alapján megfelelő talajvízszint-szabályozási intézkedések fogantatosíthatóak.

V.GY.

164. Várallyay, Gy.

Hydrophysical aspects of salinization from the groundwater.
Agrokémia és Talajtan, 23.: Suppl. 29-44. Budapest.
1974.

4-lépcsős modell leírása a talaj talajvízből történő másodlagos szikesedését kizáró ún. "kritikus talajvízszint" meghatározására. A modell négy alapvető lépése a következő:

- a talaj háromfázisú zónájában végbemenő víz-, illetve oldal-transzport jellemzése;
- a kapilláris vízvezetőképesség mérése vagy becslése alapján görbesereg szerkesztése adott talaj háromfázisú zónájában végbemenő folyadékmozgás kifejezésére;
- fenti összefüggések alkalmazása rétegzett talajokra;
- fenti összefüggések alkalmazása ingadozó talajvízszintű területekre.

A modell alapján - a talaj folyadékfázisának koncentrációja és kémiai összetétele ismeretében - nagy valószínűséggel meghatározható a kritikus talajvízszint terepalatti mélysége, illetve ennek szezonidőszakja. A kapott értékek térképezhetőek és jó tudományos alapját képezik a másodlagos szikesedés megelőzését garantáló intézkedések kidolgozásának és bevezetésének.

V.GY.

165. Várallyay, Gy.

A talajvíz szerepe a talaj vízgazdálkodásában és növények vízellátásában.
Tudomány és Mezőgazdaság, 18: (5) 22-29. Budapest.
1980.

4-lépcsős modell ismertetése a talajvízből a talajvízszint feletti rétegekbe irányuló vízmozgás leírására, rétegzett talajszelvények és ingadozó talajvízszint esetén.

A modell alkalmazásával - a talaj nedvességprofiljának, illetve a nedvességprofil időbeni változásának, a talajvízszint ingadozásának, valamint a talaj mért, számított vagy becsült kapilláris vezetőképességének ismeretében - pontosan és szabatosan meghatározható az ún. "optimális talajvízszint" (a növények jóminőségű talajvízből történő kapilláris csapadékkiegészítését biztosító talajvízszint), valamint az ún. "kritikus talajvízszint" (a talaj talajvízből történő másodlagos szikesedésének megelőzését, kizárását garantáló talajvízszint) terepalatti mélysége, megszerkeszthető ezek térképe, és ezek alapján megfelelő talajvízszint-szabályozási intézkedések fogantatosíthatóak.

V.GY.

166. Várallyay, Gy.

Soil water management as a factor on the necessity, possibilities and conditions of irrigation (Contribution to the Roundtable Meeting on the Subject of Irrigation).
Acta Agronomica 30: 87-122. Budapest. 1980.

A szerző röviden összefoglalja, hogy miképp hatnak a talaj fizikai és vízgazdálkodási tulajdonságai az öntözés szükségességére, az ésszerű öntözés feltételeire és körülményeire (egy alkalommal kiadagolandó és kiadagolható öntözővíz mennyisége, öntözés gyakorisága, öntözési mód). Elemzi a nem megfelelő körültekintéssel végrehajtott öntözések lehetséges káros mellékhatásait, valamint azok megelőzésének, kiküszöbölésének, mérséklésének lehetőségeit.

V.GY.

167. Várallyay, Gy.

Kedvezőtlen vízgazdálkodás- korlátozott talajtermékenység.
Agrokémia és Talajtan, 30: 151-161. 1981.

Magyarországon a talajok termékenységét, sokoldalú funkcióképességének zavartalanságát akadályozó tényezők, valamint a talajtermékenységet csökkentő, káros talajdegradációs folyamatok túlnyomó része a talaj vízháztartásával kapcsolatos, annak oka és/vagy következménye. Ezt bizonyítja számszerű területi adatokkal a szerző. Térképet közöl a kedvezőtlen, korlátozott és kedvező vízgazdálkodású talajok területéről, azok arányairól, talajtani okairól. Felmérései és vizsgálatai alapján következtetéseket von le a talajok vízgazdálkodási tulajdonságainak és vízháztartásának javítási lehetőségeiről, amely beavatkozások a talajtermékenység megőrzése és fokozása, valamint a környezetvédelem szempontjából egyaránt megkülönböztetett jelentőségűek.

V.GY.

168. Várallyay, Gy.

A talaj vízgazdálkodása és a környezetvédelem.
Agrokémia és Talajtan 32: 438-447. Budapest. 1983.

A szerző összefoglalja a talaj szilárd fázisának és a növény vízellátásának legfontosabb talajtani tényezőit. Bemutatja a talaj vízgazdálkodási tulajdonságainak, valamint vízháztartásának és anyagforgalmának jellemzésére kidolgozott kategóriákat és következtetéseket von le azok környezetvédelmi vonatkozásaira, valamint befolyásolási lehetőségeire vonatkozóan.

V.GY.

169. Várallyay, Gy.

Talajtani szakvélemény Mosonmagyaróvár és település-csoportja általános rendezési tervének tájrendezési és környezetszabályozási munkarészeihez.

Kézirat, MTA TAKI, Budapest, 37 oldal + Mosonmagyaróvár és településcsoportjának 1:25 000 méretarányú talajtérképe. 1983.

Mosonmagyaróvár és településcsoportjának talajtani viszonyai:

- talajképződési tényezők és talajképződési folyamatok (geológiai viszonyok, mikrodomborzat; humuszosodás, szerkezet-képződés; talajképződési sorok és szekvenszek: kronoszekvensz, toposzekvensz);
- az előforduló talajok részletes leírása és mezőgazdasági hasznosításuk;
- a terület 1:25 000 méretarányú talajtérképe, amelyen 5 jegyű kódszámmal az alábbi talajjellemzők kerültek ábrázolásra: a talaj típusa és altípusa; a talaj karbonáttartalma; fizikai talajféleség; humuszréteg vastagsága; termőréteg gátló tényezők és megjelenésének mélysége. A GNV hatása Mosonmagyaróvár és településcsoportjának talajviszonyaira (hidrológiai viszonyok; hatás a talaj vízháztartására; hatás a talaj anyagforgalmára).

A GNV hatása a növénytermesztés lehetőségeire és feltételeire.

V.GY.

170. Várallyay, Gy.

Magyarország 1:100 000 méretarányú agrotopográfiai térképe.
Agrokémia és Talajtan 34: 243-248. Budapest. 1985.

Magyarország 1:100 000 méretarányban megszerkesztett (és Magyarország gazdag információ-tartalmú topográfiai térképeire történő felülnyomatként nyomtatásban is megjelent) agrotopográfiai térképeken 10-jegyű kódszámmal az alábbi 9 talaj-jellemző került feltüntetésre: talaj típusa és altípusa (összesen 31 kategória); talajképző kőzet (9); a talaj kémhatása és mészállapota (5); fizikai talajféleség (7); a talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (9); a talaj szervesanyagkészlete(6); termőréteg vastagsága (5); a talaj agyagásvány társulásai (10); talajértékszám (10). A térképet az azok szegélyén feltüntetett meteorológiai információk (mini-térképek és havi megoszlás diagramok) teszik ténylegesen agrotopográfiai-agroökológiai térképpé.

V.GY.

171. Várallyay, Gy.

Műtrágya, hígtrágya és az ivóvízkészlet.
Egészségtudomány. XXXIV. (2) 126-137. Budapest. 1990.

A műtrágya és szervestrágya felhasználás alakulása a magyar mezőgazdaság II. világháború utáni fejlődésének főbb periódusaiban (kisparaszti gazdálkodás, kollektivizáció, látványos mezőgazdasági

hozamnövekedés, a megamán mennyiségi terméshozamnövekedés hajsolásának problémái, privatizáció) és e trendek kedvező és kedvezőtlen talajtani és környezeti következményei. A talaj, talajhasználat és műtrágyázás lehetséges, illetve kizárható hozzájárulásai felszíni és felszín alatti vízkészleteink, ivóvízbázisaink minőségének leromlásához és annak egyéb lehetséges okai (koncentrált állattartótelepek hígtrágyája, nyíló közmű-olló, ipar- és üdülésfejlesztés, stb.)

V.GY.

172. Várallyay, Gy.

A Szigetköz és környékének talajviszonyai, különös tekintettel azok vízgazdálkodására.
Acta Ovariensis, 34: 65-73.
1991.

Talajterképezések a Szigetközben.

Térkép elfogadott megnevezés	Méretarány	Elkészítés ideje	Mire készült
1. OTTK	1:10 000	1957-1959	térk.lapokra
2. Géczy-féle talajismereti térkép	1:25 000	1958-1961	községre
3. Genetikus üzemi talajterképek	1:10 000	1960-1970	mg. üz.-re
4. Megyei talajterkép	1:75 000	1959-1960	Győr-Sop.m.
5. Ökopot. talajterkép	1:100 000	1978-1980	TIEDIT térk.l.
6. Agrotopográfiai térkép	1:100 000	1988-1990	tpgráf. térk.l.
7. M.óvár és település-csoportjának talajviszonyai	1:25 000	1983	M.óvár, t.cs.

Talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok a Szigetközben (kronoszekvensz; toposzekvenszet követő hidromorf sor). A talajok vízháztartása és anyagforgalma: kapilláris vízutánpótlás lehetőségei a talajvízből különböző prognosztizált talajvízhelyzetek esetén; mészkumulációs szintek kialakulása.

V.GY.

173. Várallyay, Gy.

A Szigetköz talajtani kutatások eredményei.
In: Pro Aqua "Szigetközi Ankét", Győr, 1992. május 25-26. 179-187. old.
1992.

Talajterképezések a Szigetközben.

Térkép elfogadott megnevezés	Méretarány	Elkészítés ideje	Mire készült
1. OTTK	1:10 000	1957-1959	térk.lapokra
2. Géczy-féle talajismereti térkép	1:25 000	1958-1961	községre
3. Genetikus üzemi talajterképek	1:10 000	1960-1970	mg. üz.-re
4. Megyei talajterkép	1:75 000	1959-1960	Győr-Sop.m.
5. Ökopot. talajterkép	1:100 000	1978-1980	TIEDIT térk.l.
6. Agrotopográfiai térkép	1:100 000	1988-1990	tpgráf. térk.l.

7. M.óvár és település-csoportjának talajviszonyai 1:25 000 1983 M.óvár, t.cs.

Talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok a Szigetközben (kronoszekvensz; toposzekvenszet követő hidromorf sor).
A talajok vízháztartása és anyagforgalma: kapilláris vízutánpótlás lehetőségei a talajvízből különböző prognosztizált talajvízhelyzetek esetén; mészkumulációs szintek kialakulása.

V.GY.

174. Várallyay, Gy.

A talajfejlődés főbb sajátosságai a Magyar Alföldön.
Hidrológiai Közöny, 73: (1) 24-27.
1993.

A talajképződés főbb tényezői (geológiai felépítés, domborzat, éghajlat, vízrajzi és hidrológiai viszonyok, növényzet, talajhasználat) és folyamatai a Magyar Alföldön.

A talajképződés idő-sora (kronoszekvensz), domborzatot követő hidromorf sora (Catena, toposzekvensz), kilugzási sora, szikesedési sora és ezek összefonódó kombinációinak szerepe a magyar alföldek változatos, helyenként mozaikosan tarka talajtakarójának kialakulásában. Talajfolyamatok szabályozása, mint a racionális és környezetkímélő talajhasználat kulcskérdése és a fenntartható mezőgazdasági fejlődés előfeltétele.

V.GY.

175. Várallyay, Gy.

Talajtan (részanyag a Bős- Nagymaros Projekt környezeti ökológiai fejezetéhez). Kézirat.
MTA TAKI, Budapest. 19 oldal + 5 táblázat + 7 ábra, 2 térkép melléklet.
1993.

A Bős-Nagymaros Projekt hatásterületére vonatkozó talajtani kutatások összefoglalása.

- Talajterképezések a Bős-Nagymaros Projekt hatásterületén.
  - A talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok a Bős-Nagymaros projekt hatásterületén.
  - A Bős-Nagymaros Projekt hatásterületének talajai.
  - A talajok vízháztartása és tápanyagforgalma.
  - Prognosztizálható változások a talajok vízháztartásában és anyagforgalmában.
- Az anyag magyar és angol nyelven készült.

V.GY.

176. Várallyay, Gy. - Molnár, E.

A talaj vízháztartásának, anyagforgalmának és termékenységének változása a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer hatására. Magyar-Szlovák Szeminárium (1989. május) anyaga. Magyar-Szlovák Szeminárium (1989. május) anyaga. 1989.

A GNV közvetlen vagy közvetett talajtani hatásainak alapesetei és azok részletes leírása; talaj vízháztartási és anyagforgalmi következményeinek elemzése.

A kialakítandó talajtani monitoring-rendszer alapelveinek és követelményeinek összefoglalása. Javaslatok a káros talajtani folyamatok megelőzésére, és a további jövőbeni együttműködésre.

V.GY.

177. Várallyay, Gy. - Rajkay, K.

Model for the estimation of water (and solute) transport from the groundwater to overlying soil horizons. Agrokémia és Talajtan, 38: 641-656. Budapest. 1989.

4-lépcsős modell ismertetése a talajvízből a talajvízszint feletti rétegekbe irányuló vízmozgás leírására, rétegzett talajszelvények és ingadozó talajvízszint esetén. A modell alkalmazásával - a talaj nedvességprofiljának, illetve a nedvességprofil időbeni változásának, a talajvízszint ingadozásának, valamint a talaj mért, számított vagy becsült kapilláris vezetőképességének ismeretében - pontosan és szabatosan meghatározható az ún. "optimális talajvízszint" (a növények jóminőségű talajvízből történő kapilláris csapadék kiegészítését biztosító talajvízszint), valamint az ún. "kritikus talajvízszint" (a talaj talajvízből történő másodlagos szikesedésének megelőzését, kizárását garantáló talajvíz-szint terepalatti mélysége, megszerkeszthető ezek térképe, és ezek alapján megfelelő talajvízszint-szabályozási intézkedések fogantozhatóak. A szerzők lehetőségeket mutatnak be arra vonatkozóan is, hogy a nehezen mérhető kapilláris vezetőképességet miként lehet egyszerű talajfizikai paraméterek (mechanikai összetétel, térfogattömeg, telített talaj hidraulikus vezetőképessége) alapján jó közelítéssel becsülni, s így a térképezéshez felhasználható adatok számát - viszonylag egyszerűen és megfelelő pontossággal - növelni.

V.GY.

178. Várallyay, Gy. - Szűcs, L. - Murányi, A. - Rajkai, K. - Zilahy, P.

Magyarország termőhelyi adottságait meghatározó talajtani tényezők 1:100 000 méretarányú térképe. I. Agrokémia és Talajtan, 28: 363-384. 1979.

A Magyarország agroökológiai potenciáljának felmérése program keretében végzett talajtani munkálatok eredményeinek összefoglalása, tudományos szintézise. A talajtani felmérés koncepciója, adatforrásai, módszertana. A magyarországi talajok termőhelyi adottságait (agroökológiai potenciálját) meghatározó főbb tényezők és ezek kategóriái: talaj típusa és altípusa (31); talajképző kőzet (9); a talaj kémhatása és mészállapota (5); fizikai talajféleség (7); a talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (9); a talaj szervesanyag készlete (6); termőréteg vastagsága (5). A térkép szerkesztési alapelvei.

V.GY.

179. Várallyay, Gy. - Szűcs, L. - Murányi, A. - Rajkai, K. - Zilahy, P.

Magyarország termőhelyi adottságait meghatározó tényezők 1:100 000 méretarányú térképe. II. Agrokémia és Talajtan, 29: 35-76. 1980.

A térkép területi adatainak részletes bemutatása. A 8-jegyű kódszámmal kifejezett 7 tényező %-os területi megoszlásának bemutatása megyénként, agroökológiai körzetenként és talajtípusonként. Az elkülönített talajfoltok számszerű elemzése. A térkép sokoldalú felhasználási lehetőségeinek felsorolása.

V.GY.

180. Várallyay, Gy. - Szűcs, L. - Rajkai, K. - Zilahy, P. - Murányi, A.

Magyarországi talajok vízgazdálkodási tulajdonságainak kategóriarendszere és 1:100 000 méretarányú térképe. Agrokémia és Talajtan, 29: 77-112. 1980.

A talajok vízgazdálkodási tulajdonságainak kategória-rendszerében a 9 fő kategória a fizikai talajféleség; a talaj (pF görbéről leolvasható) szabadföldi vízkapacitása, holtvíztartalma, és hasznosítható vízkészlete; helyszínen meghatározott víznyelésének mértéke; valamint bolygatatlan szerkezetű talajmintákon meghatározott hidraulikus vezetőképessége; illetve a talaj vízgazdálkodási tulajdonságait meghatározó egyéb talajtani okok (szikesedés, pszeudoglej képződés, láposodás, sekély termőréteg) alapján került elkülönítésre. A 9 fő kategórián belüli 15 alkategória esetében a talajszelvény rétegzettség, valamint a kedvezőtlen vízgazdálkodási tulajdonságok talajtani okai voltak a variáns-képzők. A fő kategóriák talajtani jellemzésén túlmenően a közlemény a 15 alkategória területi elhelyezkedését ábrázoló térkép területi adatait is összefoglalja - megyénkénti, agroökológiai körzetenkénti és talajtípusonkénti bontásban.

V.GY.

181. Várallyay, Gy. - Szűcs, L. - Zilahy, P. - Rajkai, K. - Murányi, A.

Soil factors determining the agroecological potential of Hungary. Agrokémia és Talajtan, 34: Suppl. 90-94.

1985.

A Magyarország agroökológiai potenciáljának felmérése program keretében végzett talajtani munkálatok eredményeinek összefoglalása, tudományos szintézise. A talajtani felmérés koncepciója, adatforrásai, módszertana. A magyarországi talajok termőhelyi adottságait (agroökológiai potenciálját) meghatározó főbb tényezők és ezek kaptegóriái: talaj típusa és altípusa (31); talajképző kőzet (9); a talaj kémhatása és mészállapota (5); fizikai talajféleség (7); a talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (9); a talaj szervesanyag készlete (6); termőréteg vastagság (5). A térkép szerkesztési alapelvei és főbb területi adatai.

V.GY.

182. Várallyay, Gy. et al. (Németh, T. - Molnár E. - Czimber, Gy. - Palkovits, G.)

Talajtani-agrokémiai kutatások és mezőgazdasági megfigyelések a Szigetközben.
Kézirat, MTA TAKI, Budapest, 49 oldal.
1993.

A Szigetköz talajviszonyai.

- talajtérképezések a Szigetközben;
- a talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok;
- a talajok vízháztartása és anyagforgalma;
- a talajok tápanyagforgalma.

A Szigetköz szegénális gyomvegetációja. Mezőgazdasági megfigyelések a Szigetközben. Összefoglaló következtetések és javaslatok. Részletes bibliográfia.

V.GY.

183. Várallyay, Gy. - Molnár E. (Palkovits, G. - Szabó, M. - Németh, T. - Halupa, L. anyagainak felhasználásával).

A Szigetköz talajtani megfigyelőrendszere. Kutatási jelentés. Kézirat.
MTA TAKI, Budapest. 56 oldal + 2 melléklet (helyszínrajz, táblázatok).
1994.

Szigetköz talajai (talajképződés tényezői és talajképződési folyamatok; a talajok vízháztartása; a talajok tulajdonságai; a talajok tápanyagforgalma). A mezőgazdasági termelésben beálló változások nyomonkövetése a környezeti tényezők (időjárás, talajvíz, talajnedvesség) és a technológia függvényében. A botanikai megfigyelőrendszer. Az erdészeti megfigyelőrendszer.

V.GY.

ÉLŐHELYEK ÉS ÉLŐVILÁGUK

Terresztris élőhelyek és élőviláguk

184. Alexay, Z.

Új adatok a Szigetköz flórájához.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1987.

40 fajról közöl új előfordulási adatokat. Ezek jelentősebb része a kevésbé ismert Alsó-Szigetközre vonatkozik.

Sz.M./H.I.

185. Alexay, Z. - Kevey, B.

A Szigetköz mocsári páfrányos égerlápjai (Thelypteridi-Alnetum).
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1988.

Ez a társulás, hasonlóan a fűzlápokhoz, a terület vízellátottságának rosszabbodása után jelentős mértékben visszaszorult. A fennmaradt 5 állományban 5 cönológiai felvétel készült, amelyek alapján jellemezték az asszociációt.

Sz.M./H.I.

186. Alexay, Z. - Kevey, B.

A Szigetköz fűzlápjai (Calamagrostio-Salicetum cinereae). Az Alsó-Szigetköz tölgy-kőris-szil ligeterdeinek védett és ritka növényei.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1989.

A kisszámú, még elérhető fűzláp állományaiban készült 5 cönológiai felvétel alapján jellemezték a társulást.
A terület 10 ligeterdejére nézve a figyelemreméltó fajok előfordulásait közlik, az erdők természetvédelmi problémáit érintő megjegyzésekkel.

Sz.M./H.I.

187. Ambrus, A. - Bánkuti, K. - Kovács, T.

A Kisalföld és a Nyugat-Magyarországi Peremvidék Odonata faunája.
Győr-Moson-Sopron megyei múzeumok kiadványa, Tanulmányok 2.,
Győr, 1-81.
1992.

A Szigetközben előforduló szitakötő fajok. Gyűjtőhelyek, UTM kód, élőhelyek víztípusa.

M.F.

188. Babos, I. - Járó, Z.

A Gabcikovo-Nagymarosi Vízlépcsősorrendszerrel érintett hullámtéri erdők termőhelyi és faállomány viszonyai.
Kézirat.
Bp. ERTI Irattár.
1976.

A Szigetközben az ágrendszer sajátos mezoklíma kialakulását biztosítja. Ennek következménye, hogy a területen az eredeti térszínénél magasabban fekvő területek jellemző társulásai is megtalálhatók. A szigetközi hullámtér a cseres-tölgyes klímába sorolható, ÉNY-i része átmenet gyertyán klímába. A tanulmány áttekintést ad az erdők faállomány összetételéről.

Sz.M./H.I.

189. Báldi, A. - Kisbenedek, T.

Comparative analysis of edge effect on bird and beetle communities.
Acta Zoologica Hungarica. 40: 1-14.
1994.

Tölgyes erdők szegélyének a hatását vizsgálták madár és bogár közösségeken. Madarak esetében a szegélyben élő közösség és az erdő belsejében élő közösség között fajszámában nem volt különbség, ellenben a szegélyekben a denzitás nagyobb volt. A bogár közösségek viszont szignifikánsan különböztek egymástól a szegélyben, az erdő belsejében illetve nyiladéokban.

B.A.*

190. Báldi, A. - Moskát, C.

Effect of the edge on the structure of bird communities in Hungarian riparian forests.
Proceedings of the 12th International Conference on Bird Atlas and Census Work.
1994. (in press)

Tölgy és nyár erdők szegélyének és belső élőhelyének madárközösségét számlálták. A szegélyek madárközösségeiben több faj fordult elő, az összdensitás is nagyobb volt. Mindez azonban a szegélyekben közös és gyakori fajok előfordulásának volt köszönhető. A közösségek összehasonlítása rámutatott, hogy az erdők belsejében élő közösségek képviselik leginkább az adott szigetközi élőhely madárvilágát.

B.A.*

191. Boros, M. - Magyar, E. - Horváth, J.

A Felső-Duna szakasz térség ökológiai célrendszere és környezetfejlesztési javaslata.
ÖKO Rt. (Kézirat). Budapest, 1-91 + 5., 3., 6., 7., sz. melléklet.
1991.

A Duna mederviszonyai, vízjárása, a vizek hidrológia vizsgálata. A Szigetköz élővilága. A Szigetköz alatti területek élővilága. Problémaelemzés, (vízhiány, erdőművelés, környezetszennyezés). Ökológiai feltételek, területhasznosítási javaslatok.

M.F.

192. Boros, M. - Magyar, E. - Horváth, J.

A "C" változat hatásai a szárazföldi vegetációra.
ÖKO Rt. (Kézirat). Budapest, 1-46.
1992.

A ható tényezők azonosítása és a hatásterület becslése. A hatásterület Duna elterelés előtti állapota (flóra, fauna). A hatásfolyamatok leírása és értékelése.

M.F.

193. Boros, M. - Horváth, J. - Magyar, E.

A Felső-Duna-szakasz térsége ökológiai célrendszere és környezetfejlesztési javaslata.
Környezetgazdálkodási Intézet, ÖKO Rt., Budapest.
1991.

A tanulmány áttekintést ad a Szigetköz természeti adottságairól, környezeti, ökológiai értékeiről. Hangsúlyozott szerepet kaptak az élő rendszerek: a vízi, a vízhez kötött és a teresztris életközösségek. Részletesen bemutatja azok értékeit és az azokat fenyegető veszélyeket. Az anyag Szigetközöt érintő botanikai részének elkészítésében Werner Ervin, Alexay Zoltán és Kevey Balázs vett részt.

Sz.M./H.I.

194. Csiba, L.

A billegető cankó magyarországi fészkelése.
Aquila, 63-64, 278-279.
1957.

A cikk adatokat közöl a billegető cankó (*Tringa hypoleucos*) szigetközi fészkeléséről.

B.A.

195. Csiba, L.

Kiegészítő adatok dr. Keve A.: "Adatok a Közép-Duna madárvilágához" című munkájához.
Aquila, 65, 302-304.
1958.

A rövid közlemény 21 madárfajról ad elterjedési és fészkelési adatokat a Szigetköz területéről.
A ritkább fajok az alábbiak: szürkebegy (*Prunella modularis*), kerecsensólyom (*Falco cherrug*), darázsólyv (*Pernis apivorus*), kendermagos réce (*Anas strepera*).

B.A.

196. Csiba, L.

Hattyú előfordulások.
Aquila, 69-70, 257.
1963.

1961-ből két bütykös hattyú (*Cygnus olor*) megfigyelést közöl Cikla-szigetről.

B.A.

197. Csiba, L.

Rétisas a Szigetközben.
Aquila, 69-70, 258.
1964.

1958-ból való megfigyelés alapján, a Körtvényes-szigeti "Középfüzesben" fészkelő rétisast (*Haliaeetus albicilla*) talált.

B.A.

198. Csiba, L.

Apácalúd a Szigetközben.
Aquila, 71-72, 287.
1965.

Az 1962-es adat alapján, apácaludat (*Branta leucopsis*) figyeltek meg Dunakilitinél.

B.A.

199. Czimber, Gy.

A Szigetköz nagyüzemi sárgarépvetéseinek gyomnövényzete.
Növényvédelem.
Megjelenés alatt, 1993.

A nagyüzemi sárgarépvetésekben legnagyobb borítással a *Reseda lutea* (3.91 %) és az *Echinochloa crus-galli* (2.08 %) szerepel. További lényegesebb fajok: *Ambrosia elatior*, *Datura stramonium*, *Mercurialis annua*. Szálanként Ammi majus.

Sz.M./H.I.

200. Czimber, Gy.

A Szigetköz szegetális gyomvegetációja.
Akadémiai doktori értekezés.
PATE Növénytan Tanszék, Mosonmagyaróvár; MTA Kézirattár Budapest, 1-167.
1992.

Az értekezés bemutatja a fontosabb kultúrák átlagos gyomborítottságát, és a gyomirtás szempontjából jelentős rezisztens fajokat. A 90-es évek adatait összevetették a 40 ill. 20 éves adatokkal. A fajokat elemezték életformák, flóraelemek és vízigényük szerint. Külön fejezet tárgyalja a gyomfajok vízigény spektrumát, és annak lehetőségét, hogy ezekkel a Szigetköz ökológiai állapotváltozását detektálni lehessen.

Sz.M./H.I.

201. Czimber, Gy.

Északnyugat-Magyarország szegetális gyomvegetációja III. A Szigetköz cukorrépvetéseinek gyomnövényzete.
Növénytermelés Vol. 42: 143-154.
1993.

A cikk megadja a cukorrépvetések legdominánsabb gyomfajait, illetve a dominanciaviszonyok egy évtizedes változását. A fellelt fajok közül 3 új a Szigetközre nézve.

Sz.M./H.I.

202. Czimber, Gy.

Északnyugat-Magyarország szegetális gyomvegetációja II. A Szigetköz kukoricavetéseinek gyomnövényzete.
Növénytermelés Vol. 42: 241-252.
1993.

A cikk megadja a kukoricavetések legdominánsabb gyomfajait, illetve a dominanciaviszonyok négy évtizedes változását.

Megállapították, hogy a rezisztens fajok aránya nőtt, a tarackos fajoké viszont csökkent.

Sz.M./H.I.

203. Czimber, Gy.

Északnyugat-Magyarország szegetális gyomvegetációja I. A Szigetköz búzavetéseinek gyomnövényzete.
Növénytermelés.
Megjelenés alatt, 1993.

A terület szegetális gyomnövényzetének tanulmányozását 1990-ben kezdték. Fő céljuk a mintegy 40 éve folyó herbicidhasználat gyomflórára

gyakorolt hatásának megállapítása volt. A cikk megadja a búzavetések legdominánsabb gyomfajait, illetve a dominanciaviszonyok 4 és 2 évtizedes változását.
A nem vegyszerezett táblák therophyta fajainak aránya 86 %, ami erős mediterrán hatásra utal.

Sz.M./H.I.

204. Dely, O. Gy.

Hüllők-Reptilia.
In: Magyarország állatvilága - Fauna Hungariae XX. kötet, 4. füzet, Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 120.
1983.

A magyarországi hüllőfajok ismertetése és a meghatározáshoz szükséges határozókulcs mellett az egyes fajok elterjedése is közlésre került.

G.A.

205. Fejérváry-Lángh, A. M.

Beiträge und Berichtigungen zum Amphibien-Teil des ungarischen Faunenkataloges.
Fragm. Faun. Hung., 6(3): 42-58.
1943.

A kétéltűfajok Kárpát-medencei elterjedése mellett a térség herpetológiai kutatásai is ismertetésre kerültek.

G.A.

206. Felföldy, L.

Hínár határozó.
Vízügyi hidrobiológia 18.
Aqua Kiadó, Budapest, 145 oldal.
1990.

A könyv a hazai hínárfajok gyűjtési és határozási módszerei után részletes nemzetség és fajhatározót tartalmaz. Az egyes fajok hazai elterjedéseit UTM rendszerű hálózattérképen mutatja be.

Sz.M./H.I.

207. Forró, L. - Gulyás, P.

Eurytemora velox (Lilljeborg, 1853) (Copepoda, Calanoida) in the Szigetköz region of the Danube.
Miscnea Zool. Hung., 7: 53-58.
1992.

Az Eurytemora velox 1991-ben került elő a Szigetközből, több lelőhelyről is. Faunára új faj. A cikk rövid leírást tartalmaz, és az élőhelyekről ad információt.

F.L.

208. Frank, C. - Jungbluth, F. - Richnovszky, A.

Mollusken der Donau von Schwarzwald bis zum Schwarzen Meer.
Budapest.
1990.

A Dunából és a mellékágaiból származó, összes előkerült puhatestű lelőhelyének felsorolása a folyam eredetétől a deltáig. Szigetközi lelőhelyeket is megemlít.

M.G.

209. Fürjes, I.

Az Aegopinella genus Lindholm 1927. Magyarországon.
Soósiana, 13: 43-54.
1985.

Az Aegopinella minor, az A. pura és az A. ressmanni magyarországi lelőhelyeinek felsorolása. A Szigetközből csak az A. minor előfordulását említi meg.

M.G.

210. Göller, L.

Az ember és a természetes növénytakaró kapcsolata - szigetközi esettanulmány.
Diplomamunka.
ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára.
1992.

A munka Szigetközre vonatkozó része a keményfa ligeterdőket tekinti át. Erdőtagonként összegyűjtötte a fafaj elegyarányt. A mellékletben 1:20000-es léptékű erdőgazdasági üzemtervi térkép található.

Sz.M./H.I.

211. Gubányi, A.

Adatok a szigetközi vízibéka populációk szerkezetének ismeretéhez.

In: Varga J (Ed.): Trópusi és Szubtrópusi Mezőgazdasági Tanszék Napja, Összefoglaló, Trópusi és Szubtrópusi Mezőgazdasági Tanszék, GATE, Gödöllő, pp. 53-59.
1991.

A Szigetköz TVT-en L-E populációs rendszerek találhatóak az LDH izoenzim vizsgálatok alapján. A Rana lessonae példányai között az

ivararány közel egyenlő. A hím *Rana esculenta* egyedek előfordulási aránya alacsony.

G.A.

212. Gubányi, A.

Distribution of green frogs (*Rana esculenta* complex, Anura: Ranidae) in Hungary.
In: Korsós, Z. & Kiss, I. (eds) Proc. Sixth Ord. Gen. Meet. S.E.H., Budapest, pp.205-210. 1992.

A Nyolc különböző régió között Cikola-sziget térsége is szerepelt, mint gyűjtési terület. A vízibékák között erős nőstény túlsúly volt, mind a *Rana lessonae*-nál mind a *Rana esculenta*-nál. A hím kecskebékák aránya 2 % volt. A minta (61 db) 5 %-ban *Rana ridibunda*-kat is tartalmazott.

G.A.

213. Gubányi, A. - Creemers, R. C. M.

Reproduction sites of Amphibians in a floodplain of the river Danube (Szigetköz) in Hungary.
Program and Abstracts of 7th Ordinary General Meeting of Societas Europea Herpetologica, pp. 75. 1993.

A tanulmány a vízibékák 1988 és 1992 között folytatott felmérésén ill. 1993-ban az összes kétéltű faj akvatikus fázisának térképezésén alapult. A térséget a következő 11 kétéltűfaj népesítette be: *Triturus vulgaris*, *Triturus cristatus*, *Bombina bombina*, *Pelobates fuscus*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Hyla arborea*, *Rana arvalis*, *Rana lessonae*, *Rana ridibunda*, *Rana esculenta*

G.A.

214. Halupa, L.

A Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer hatása a szigetközi erdők ökológia viszonyaira.
Kézirat.
ERTI Irattár.
1985.

A szigetközi telepített erdők fennmaradását a talaj hidrológiai adottságai biztosítják. Meghatározták az erdőgazdálkodás vízigényét, illetve a fenntartandó hidrológiai követelményeket. Számításaik alapján megállapították, hogy 2 m-es talajvízszint csökkenés esetén a gazdasági hasznú erdők fatermő képessége a jelenleginek csak harmada lenne.

Sz.M./H.I.

215. Halupa, L.

A Dunai vízlépcsőrendszer üzemeltetésével érintett szigetközi hullámtéri erdők jelenlegi állapotáról és az elmúlt 30 évben bekövetkezett változásokról.
Kézirat.
ERTI Irattár.
1987.

A vizsgált időszakban az alacsonyártér természetes erdőtársulása (fűz-nyár ligeterdő égerrel keveredve) majdnem teljesen visszaszorult, ma is kis foltokban megtalálható állományai jórészt sarjeredetűek. A hajdani erdőterület mintegy 70 %-át az euramerikai nyárok adják. Ezen erdők aljnövényzete azonban megőrizte az eredeti típusjelző elemeket.

Sz.M./H.I.

216. Halupa, L.

A Duna menti területi megfigyelőhálózat erdészeti részének kialakítása és eredményei.
Magyar Hidrológiai Társaság, Szigetközi Anket, Győr, Pro Aqua, 189-209. 1992.

1986-ban kezdte meg az ERTI a szigetközi megfigyelőrendszer kialakítását, amely kapcsolódott más szakterületek, pl. botanika, zoológia, talajtan monitoring vizsgálatokhoz. Céljuk a termőhelyi tényezők és az állománytípusok összefüggésének pontos megállapítása. Ahhoz, hogy a termőhelyi viszonyok ne romoljanak, szükséges az eredetihez hasonló vízállás biztosítása.

Sz.M./H.I.

217. Halupa, L. - Járó, Z.

A szigetközi hullámtéri erdők ökológiája.
Kézirat.
ERTI Irattár.
1985.

Az alacsonyártéri területek termőképességét alapvetőleg három tényező, a mezoklíma, a hidrológiai viszonyok és a talajsajátságok határozzák meg. A hullámtér egykori eredeti fűz-nyár ligeterdei helyére telepített, jórészt nemesnyár hibridekből álló erdők fennmaradását és fahozamát ezen tényezők alakítják.

Sz.M./H.I.

218. Horánszky, A. - Jakucs, P. - Láng, E. - Simon, T.

A Gabcsikovo-Nagymarosi és a Tisza II. vízlépcsőrendszerek ökológiai problémái.
MTA Biol. Oszt. Közlem. Bp. 22: 407-415. 1979.

A vízlépcsők által érintett területek potenciális vegetációjának felmérése, feltérképezése, az ismert szukcessziós fejlődési viszonyok és tendenciák ismerete alapján a várható vízállásváltozások figyelembevételével. Becslést ad a várható vegetációs változásokra.

Sz.M./H.I.

219. Horváth, Gy.J.

A *Caloptilia roscipennella* Hbn. elterjedése a Kisalföldön I. (Lepidoptera). *Folia ent. hung.* 42. (34) 1: 238. 1981.

A címben említett lepkefaj hazai és szigetközi elterjedési és fenológiai (nevelési, aknagyűjtési) adatai. A szigetközi adatokat egy kis elterjedési térképvázlat is feltünteti.

R.L.

220. Horváth, Gy. J.

Magyarország faunájára új molylepkefaj a Szigetközből: a fagyalsodrórmoly - *Clepsis consimilana* (Hübner, 1817) (Lepidoptera: Tortricidae). *Folia ent. hung.* 54: 169-170. 1993.

A címben megnevezett faj általános ismertetése, leírása és ivarszervének ábrázolása; szigetközi előfordulási adatainak felsorolása, bizonyos fenológiai jellemzők.

R.L.

221. Horváth, Gy. J.

Adatok a Szigetköz lepkefaunájának ismeretéhez (Lepidoptera). *Folia ent. hung.* 54: 170-185. 1993.

A Kovács Lajos által publikált hazai nagylepke-faunakatalógus (1953-56) utáni egyetlen, szakfolyóiratban megjelent összefoglaló lepidopterológiai munka a Szigetköz lepkefaunájáról. Nyolcszáznál több faj szigetközi adatainak ismertetése; több, faunisztikai szempontból fontos faj részletesebb tárgyalása. Alapmunka.

R.L.

222. Kálóczy, L.

Bütykös hattyú a Mosoni-Dunán. *Aquila*, 69-70, 257. 1963.

Egy fiatal bütykös hattyút (*Cygnus olor*) figyeltek meg Mecsér határában, a Kis-Dunán 1962-ben.

B.A.

223. Kárpáti, I.

A hazai Duna-ártér erdei. Kandidátusi értekezés. Budapest, MTA Kézirattára. 1957.

Több összesített cönológiai tabellával mutatja be a hazai Duna-ártér erdőtársulásait. A Szigetközből az alábbi társulásokat érinti: *Calamagrosti-Salicetum cinereae*, *Thelipteridi-Alnetum*, *Salicetum purpureae*, *Salicetum triandrae*.

Sz.M./H.I.

224. Kárpáti, I.

Magyarországi ártéri szintek és vizek vegetációjának synkológiai és produkciobiológiai viszonyai. Akadémiai doktori értekezés. Budapest, MTA Kézirattára. 1973.

Az értekezés a vízi-vízparti társulások cönológiai leírását adja. Ez kiegészül egyes helyeken végzett produkciobiológiai vizsgálatok eredményeivel

Sz.M./H.I.

225. Keve, A.

Das Vogelleben der mittleren Donau. (A Közép-Duna madárvilága.) *Studia Biologica Hungarica* 7. Akadémia Kiadó, Budapest, 1-127. 1969.

Az önálló kötetben megjelent tanulmány a Duna magyarországi szakasza madárvilágának ökofaunisztikai elemzését adja. Adatai csupán kisebb mértékben vonatkoznak a Szigetköz területére.

B.A.

226. Kevey, B.

A Szigetköz gyertyános-tölgyeseinek társulási viszonyai és a tájatalakító tevékenység várható szukcessziós hatása. VEAB Pályamunka. VEAB Veszprém Kézirattár. 1984.

15 cönológiai felvétel alapján jellemzi a Szigetközben ma már csak kis foltokban fellelhető erdőtársulást, és annak különböző típusait.

Rámutat a vízgazdálkodási problémákra, amelyek az erdők kiszáradásáért felelősek. Ez idővel egy szárazabb erdőtípusba való átalakulást eredményez.

Sz.M./H.I.

227. Kevey, B.

Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez II.
Bot. Közlem. 70: 19-23.
1983.

40 növényfajról közöl florisztikai adatokat, ezekből három (*Equisetum hyemale*, *Ribes rubrum* és *Carpinus betulus*) a Szigetközre vonatkozik. A szerző utólagos szóbeli kiegészítése: az *Anemone nemorosa* mosonmagyaróvári adata téves, a faj ott *A. sylvestris*.

Sz.M./H.I.

228. Kevey, B.

Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez III.
Bot. Közlem. 72: 155-158.
1985.

A [Kevey 1983] folytatása, további 5 növényfaj (*Cerasus avium*, *Carpesium cernuum*, *Fraxinus excelsior*, *Neottia nidus-avis*, *Tilia cordata*) új szigetközi elterjedési adatairól számol be.

Sz.M./H.I.

229. Kevey, B.

Javaslat a Szigetközi TK létesítéséhez.
Kézirat.
Fertő-tavi NP Igazgatósága, Sopron.
1986.

Elsősorban a Mosoni-Dunamenti és a Cikolai Holt-Duna ligeterdőket javasolja védelemre. Egyrészt az erdőállományok miatt, amelyek még ma is képviselik az ártéri ősi növénytársulásokat. Másrészt a bennük található védett, vagy a Szigetközben ritka fajok miatt. Ezek lelőhelyeit tételesen felsorolja.

Sz.M./H.I.

230. Kevey, B.

A Szigetköz gyertyános tölgyesei (*Quercus robori-Carpinetum*).
Jelentés a Szigetköz 1987 évi botanikai kutatásáról.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1987.

15 cönológiai felvétellel jellemzi a Szigetköz magasárterének jellegzetes, ma már csak fragmentumokban fellelhető erdőtársulását. Közli ezek állományában előforduló értékesebb növényfajok listáját, melyek egy része az alföldre nem jellemző montán vagy szubmontán elem.

Sz.M./H.I.

231. Kevey, B.

A Szigetköz tölgy-kóris-szil ligeterdei (*Fraxino [pannonicae] -Ulmetum*).
Kézirat.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1987.

20 cönológiai felvétel alapján ad jellemzést a magasártér egykor nagyterjedésű erdőtársulásáról. Felsorolja a jellegzetes ligeterdei fajokat.

Sz.M./H.I.

232. Kevey, B.

A Szigetköz tölgy-kóris-szil ligeterdeinek erdőtipusai.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1988.

A ma már elsősorban magas kóris dominanciájú természetközeli ligeterdők tíz típusát különbözteti meg és írja le. Az erdőtipizálás elsősorban a légyszárú szint domináns fajain, az ún. fáciesképzőkön alapul.

Sz.M./H.I.

233. Kevey, B.

Adatok a Szigetköz flórájához.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1988.

19 növényfajról közöl új előfordulási adatokat. Ezek jelentős része a Szigetközre nézve új adat.

Sz.M./H.I.

234. Kevey, B.

Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez IV.
Bot. Közlem. 74-75: 93-100.
1988.

41 növényfaj új lelőhelyeit sorolja fel, melyek közül 4 faj (*Actaea spicata*, *Ribes rubrum*, *Vitis sylvestris* és *Carex alba*) a Szigetközre vonatkozik.

Sz.M./H.I.

235. Kevey, B.

A Felső-Szigetköz tölgy-kóris-szil ligeterdei.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1989.

50 cönológiai felvétel alapján jellemzi a terület viszonylag jó állapotban megmaradt, relatíve nagy kiterjedésű magasártéri növénytársulását. Megadja az állományok pontos előfordulási helyeit, és jellemzi degradáltsági fokukat, felsorolja a védett és ritka fajokat.

Sz.M./H.I.

236. Kevey, B.

A Középső-Szigetköz tölgy-kóris-szil ligeterdei.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1989.

50 cönológiai felvétellel jellemzi a terület valaha jellemző erdőtársulását.

Sz.M./H.I.

237. Kevey, B.

Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez V.
Bot. Közlem. 76: (1-2) 83-96.
1989.

79 növényfajról közöl új előfordulási adatokat, ezekből 15 faj a Szigetközre nézve új, közülük hat védett (*Ophrys insectifera*, *O. apifera*, *Cephalanthera longifolia*, *Epipactis microphylla*, *Pyrola rotundifolia* és *Vitis sylvestris*.)

Sz.M./H.I.

238. Kevey, B.

A Szigetköz erdőtársulásainak összefoglalása.
In: Jelentés a Szigetköz 1990 évi botanikai kutatásáról.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1990.

A tanulmány kilenc szigetközi erdőtársulás (puha- és keményfaligetek egyaránt) átfogó leírását tartalmazza. Részletesen ismerteti a cönológiai viszonyokat, a jellemző domináns, valamint a ritka vagy védett fajokat.

Sz.M./H.I.

239. Kevey, B.

Az Alsó-Szigetköz tölgy-kóris-szil ligeterdei.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1990.

50 cönológiai felvétel alapján ad állapotrajzot a terület erdőtársulásairól.

Sz.M./H.I.

240. Kevey, B.

A Szigetköz ökológiai állapotfelmérése.
Kézirat.
ÖKO Rt. Budapest.

A tanulmány megtalálható a Környezetgazdálkodási Intézet és az ÖKO Rt. által együtt készített, "A felső Duna-szakasz térsége ökológiai célrendszere és környezetvédelmi javaslata." című munkában is.
1991.

A Szigetköz erdeinek természetvédelmi szempontok alapján megállapított minősítését adja.
A minősítéshez kódszámokat használ, melyek a tájérték, az egyedi botanikai érték, a természetesség és a degradáltság kifejezésére szolgálnak.
A tanulmányhoz térképmelléklet tartozik.

Sz.M./H.I.

241. Kevey, B.

Jelentés a Szigetköz 1992 évi természetvédelmi-botanikai kutatásáról.
Fertő-tavi NP Igazgatóság, Sopron.
1992.

Ásványráró, Bezenye és Darnózseli környéki erdők állapotfelmérését tartalmazza a tanulmány. A védett fajokat erdőtagonként, egyedszámbebecslési kódokkal együtt adja meg.

Sz.M./H.I.

242. Kevey, B.

Adatok Magyarország flórájához és vegetációjához VI.
Bot. Közlem. (80) p. 53-60.
1993.

83 növényfaj új lelőhelyi adatait adja meg, ebből 17 faj a Szigetközből származik, közülük 5 védett.

Sz.M./H.I.

243. Kevey, B. - Alexay, Z.

A Szigetköz mocsári sásos-égerlápjai (Carici acutiformis-Alnetum).
A Szigetköz védett növényei.
Természetvédelmi problémák a Szigetközben.
Jelentés.
PATE Mosonmagyaróvár; OTvH Budapest.
1990.

A terület ritka, és ma a szárazodás miatt egyik leginkább veszélyeztetett növénytársulását jellemzik 5 cönológiai felvétellel.
Megadják 56 védett növényfaj szigetközi előfordulási adatait.
Ismertetik a Szigetközben jelentkező három legjelentősebb természetvédelmi problémát (erdőgazdálkodás, mezőgazdaság, vízgazdálkodás). Javaslatot tesznek a TK határainak módosítására, és egyes erdőrészek felvételét az erdőrezervátum programba.

Sz.M./H.I.

244. Kevey, B. - Alexay, Z.

Adatok a Szigetköz flórájához.
Acta Ovariensis 34: (1) 29-37.
1992.

61 növényfaj - köztük 26 védett - új szigetközi lelőhelyeit adja meg. A 61 fajból 1 az Alföld flórávidékére, 2 a Kisalföld flórájárására, 15 pedig a Szigetközre jelent új előfordulást. Jelentős még 14 növényfaj megtalálása, melyeket utoljára a múlt században láttak.

Sz.M./H.I.

245. Kevey, B. - Czimber, Gy.

Az Allium ursinum növényföldrajzi szerepe a Szigetközben.
ATEK Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtud. Kar. Közlem. 24: 262-287.
1982.

20 cönológiai felvétel alapján értékeli a tölgy-kőris-szil ligeterdő társulásokat. Megadja az Allium ursinumra vonatkozó konkrét területi elterjedési adatokat, a növény termőhelyi leírását, valamint a medvehagymás erdők (Fraxino [pannonicae]-Ulmetum és Quercu robori-Carpinetum) előfordulását a Szigetközben. Megállapították, hogy ezek a Mosoni-Duna menti kb. 100 m-es sávra korlátozódnak, elsősorban a Nyugati-Szigetközben.

Sz.M./H.I.

246. Kevey, B. - Czimber, Gy.

A mosonmagyaróvári "Május 1-liget" kapcsolata a Szigetköz természetes növénytakarójával.
ATEK Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtud. Kar. Közlem. 26: 235-255.
1984.

20-20 cönológiai felvétel alapján hasonlítja össze a Szigetköz tölgy kőris-szil ligeterdeit az egyetemi parkerdővel. Utóbbira vonatkozóan a közölt táblázatból konkrét előfordulási adatok olvashatók ki.

Sz.M./H.I.

247. Kovács, L.

A magyarországi nagylepkek és elterjedésük. (Die Gross-Schmetterlinge Ungarns und ihre Verbreitung.)
Folia ent. hung. 6: 76-164.
1953.

A faunafüzetek mellett a hazai lepkefaunára vonatkozó legfontosabb összefoglaló dolgozat; alapmunka. A Szigetközt tekintve elsősorban Mosonmagyaróvár és Győr környékéről közöl nagyszámú adatot.

R.L.

248. Kovács, L.

A magyarországi nagylepkek és elterjedésük. II.
Die Gross-Schmetterlinge Ungarns und ihre Verbreitung. II.
Folia ent. hung. 9: 89-140.
1956.

Az 1953-ban megjelent alapvetés második része, a Szigetközből csak kevés új lelőhelyadatot közöl.

R.L.

249. Láng, I. - Banczerowski, J.-né. - Berczik, Á. (Szerk.)

Szigetköz. Környezettudományi kutatások, környezeti állapot, ökológiai követelmények. 4.1. fejezet: Terresztris élőhelyek 63-77.
MTA Tanulmány, Budapest.
1993.

A 36 szerzős kötet áttekintést ad a Szigetköz kialakulásáról, jelenlegi természeti képéről, valamint a területtel kapcsolatos eddigi természettudományos és gazdasági kutatások eredményeiről. Felvázolja a jövőben elvégzendő kutatások fő irányait. Sokoldalúsága miatt az eddigi legjelentősebb munka a Szigetköz környezeti viszonyairól.

Sz.M./H.I.

250. Magyar Természettudományi Múzeum Állattára

A szigetközi Duna-szakasz magyarországi részének terresztris zoológiai állapotfelmérése (1991-1992). (Rövid összefoglalás).
MTM Állattára (Kézirat), Budapest, 1-18.
1992.

Az egyes állatcsoportokra vonatkozó eredmények rövid összefoglalása magyar és angol nyelven.

M.F.

251. Mahunka, S. - Mészáros, F. - Ronkay, L. - Simon, T. (Szerk.)

Tanulmány a Szigetköz természeti értékeiről és a "C" változat várható hatásáról.

MTM Állattár, KTM, Fertő-tavi NP Igazgatósága (Kézirat), Budapest, 1-86. 1993.

A Szigetköz élő természeti értékei régiók szerint (flóra, fauna, növénytársulások). A kiemelten értékes élőhelyek és várható változások. A "C" változat hatása az állatvilágra élőhelytípusok szerint.

M.F.

252. Matskási, I. - Mészáros, F. - Murai, É. - Dudich, A.

On the parasite fauna of *Microtus oeconomus* Palls, 1776 ssp. mehely Ehik, 1928 in Hungary
Miscnea zool. Hung. 7: 9-14.
1992.

A *Microtus oeconomus* pocokfajból Magyarország területén előkerült külső és belső élősködők kiegészítésekkel ellátott listája élőhelyekkel, illetve a parazita szervezeten belüli lokalizációjával.

Cs.G.

253. Mészáros, F. (Szerk.)

A szigetközi Duna-szakasz magyarországi részének zoológiai állapotfelmérése. Összefoglaló jelentés (1991-1992).
MTM Állattára. MTA (Kézirat). Budapest, 1-81.
1992.

Állatcsoportok alapján közli a Szigetközben előforduló fajokat és rövid értékelést ad.

M.F.

254. Mészáros, F. (Szerk.)

A Szigetköz Biológiai Megfigyelő Rendszere - zoológiai monitoring -. Az 1993. évi eredmények összefoglalása.
MTM Állattára, (Kézirat). Budapest, 1-56.
1993.

A Duna elterelése következtében bekövetkező változások tendenciái. A változások hatása a Szigetköz állatvilágára 1993-ban.

M.F.

255. Mészáros, F. - Bankovics, A. (Szerk.)

A Szigetközben végzett ökológiai kutatások eredményei (zoológia).
MTM Állattára, MTA (Kézirat). Budapest, 1-28.
1993.

A zoológiai kutatási eredmények rövid összefoglalása. A védelemre érdemes területek jellemzése.

M.F.

256. Mészáros, F. - Báldi, A. (Szerk.)

A tervezett Fertő-tavi- Hansági- és Szigetközi Nemzeti Park botanikai és zoológiai állapotfelmérése és javasolt övezeti rendszere. I. Szigetköz.
Budapest, Fertő-tavi NP Igazgatósága, Sarród (Kézirat).
1992.

A Szigetköz védelemre érdemes területei, a térség botanikai és zoológiai jellemzése. Növénycönológiai táblázatok, az ismert állatfajok jegyzéke.

M.F.

257. Mészáros, F. - Ronkay, L. - Vojnits, A. (Szerk.)

A Bős-Nagymaros Project természetvédelmi vonatkozásai.
MTM Állattára, MTA (Kézirat). Budapest, 1-22.
1993.

Fontosabb politikai (kormányzati) döntések és a természeti értékek feltárásának kapcsolatai. A hatásterület természeti értékei. A "C" változat hatása az élővilágra. Az élőhelyek megőrzésének és rehabilitációjának feltételei.

M.F.

258. Mészáros, F. - Ronkay, L. - Vojnits, A. (Szerk.)

The Nature Protection Aspects of the Gabcikovo-Nagymaros Project.
MTM Állattára, KTM (Kézirat). Budapest, 141-167.
1994.

Az érintett térség flórájának és faunájának általános jellemzése a Duna elterelése előtti állapotban. A "C" változat hatása az élővilágra.

M.F.

259. Moskát, C. - Báldi, A. - Waliczky, Z.

Habitat selection of breeding and migrating icterine warblers *Hippolias icterina*: a multivariate study.
Ecography. 16: 137-142.
1993.

A kerti geze vonuló és költő populációinak élőhelyválasztását vizsgálták. A vonuló, illetve költő egyedek által használt területen vegetációs felvételeket készítettek, és ezt hasonlították össze véletlenszerűen választott pontok vegetációjával. Az adatokat sokváltozós statisztikai módszerekkel elemezték, és eltérő élőhelyválasztást mutattak ki a vonuló és költő populációk között.

B.A.*

260. Nagy, I.

Nagy kócsagok Győr környékén.
Aquila, 67-68, 204.
1961.

A cikk a Győr környéki vizes területeken egyre nagyobb számban megjelenő nagy kócsagok (*Egretta alba*) adatait közli az 1950-es évekből.

B.A.

261. Nagy, I.

Apácalúd a Szigetközben.
Aquila, 71-72, 226-227.
1965.

A cikk Máriakálnok és Arak községek között megfigyelt apácalúdról (*Branta leucopsis*) ad híradást.

B.A.

262. Nagy, I.

Kis-kárókatona a Szigetközben.
Aquila, 71-72, 226.
1965.

A Kis-Duna Mosonmagyaróvár és Feketeerdő közti szakaszán két pár kis-kárókatont (Phalacrocorax pygmaeus) figyeltek meg.

B.A.

263. Nagy, I.

1962-63 telének hatása a Szigetköz és környéke madárvilágára.
Aquila, 71-72, 228-229.
1965.

1962-63 telén szokatlan hideg decemberi időben, a Szigetköz szigetei között megmaradt nyílt vizen óriási tömegű madár jelent meg. Jelentősebb fajok: nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), apácalúd (*Branta leucopsis*), hósármány (*Plectrophenax nivalis*), sarki búvár (*Gavia arctica*), erdei szalonka (*Scolopax rusticola*), stb.

B.A.

264. Ottó, L.

Levél a szerkesztőségnek: A Lipót községi termálfürdő puhatestűi.
Soósiana, 8: 9-10.
1980.

Az *Eobania vermiculata* első magyarországi behurcolásának felfedezése és néhány csigafaj előfordulásának közlése a lipóti strand mellől.

M.G.

265. Pintér, L.

Paladilhia oshanovae n. sp. (Gastropoda, Prosobranchia).
Malakol. Abh. Mus. Tierkunde, Dresden
1968.

Malakol. Abh.
Mus. Tie

Új Hydrobiida-faj leírása a Duna hordalékából.

M.G.

266. Pintér L.

Győr-Sopron megye puhatestűi: az eddigi kutatások felmérése.
Soósiana, 8: 35-44.
1980.

Az addig megtalált Győr-Sopron megyei puhatestűek lelőhelyeinek és azok UTM kódjának felsorolása a fajok rendszertani sorrendjében.

M.G.

267. Pintér, L. - Richnovszky, A. - Szigethy, A.

A magyarországi recens puhatestűek elterjedése.
Soósiana, Suppl.1. pp 351.
1979.

Szigetközi lelőhely adatokat is tartalmazó faj- és lelőhelyjegyzék UTM kódokkal.

M.G.

268. Pintér, L. - Szigethy, A.

Die Vorbereitung der rezenten Mollusken Ungarns: Neunachweise und Berichtigungen II.
Soósiana, 8: 65-80.
1980.

Magyarországi puhatestűek lelőhelyeinek revideált adatai, több szigetközi adattal.

M.G.

269. Polgár, S.

Győr-megye flórája.
Bot. Közlem. 38: 201-352.
1941.

Részletes képet nyújt a Szigetköz Győr-megye területére eső részének flórájáról. Az edényes növények mellett a gombák, mohok és zuzmók előfordulását is megadja, mennyiségi jellegekkel együtt.

Sz.M./H.I.

270. Révy, D.

Adatok Mosonvármegye bogárfaunájának ismeretéhez.
(Beiträge zur Kenntnis der Käferfauna des Komitates Moson.)
Folia ent. Hung., 8: 47-57.
1943.

Futóbogár-alkatúak (Caraboidea) lelőhelyadatai Cikolasziget,
Dunaremete, Feketeerdő és Máriakálnok területéről.

M.O.

271. Révy, D. - Siroki, Z.

Beiträge zur Kenntnis der Käferfauna des Komitates Moson.
I. Anthribidae, Curculionidae und Scolytidae.
(Adatok Mosonvármegye bogárfaunájához. I. Anthribidae,
Curculionidae és Scolytidae.)
Folia ent. Hung., 7: 73-84.
1942.

Ormányosbogár-alkatúak (Curculionoidea) lelőhelyadatai Cikolasziget,
Feketeerdő és Máriakálnok területéről.

272. Richnovszky, A.

Data to the mollusca fauna of the flood area of the Danube.
Opusc. zool. Budapest, 7: 195-205.
1967.

A Duna árterének fontosabb puhatestűi, és élőhelyük rövid jellemzése.

M.G.

273. Schmidt, E.

Kleinsäugerfaunistische Daten aus Eulengewöllen in Ungarn.

Aquila 82: 119-144.
1976.

Kisemlősfajok magyarországi elterjedésének ponttérképe,
bagolyköpetekből származó adatok alapján.

Cs.G.

274. Simon, T.

A Kisalföld természetes növénytakarója.
Földrajzi Közlemények. 10: 183-193.
1962.

A természetes vegetáció kialakulását és a flóraelemek megoszlását diagramokkal szemlélteti. A táj növényzetét a mocsári és lápi, tölgyes és homoki társulások szukcessziójának leírásával mutatja be, amit ábrákon is dokumentál. Végül a félkultúr társulásokat sorolja fel.

S.

275. Simon, T. (Szerk.)

A Gabcikovo-Nagymaros Vízlépcsőrendszer létesítésével összefüggő
biológiai egyensúly vizsgálata.

Kézirat.

Bp. ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék Könyvtára.
1978.

Összefoglalja a vízlépcsőrendszer által érintett teljes Duna-szakasz
potenciális vegetációját, a mineralogén és organogén szukcesszió
menetét. Rögzíti a különböző térszíneken levő társulások akkori állapotát.
Előrejelzéseket ad az erőmű üzembehelyezésének várható hatásairól,
amely a talaj hidrológiai állapotának megváltozásán keresztül érvényesül.

Sz.M./H.I.

276. Simon, T.

A magyarországi edényes flóra határozója.
Harasztok-Virágos növények.

Tankönyvkiadó, Budapest, 892 oldal.
1992.

A határozó a megjelenésekor legelfogadottabb rendszertani ismeretek
alapján készült. Magyar és latin növénynevei szabványként tekinthetők. A
tárgyalt taxonok határozókulcsa mellett a kötet tartalmazza a hazai
növénytársulások természetességi értékeit, valamint a hazai fajok
besorolását a következő ismérvek szerint: flóraelem, cönoszisztematikai
besorolás, életforma, TWR és természetvédelmi kategória. Az egyes fajok
ismertetésénél a legújabb elterjedési adatokat is tartalmazza, többek
között a Szigetközre vonatkozóakat is.

Sz.M./H.I.

277. Simon, T.

A Szigetköz növénytársulásai és azok természetessége. Természetvédelmi Közlemények 2: 43-55. 1993.

A szerző a Szigetközből ismert 67 növénytársulást sorolja fel 12 asszociáció-osztályba sorolva őket. Közli a társulások elterjedését, növényföldrajzi és természetvédelmi besorolását. Értékeli a természetvédelmi érték szerinti megoszlásukat. Természetes állapotra utal a társulások 64 %-a, a TK-en belül 72 %-a.

Sz.M./H.I.

278. Simon, T. - Horánszky, A. - Kovács-Láng, E.

Potentielle Vegetationskarte der Donau-Strecke Zwischen Rajka und Nagymaros. Bp. Acta Bot. Acad. Sci. Hung. 26: 191-200. 1980.

Ismerteti a teljes Duna-ártér természetes vegetációját, és 1:100000-es léptékű potenciális vegetációtérképet tartalmaz. Körvonalazza a talajvízszint emelkedésének és csökkenésének várható hatásait a természetes növényzetre.

Sz.M./H.I.

279. Simon, T. - Sasvári, L.

Botanikai és madártani megfigyelések a Szigetközben. Magyar Hidrológiai Társaság, Szigetközi Ankét, Győr, Pro Aqua, 221-231. 1992.

Öt évig (1987-1991) tartó monitoring eddigi adatbázisa alapján értékeli a mintaterületek növényzetének faji összetételbeli, vízháztartási és természetességi-degradáltsági állapotát. A vizsgált területek degradáltsága 10 és 40 % között van. A V-érték spektrumában, valamint az asszimiláló levélfelület változásai jól indikálják a termőhelyek vízellátottságában bekövetkező változásokat.

Sz.M./H.I.

280. Simon, T. - Szabó, M. - Hahn, I. - Draskovits, R. - Gergely, A.

A Szigetköz flórájának és növénytársulásainak állapotfelmérése I. A fűzesek cönológiai állapota, természetvédelmi értékelése. AKA jelentés. ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára. 1991.

12 cönológiai felvétel és készült a bokorfűzesek, és 23 a fűz-nyár ligeterdők különböző állományaiban. Az alapadatokból szintetikus táblák

készültek. A mintavételek a főmeder, az ágrendszerek és a Mosoni-Duna mentén történtek. Az állományok egy része természetközeli állapotokat tükröz, nagyobb részük azonban degradációt, gyomosodást jelez.

Sz.M./H.I.

281. Simon, T. - Szabó, M. - Hahn, I. - Draskovits, R. - Gergely, A.

A Szigetköz flórájának és növénytársulásainak állapotfelmérése II. A keményfaligetek cönológiai állapota, természetvédelmi értékelése. AKA jelentés. ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára. 1992.

A munka 20 cönológiai felvétel, és az azokból készült szintetikus tabella alapján jellemzi a területen még szórványosan meglévő magasártéri tölgy-kőris-szil ligeterdő társulást. A természetvédelmi értékelés alapján kitűnik, hogy a legtöbb állomány a degradáció jeleit mutatja, elsősorban az ültetvényerdőkből és a mezőgazdasági kutúrákból származó elemek miatt.

Sz.M./H.I.

282. Simon, T. - Szabó, M. - Hahn, I. - Draskovits, R. - Gergely, A.

Ecological and phytosociological changes in the willow woods of Szigetköz, NW Hungary, in the past 60 years. Abstracta Botanica Vol. 17. p. 179-186. 1993.

A Szigetköz különböző pontjai készített cönológiai felvételek alapján a bokorfűzesek és a fűz-nyár ligetek társulásait jellemzik és hasonlítják össze korábbi (Zólyomi, 1937 és Kárpáti, 1957) felvételekkel. A jellemzés rögzíti a mai állapotot, az egybevetés pedig lehetővé teszi a mintegy 3-6 évtized alatt bekövetkezett változások felmérését, jellegének megállapítását.

Sz.M./H.I.

283. Simon, T. - Szabó, M. - Hahn, I. - Kovács-Láng, E. - Gergely, A.

Területi megfigyelőrendszer biológiai programja I.-VII. Kéziratok. ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára. VIZITERV, Budapest. 1992-től Észak-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, Győr. 1986-1992.

A kutatási jelentések az 1986-ban kijelölt állandó mintaterületek cönológiai felvételeit tartalmazzák. A felvételek mintaterületenként egy 25 x 25 m-es négyzet flóráját tartalmazzák, a becsült A-D értékekkel együtt. Ezt kiegészítik a mintaterületek közvetlen környezetének flóralistái. A feldolgozott anyagban a V-érték és a természetvédelmi érték spektrumot is meg lehet találni, ezen eloszlások diverzitási és egyenletességi értékeivel együtt.

284. Simon, T. - Szabó, M. - Hahn, I. - Sasvári, L.

Felső-Duna környezeti állapotértékelés 1986-1992.
Kézirat, Budapest, 55 oldal.
ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára.
1993.

A tanulmány bemutatja az 1986-ban létrehozott területi megfigyelőrendszer botanikai, madártani és vízirovar megfigyelési hálózatát. Az eddigi vizsgálatok arra utalnak, hogy a Szigetköz élővilágának azon része, melyre a vizsgálatok kiterjedtek, kismértékű változásokon esett át az utóbbi években. Ennek oka a szerzők szerint az, hogy az élőlények rendelkezésére álló vízmennyiség csökkent. A Duna főmedrében és az ágrendszerben az utóbbi években nem állt rendelkezésre az víztömeg, melyhez a honos élővilág alkalmazkodott. A vízszintcsökkenés mellett ez az ágrendszerben a víz áramlási sebességét is kedvezőtlenül befolyásolta. Ez a két tényező okolható elsősorban a vizsgált hat év szárazodási tendenciáért. Az ennek következtében megindult folyamatok arra utalnak, hogy a terület élővilága nagyobb mértékű szárazodást nem tudna elviselni szerkezetének jelentős változása nélkül.

Sz.M./H.I.

285. Stollmann, A.

A rétisas újabb fészkelése a csehszlovákiai Duna-szakaszon.
Aquila, 59-62, 379-380
1955.

A Gabcikovo-Bős közötti szakaszon rendszeresen találtak fészkelő rétisast (Haliaeetus albicilla).
Sajnos a fészkelési folyamat többször megszakadt antropogén hatások miatt.

B.A.

286. Studinka, L.

Fekete gólyák tömeges vonulása és egyéb madártani megfigyelések a Szigetközben.
Aquila, 63-64, 263.
1957.

A Duna szigetközi szakaszán rendszeres vonuló fajok: fekete gólya (Ciconia nigra), halászsas (Pandion haliaetus), daru (Grus grus).

Fészkelését is bizonyították: szürkebegy (Prunella modularis), kerti geze (Hippolais icterina).

B.A.

287. Szabó, M. - Hahn, I.

A Szigetköz botanikai szempontból védelemre érdemes területei.
Kézirat.
ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára.
Fertő-tavi NP Igazgatósága, Sopron.
1992.

A szerzők saját kutatás és irodalmi adatok alapján konkrét javaslatokat tettek arra, hogy a Szigetköz mely részeit tartják védelemre érdemesnek. Minden javasolt területnél megindokolják, hogy melyek azok a tényezők, melyek a különböző fokú védettséget indokolnák. A tanulmányhoz tartozó 1:25000-es léptékű térképmellékleten bejelölték a magterületek és a pufferzónák határait.

Sz.M./H.I.

288. Szabó, M. - Hahn, I.

A Szigetköz botanikai kutatásának eredményei és feladatai.
Kézirat.
ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tsz. Könyvtára. 75 oldal.
1993.

A tanulmány bemutatja a század szigetközzel kapcsolatos botanikai kutatásaiban résztvett személyeket és intézményeket. Ezek után rövid áttekintést ad a Szigetközzel kapcsolatos eddigi eredményekről. Az ezekből levonható következtetések és a még kutatandó témák a tanulmány IV. fejezetében találhatóak. A tanulmányhoz mellékletként egy részletes botanikai bibliográfia tartozik.

Sz.M./H.I.

289. Szerdahelyi, T.

Gallery forests in the Szigetköz protected area (Hungary).
Studia Bot. Hung.
Megjelenés alatt, 1993.

A munka 76 darab 10 x 10 m-es mintanégyzet cönológiai felvételi eredményeinek számítógépes kiértékelését tartalmazza. A clusteranalízis eredményét összevetették a flóraelem-, cönológiai karakter- és természetvédelmi értékspektrumokkal. Jellemzi az erdőtársulás jelenlegi állapotát, és elkülöníti az állományok különböző típusait.

Sz.M./H.I.

290. Terpó, A.

Kritische Revision der Arum-Arten des Karpatenbeckens.
Acta Bot. Hung. 18: 215-255.
1973.

A nemzetség hazai revíziójában néhány szigetközi előfordulás adata is szerepel az *Arum maculatum* és az *Arum alpinum* fajoknak.

Sz.M./H.I.

291. Tirják, L.

A kormosfejű cinege (*Parus montanus*) populációja a Szigetközben. Mad-Táj. 1-4, 28-29 1988.

A cikk közli az első magyarországi adatokat a kormosfejű cinege (*Parus montanus*) Szigetközi fészkeléséről.

B.A.

292. Topál, Gy.

A Kárpát-medence denevéreinek elterjedési adatai. Annls hist.-nat. Mus. natn. hung. 5: 471-483. 1954.

A Kárpát-medence területéről ismertté vált denevérfajok jegyzéke, a múzeumi példányok lelőhelyeivel.

Cs.G.

293. Vasas, G.

Jelentés a Szigetköz komplex kriptogám állapotfelmérési munkáiról 1992-ben. AKA jelentés. TTM Növénytár, Budapest. 1992.

Az alacsonyabbrendű növények (algák, gombák, mohák, zuzmók) vizsgálati eredményeit tartalmazza. Benne florisztikai adatok, állománybecslések ritka fajok ponttérképe és az antropogén hatások felmérése található.

Mindezt kiegészíti egy keményfa ligeterdő állományokban végzett erdőcönológiai felmérés eredménye.

Sz.M./H.I.

294. Waliczky, Z.

Különböző erdőtípusok madárközösségeinek vizsgálata a Szigetközben. Ornis Hungarica. 2: 25-31. 1992.

Szigetközi fűzes, tölgyes és nyáras élőhelyek madárközösségeinek számlálása történt 1990-ben. A legtöbb fajt és legnagyobb összdenzitást a fűzes élőhely mutatta, a legkisebbet a nyáras. Természetvédelmi

szempontból az értékes élőhelyek jobban veszélyeztetettek, mivel az erdészet a gyorsabban növekvő nyárákat telepíti a területre.

B.A.*

295. Waliczky, Z. - Moskát, C. - Báldi, A. - Lőrincz, G.

A kerti geze (*Hippolais icterina* Vieill., 1817) élőhelyválasztása a Szigetközben. Aquila 98: 135-140. 1991.

Költő kerti gezek élőhelyválasztását vizsgálták. Az éneklő egyedek territóriumán vegetációs felvételeket készítettek, és ezt véletlenszerűen vett pontok vegetációjával hasonlították össze. Eredményeik szerint a kerti gezek élőhelyválasztása nem véletlenszerű a Szigetközben.

B.A.*

296. Werner, E.

A Szigetközi TK Mosoni-Duna menti és Kisrévi-Zátonyi-Vajkai-Duna-ág menti területeinek fokozottan védett és védett növényei. Kézirat. Fertői NP Igazgatósága, Sopron; OTvK, Budapest. 1987.

A jelentés tartalmazza a Szigetköz védett növényeinek és az összes kozborfélének a listáját, ismert lelőhelyeit, becsült egyedszámát, és azt, hogy milyen társulásban található. Az allokációk helyrajzi számmal ill. erdőtagszámmal vannak megadva.

Sz.M./H.I.

297. Werner, E.

A Felső-Szigetköz néhány botanikai értéke. Mosonmagyaróvári Kossuth L. Gimn. Évk. 1989-1990: 20-29. 1990.

Sokéves botanikai kutatás eredményeképpen 112 növényfaj pontos elterjedési adatait közli a Szigetközből, közülük 36 védett. Több fajnak ez az első szigetközi leírása.

Sz.M./H.I.

298. Wiktor, A. - Szigethy, A.

Distribution of slugs in Hungary. Soósiana, 10/11: 87-111. 1982.

Szigetközi adatokat is tartalmazó revideált faj- és lelőhelyjegyzék a gyűjteményekben megtalálható magyarországi meztelencsigákról.

M.G.

299. Zólyomi, B.

A Szigetköz növénytani kutatásának eredményei.
Bot. Közlem. 34: 169-192.
1937.

60 fajról közöl pontos elterjedési adatokat. Emellett jellemzi a Szigetköz öt legfontosabb erdőtársulásának cönológiai viszonyait. Az ártéri szukcessziót egy folyamatábrán szemlélteti.

Sz.M./H.I.

Vízi élőhelyek és élőviláguk

300. Ambrus, A. - Bánkúti, K. - Kovács, T.

A Kisalföld és a Ny-magyarországi peremvidék *Odonata* faunája.
A Győr-Moson-Sopron megyei múzeumok kiadványa. Győr.
Tanulmányok 2: 1-81.
1992.

A szerzők kutatásainak eredményeképpen a területre vonatkozó faunisztikai adatok megsokszorozódtak, s a vizsgálatok lárvákra történő kiterjesztésével információtartalmuk is megnövekedett. Hazánk területéről 11 újabb faj lárvális előfordulását mutatták ki. Több faj élőhelyének védetté nyilvánítását javasolták. Több faj előfordulását a szigetközi vízterekből is feljegyezték.

O.N./G.P.

301. Andrassy, I.

Nematoden aus dem Ufergrundwasser der Donau von Bratislava bis Budapest.
Arch. Hydrobiol. 27: 91-117.
1962.

Három szigetközi helyet vizsgált, ahol 11, 11 ill. 4 fajt mutatott ki. Részletesen elemzi az eredményeit, összehasonlítja a vízkémiával és korábbi irodalmi adatokkal.

F.L.

302. Andrassy, I.

Nematoden aus dem Ufergrundwasser der Donau von Bratislava bis Budapest. Danub. Hung. XVII.
Arch. f. Hydrobiol. Suppl. Donauforschung, 27: 91-117.
1962.

A felső Duna-szakasz (Bratislava-Budapest) 15 mintavételi helyéről származó - alapfelmérésnek tekinthető - vizsgálati anyagból 27 *Nematoda* faj részletes szisztematikai leírása történt meg. Három, a tudományra nézve új faj került elő a vizsgált populációkból.

O.N.

303. Andrassy, I.

Nematoden aus dem Grundschlamm des Mosoner Donauarmes. Danub. Hung. XXXIV.
Opusc. Zool. Budapest., 6: 35-44.
1966.

1962-ben és 1963-ban a Mosoni-Duna három mintavételi helyéről (Mosonmagyaróvár, Magyarokimle, Lickópuszta) származó szediment mintákból történt a mintegy 127 km hosszú szakasz *Nematodáinak* rendszertani feldolgozása.

O.N.

304. Andrassy, I.

Nematoden aus dem Grundsschlamm des Mosoner Donauarmes.
Opusc. zool. Budapest, 6: 35-44.
1967.

Ezek az első Nematoda adatok erről a helyről. Hét helyen vettek mintákat, 17 fajt került elő, a fajsám 1-8 között változott. Új fajokat is leírt.

F.L.

305. Ardó, J. - Richnovszky A.

Daten zur Molluskenfauna im Donanabschnitt bei Bratislava.
24. Arbeitstagung der IAD. Szentendre. Wissenschaftliche Kurzreferate, 1:
141-142.
1984.

A szerzők a vízi puhatestű fajok elterjedését vizsgálták 1982-83-ban Pozsony és Bős között a Dunán 4 ponton, ahol összesen 8 fajt (6 csiga és 2 kagyló) mutattak ki.

O.N./G.P.

306. Ábrahám, M. - Várday, N.

A Duna Rajka-Nagymaros közötti szakaszán vízminőségi változások jellemzése.
Környezetvédelem és Vízgazdálkodás '76. MHT Vándorgyűlés. Sopron, 1-8.
1976.

Az 1967-1975 közötti rutinvizsgálatok eredményeinek értékelése alapján jellemezték a Duna Rajka-Nagymaros közötti szakaszának vízminőség-változásait. Megállapították, hogy:
- a Duna ásványi anyag tartalma csak a vízhozam változásától függ,
- a határszelvény feletti vízgyűjtő területről eredő szervesanyag terhelés mutatói nemcsak a vízhozamtól és a hőmérséklettől függnek, hanem ettől függetlenül is évről-évre romlanak,
- a Rajka- Győrzámoly közötti, számos mellékággal rendelkező Duna-szakaszon a természetes tisztulási folyamatok nehezen követhetők, de a Győrzámoly alatti szakaszon a javulás már kimutatható,
- Komárom alatt közvetlenül, vagy közvetve a mellékvízfolyásokon keresztül újabb szennyvízterhelések érik a Dunát, amelyek hatása még a nagymarosi szelvényben is kimutatható,
- a Duna Gönyű-Nagymaros közötti szakaszán 400-600 t KOI-nak megfelelő szervesanyag bomlik le naponta. A természetes tisztuló

képesség nem mindig elégséges a szakaszon bekerülő szennyezőanyag teljes lebontásához.

O.N./G.P.

307. Ábrahám, M. - Várday, N.

A Rajka-Esztergom közötti Duna-szakasz vízminőségi problémái.
Hidrológiai Közöny, 57: 60-64.
1977.

Az 1967-1975 közötti rutinvizsgálatok eredményeinek értékelése alapján jellemezték a Duna Rajka-Esztergom közötti szakaszának vízminőségi változásait.

A rajkai szelvény adatsorainak értékelése alapján megállapították, hogy:
- az összes oldott só, vezetőképesség, az összes kationok és anionok értékei határozott, fordított arányú összefüggést mutatnak a vízhozammal,
- a Na % értéke a többi kationnal szemben kisebb vízhozamoknál növekszik,
- a Duna szervesanyag terhelése a vizsgált szelvény felett évről-évre emelkedett,
- emelkedett a növényi tápanyagok (N és P formák) koncentrációja is, és ezzel együtt a víz trofitási szintje,
- a nagyobb sebességű és ezzel összefüggően jobb oxigénellátottságú sodorvonalban a víz tisztább, a természetes tisztulás gyorsabb, mint a fenék és partközeli rétegben.

A Rajka-Győrzámoly közötti szakaszon, bár a folyót a jobb partról szennyvízterhelés nem éri, a Rajkánál mért értékek lényegesen nem csökkennek, sőt esetenként növekednek.

A Győrzámoly-Esztergom szakaszon kimutatható a természetes tisztulás hatása, de annak intenzitása nem elegendő a bekerülő szennyezőanyagok oly mértékű lebontásához, hogy a Duna KOI-koncentrációja nem emelkedjék.

A Duna Gönyű-Esztergom közötti szakaszának természetes tisztítóképessége becslésük szerint 400-600 t KOI/nap.

O.N./G.P.

308. Ács, É. - Kiss, K. T.

Investigation of periphytic algae in the Danube at Göd (1669 river km, Hungary).
Arch. Hydrobiol. Algological Studies, 62: 47-67.
1991.

Mintavétel: Gödnél 1985-86 nyarán mesterséges alzaton. Az eredményekből közvetve az a következtetés vonható le, hogy az erómióvek tározótereiben a perifitikus algák jelentősége lényegesen nagyobb lehet, mint a főágban. A csendes vízű, jól átvilágított részeken nagy tömegben szaporodhatnak el bevonatalkó algák, bentonikus eutrofizálódást okozva.

O.N./K.K.T.

309. Ács, É. - Kiss, K. T.

Effects of the water discharge on periphyton abundance and diversity in a large river (River Danube, Hungary).
Hydrobiologia, 249: 125-133.
1993.

Mintavétel: Gödnél 1985-86 nyarán mesterséges alzaton. Az eredményekből közvetve az a következtetés vonható le, hogy az erőművek tározótereiben a perifitikus algák jelentősége lényegesen jelentősebb lehet, mint a főágban. A csöndes vízű, jól átvilágított részeken nagy tömegben szaporodhatnak el bevonatlakó algák, bentonikus eutrofizálódást okozva.

O.N./K.K.T.

310. Bartalis, T. E. - Dvihally, Zs. T. - Kiss, K. T. - Schmidt, A.

Mit dem Sauerstoffgehalt zusammenhängende Untersuchungen in der Mittleren Donau. III.
24. Arbeitstagung der IAD. Szentendre. Wissenschaftliche Kurzreferate, 1, 1-4.
1984.

Sorozatos vízkémiai, algológiai és elsődleges termelés mérések Rajka (1848 fkm) - Almásneszmély (1751 fkm) - Göd (1669 fkm) - Baja (1481 fkm) szelvényekben 1983-ban (június, július, szeptember, október).
Vízhozam ($m^3 sec^{-1}$); vízhőmérséklet ($^{\circ}C$); oldott oxigén ($mg l^{-1}$); oxigén telítettség (%); bruttó-, nettó-produkció, légzés ($g O_2 m^{-3} nap^{-1}$); algaszám ($ind. l^{-1}$); klorofil-a ($mg m^{-3}$).

Az 1975-1982-es periódushoz képest 1983-ban a nyári periódusban kétszeres bruttó produkciónövekedés Gödnél. A (Pozsony) Rajka - Budapest szakaszon a trofitás szintje egyértelműen növekszik (kisvízes időszakokban az algaszámok, a-klorofil tartalom 1.5-2.5-szörösére emelkedik).

O.N.

311. Bartalis, T. É. - Dvihally, Zs. T. - Ertl, M. - Kiss, K. T. - Schmidt, A.

Mit dem Sauerstoffgehalt zusammenhängende Untersuchungen in der Mittleren Donau. IV.
25. Arbeitstagung der IAD. Bratislava. Wissenschaftliche Kurzreferate, 117-121.
1985.

Sorozatos vízkémiai, algológiai és elsődleges termelés mérések Rajka (1848 fkm) - Gabčíkovo (1820 fkm) - Almásneszmély (1751 fkm) - Göd (1669 fkm) - Baja (1481 fkm) szelvényekben 1984-ben (május, június, augusztus, szeptember, október, november).
Vízhozam ($m^3 sec^{-1}$); oldott oxigén ($mg l^{-1}$); oxigén telítettség (%); bruttó-, nettó-produkció, légzés ($g O_2 m^{-3} nap^{-1}$); algaszám ($ind. l^{-1}$); klorofil-a ($mg m^{-3}$).

A (Pozsony) Rajka - Budapest szakaszon a trofitás szintje egyértelműen növekszik (kisvízes időszakokban az algaszámok, a-klorofil tartalom 1.5-2.5-szörösére emelkedik).

O.N.

312. Bartalis, T. É. - Dvihally, Zs. T. - Ertl, M. - Kiss, K. T. - Schmidt, A. - Tomajka, J.

Mit dem Sauerstoffgehalt zusammenhängende Untersuchungen in der Mittleren Donau. V. (1985).
26. Arbeitstagung der IAD. Passau. Wissenschaftliche Kurzreferate, 326-330.
1987.

Sorozatos vízkémiai, algológiai és elsődleges termelés mérések Rajka (1848 fkm) - Gabčíkovo (1820 fkm) - Almásneszmély (1751 fkm) - Göd (1669 fkm) - Baja (1481 fkm) szelvényekben 1983-ban (május, június, július, augusztus, szeptember, október).
Vízhozam ($m^3 sec^{-1}$); oldott oxigén ($mg l^{-1}$); oxigén telítettség (%); bruttó-, nettó-produkció, légzés ($g O_2 m^{-3} nap^{-1}$); algaszám ($ind. l^{-1}$); klorofil-a ($mg m^{-3}$).

A (Pozsony) Rajka - Budapest szakaszon a trofitás szintje egyértelműen növekszik (kisvízes időszakokban az algaszámok, a-klorofil tartalom 1.5-2.5-szörösére emelkedik).

O.N.

313. Bartalis, T. É. - Dvihally, Zs. T. - Kiss, K. T. - Schmidt, A. - Tomajka, J.

Mit dem Sauerstoffgehalt zusammenhängende Untersuchungen in der Mittleren Donau. VI. (1986).
26. Arbeitstagung der IAD. Passau. Wissenschaftliche Kurzreferate, 330-334.
1987.

Sorozatos vízkémiai, algológiai és elsődleges termelés mérések Rajka (1848 fkm) - Gabčíkovo (1820 fkm) - Almásneszmély (1751 fkm) - Göd (1669 fkm) - Baja (1481 fkm) szelvényekben 1983-ban (május, június, július, augusztus, szeptember, október).
Vízhozam ($m^3 sec^{-1}$); oldott oxigén ($mg l^{-1}$); oxigén telítettség (%); bruttó-, nettó-produkció, légzés ($g O_2 m^{-3} nap^{-1}$); algaszám ($ind. l^{-1}$); klorofil-a ($mg m^{-3}$).

A (Pozsony) Rajka - Budapest szakaszon a trofitás szintje egyértelműen növekszik (kisvízes időszakokban az algaszámok, a-klorofil tartalom 1.5-2.5-szörösére emelkedik).

O.N.

314. Bánhegyi, J.

Aquatic Hypomycetes of the Danube. Danub. Hung. XVIII.
Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 5: 13-26.
1962.

Szerző a Duna Zebegény-Budapest közötti szakaszán a Dunában magában ill. a Gödnél befolyó patakban, valamint a Zebegénynél befolyó Malom-patakban előforduló *Hyphomycetes* fajok részletes rendszertani elemzését adja. A mintavételi helyek alapos leírása mellett egy széleskörű irodalmi kitekintést és összehasonlítást is tartalmaz a dolgozat.

O.N.

315. Benedek, P.

A Duna vízminőségéről.
Hidrol. Közl., 66: 193-205.
1986.

A Duna vízminőségéről rendelkezésre álló információk összefoglalása. A vízlépcsők jelentős változásokat hoznak az érintett folyók fizikai, kémiai és biológiai viszonyaiban, ill. folyamataiban. Minden folyóra egységes vízminőség-szabályozást kell kidolgozni. Minden dunai országban működik a hidrobiológiai munkaközösség, amely az ökológiai jellemzőket tárja fel. A tározókban a trofitás-fokozat növekedni fog. A toxikológiai vizsgálatok kiterjesztését most tervezik. Növekedni fog a duzzasztott szakasz szaprobitása (BOI), melyek tisztítatlan vagy csak részben tisztított vizet juttatnak a Dunába. A görgetett hordalék ma az osztrák vízlépcsők felett rakódik le. A vízminőséget a lebegő hordalék befolyásolja. A határértékek a Duna Gönyű feletti szakaszát I. - II. osztály közöttinek minősítik. A nitráttartalom emelkedése a műtrágyától származik. A tanulmány ajánlásokat ad az egységes ivóvízminősítés szempontjához is.

O.N./B.Á./S.

316. Berczik, Á.

Über die Wasserfauna im Anland des ungarischen Donauabschnittes.
Opusc. zool. Budapest, 6: 79-91.
1966.

Irodalmi áttekintés, amelyben egy lelőhely a Mosoni-Dunán volt, Nematoda, Pseudoneuroptera és Mollusca fajokat említ innen.

F.L.

317. Berczik, Á.

Die Chironomidenlarven aus dem Aufwuchs der Schwimmkörper im Donauabschnitt zwischen Rajka und Budapest.
Acta zool. Hung., 12: 41-51.
1966.

Öt szigetközi gyűjtőhelye volt, innen összesen négy fajt mutatott ki, de lelőhelyenként 1-2 volt a fajsám.

F.L.

318. Berczik, Á.

Chironomidenlarven aus dem Aufwuchs der Schwimmkörper im Donauabschnitt zwischen Rajka und Budapest. Danub. Hung. XXXIX. Acta Zool. Hung. 12: 41-51. 1966.

A Rajka és Budapest közötti Duna-szakasz úszó pontonjainak bevonatában élő *Chironomida* lárvák részletes, 27 mintavételi helyen történt minőségi és mennyiségi feltárása. Kiemelt pontok a Szigetközben: Rajka (1848 fkm), Dunaremete (1824 fkm), Asványráró (1816 fkm), 1810 fkm, Medve (1806 fkm), 1796 fkm. Részletes, szakaszokra jellemző hidrográfiai karakterisztikák, mintavételi helyek ismertetése, fauna listák, autökológiai adatok.

O.N.

319. Berczik, Á.

Über die Wasserfauna im Anland des ungarischen Donauabschnittes. Danub. Hung. XXXV. Opusc. zool. Budapest, 6: 79-91. 1966.

A magyar Duna-szakasz faunisztikai ismereteinek irodalmi összefoglalása 16 mintavételi hely megjelölésével és azok részletes szakaszra jellemző leírásával. Csallóköz, Szigetköz, Mosoni-Duna.

O.N.

320. Berczik, Á.

Benthos-Chironomiden des Mosoner Donauarmes. Danub. Hung. XLI. Opusc. Zool. Budapest, 7: 45-54. 1967.

Bentosz mintavételek a Mosoni-Duna 5 pontján (Lajta torkolat és Győr között), 1962. VI. 20. és 1963. V. 27. között a nyári, őszi és tavaszi periódusban. Fajlista, faunisztikai, minőségi elemzés (Magyarország faunájára új fajok), a bentikus *Chironomidák* mellett előforduló egyéb üledéklakó gerinctelen állatcsoportok ill. fajok.

O.N.

321. Berczik, Á.

Benthos-Chironomiden des Mosoner Donauarmes. Opusc. zool. Budapest, 7: 45-54. 1967.

Öt helyen vett mintákat, 18 Chironomidae fajt talált, pióca, rák, rovar és csigaadatokat is közöl.

F.L.

322. Berczik, Á.

Die Chironomiden in der Uferregion des ungarischen Donauabschnittes.
Opusc. zool. Budapest, 9: 249-254.
1969.

Rajka és Gönyű közötti tíz lelőhelyről mutatott ki hét fajt. Szezonális változásokról nem tud beszámolni a megfelelő adatok hiánya miatt, de egy fontos megállapítása, hogy a Chironomidae lárvák a napi néhány cm-es vízszintcsökkenést követni tudják különösebb nehézség nélkül.

F.L.

323. Berczik, Á.

Über die Chironomiden im Benthos des ungarischen Donauabschnittes.
Danub. Hung. XLIX.
Acta Zool. Hung., 5: 277-285.
1969.

A magyarországi Duna-szakasz általános hidrológiai jellemzése után a szerző részletesen elemzi a 343 km hosszú szakasz (11 mintavételi pontról származó 33 szediment minta alapján) bentikus *Chironomidae* együtteseit. A GNV által érintett szakaszra esnek a Gönyű, Komárom, Zebegény, Alsógöd, Lupa-sziget mintavételi pontok. A társulások összetétele mellett a vízjárásra, vízhőmérsékletre és az alzat jellegére utaló adatok egészítik ki a tanulmányt.

O.N.

324. Berczik, Á.

Die Chironomiden in der Uferregion des ungarischen Donauabschnittes.
Danub. Hung. L.
Opusc. Zool. Budapest, 9: 249-254.
1969.

A litorális zóna *Chironomida* faunájának alakulása a Rajka-Gönyű, Gönyű-Budapest és a Budapest-Mohács szakaszokon az 1958-tól - 1961-ig gyűjtött anyag alapján. A 46 mintavételi hely közül 9 esik a szigetközi Duna-szakaszra: Rajka (1848 fkm), Dunakiliti (1841 fkm), Fácán-sziget (1830 fkm), Dunaremete (1825 fkm), Lipót (1824 fkm), Ásványráró (1819 fkm), Szap (1810 fkm), Medvei-híd (1806 fkm), Nagybajcs (1802 fkm). Hidrológiai szakaszjellemezés; vízállás és vízhőmérséklet adatok a mintavételek időpontjában; szakaszonkénti, mintavételi pontonkénti fajlisták.

O.N.

325. Berczik, Á.

Die Chironomiden und ihre Lebensstätten auf dem ungarischen Donauabschnitt.
Limnologica, 8: 61-71.

1971.

A 417 km-es magyar Duna-szakasz *Chironomida* fajainak biotóponkénti (bentális régió, úszó pontonok élőbevonata, litorális zóna) megoszlása, az 1961-1966-os periódusból és 46 mintavételi helyről származó minta alapján.

Hidrológiai szakaszjellemezés, biotópok részletes leírása, tipizálása.

O.N.

326. Berczky, M. Cs.

Untersuchungen über die Protozoenfauna der Donau bei Alsógöd (Ungarn). Danub. Hung. LII.
Opusc. Zool. Budapest, 9: 87-97.
1969.

Az 1966 augusztusától 1968 márciusáig Gödnél gyűjtött mintából 70 *Ciliata* és *Testacea* faj került elő. Az indikátor fajok segítségével megállapították, hogy a Duna vize oligo-bétamezoszaprób minőségű volt.

O.N./Cs.F.

327. Berczky, M. Cs.

Einfluss der Wassertemperatur auf die Gestaltung der Ciliatenfauna im Donauabschnitt bei Alsógöd, Danub. Hung. LVI.
Ann. Univ. Sci. Budapest, Sect. Biol., 13: 291-294.
1971.

Kilenc kozmopolita *Ciliata* faj dunai éves megjelenését vizsgálták. Megállapították, hogy évszakos mennyiségi változásait a hőmérsékleti viszonyok is befolyásolják.

O.N./Cs.F.

328. Berczky, M. Cs.

A szentendrei és váci Duna-ág csillós egysejtűinek vizsgálata.
Hidrol. Közl., 52:214-217.
1972.

A szentendrei és váci Duna-ágat vizsgálták 1970-ben kéthetenkénti gyakorisággal. Megállapították, hogy a folyó ezen szakaszán, a biológiailag kissé szennyezett vízjelleg dominál, de helyi szennyezőhatás miatt az általános szaprobionta fajok gyarapodása a kedvezőtlen vízminőség változás lehetőségét előre jelzi.

O.N./Cs.F.

329. Berczky, M. Cs.

A Duna magyarországi szakaszának csillós egysejtű faunája és annak szerepe.

a Duna 27 domináns *Ciliata* fajának ökológiai spektrumát mutatja be a tanulmány összehasonlítva más szerzők más biotópokból mért eredményeivel.

O.N./Cs.F.

333. Berczky, M. Cs.

Az áramlási sebesség és a vízállás változásának hatása a Duna planktoni *Ciliata*-populációjának alakulására. Danub. Hung. LXXVI. Allattani Közl., 62: 15-21. 1975.

A 2 m sec⁻¹ alatti áramlási sebesség nem akadályozza a planktoni protisztákat abban, hogy a mediális régióban táplálkozni és szaporodni tudjanak. Lényegében a 2 m sec⁻¹ feletti áramlási sebességnél sem a "gyorsaság" a limitáló tényező, hanem a több durva szemcsés hordalék, ami a finom plazmát tönkreteszi. Az évszakra jellemző állomány a főágban akkor kezd kialakulni, amikor az árvíz után apadáskor a vízállás lecsökken kb. 300 cm-re. A ripális és mediális régióban más-más összetételű fauna alakul ki.

O.N./Cs.F.

334. Berczky, M. Cs.

Kurzfristige Untersuchungen über die Auswirkung des abnehmenden Donauwasserstandes auf die planktische Ciliaten-population und die Gestaltung ihrer saprobiologischen Verhältnisse. Danub. Hung. LXXXII. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 18: 179-188. 1976-1977.

A planktoni *Ciliata* populáció napszakos elterjedését vizsgálták Gödnél 24 órán keresztül 4 óránként, majd 6 napon keresztül reggel 8^h és este 8^h-kor. Keresztszelvényben, egyidejűleg, kémiai analíziseket is végeztek. A jobb és balparton, valamint a sodorvonalban mért eredmények bár különböznek egymástól, nem mondhatók jelentősnek. Meglepőnek látszik az a tény, hogy reggel 8 h-kor mindig szignifikánsan abundásabb volt az állomány, mint este.

O.N./Cs.F.

335. Berczky, M. Cs.

Die ökologische Charakterisierung einiger Ciliatenorganismen des ungarischen Donauabschnittes. Danub. Hung. LXXXI. 2. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 18-19: 157-177. 1976-1977.

A Duna 21 karakter fajának ökológiai spektrumát (8 faktorra) mutatja be a tanulmány összehasonlítva más szerzők más biotópokból mért eredményeivel.

O.N./Cs.F.

Göd, 1-193. MTA Könyvtár. 1972.

A kandidátusi disszertáció 6 fő és 14 alfejezete az 1966 és 1971 között Gödnél és a Duna 29 egyéb térségében vett minták feldolgozása során kapott eredményeiről számol be. A fejezetek a történeti áttekintésről, módszerekről, planktoni vizsgálati eredményekről, szaprobiológiai analízisekről, stb. tájékoztatnak. (A disszertációnak számos részlete dolgozatban megjelent.)

O.N./Cs.F.

330. Berczky, M. Cs.

Kennzeichnung der saprobiologischen Verhältnisse des Donauabschnittes bei Budapest und unterhalb von Budapest durch bioindikative Ziliaten. 16. Arbeitstagung der IAD. Bratislava. Wissenschaftliche Kurzreferate, 6. 1973.

Budapestnél és Budafok alatt vizsgálták a Duna vízminőségét *Ciliata* indikátor fajok segítségével. Korábbi - Budapest feletti - eredményeket is figyelembe véve megállapították, hogy Magyarországra rosszabb vízminőséggel érkezik a Duna, mint amely Jugoszlávia felé elhagyja az országot.

O.N./Cs.F.

331. Berczky, M. Cs.

Die Auswirkung der Wasserstandabnahme auf dieäplanktische Ziliatenpopulation und die Gestaltung ihrer saprobiologischen Verhältnisse auf Grund und kurzfristigen Untersuchungen an der Donau. 18. Arbeitstagung der IAD. Regensburg. Wissenschaftliche Kurzreferate, 163-180. 1975.

A vizsgálati eredmények szerint a csökkenő vízállás csökkenti a fajszámot, jelentősége az egyedszám alakulásában rövid periódus alatt viszonylag csekély.

A napszakos (reggel 8^h és este 8^h) felmérések szerint reggel nagyobb a populációk abundanciája, mint este, de a mennyiségi viszonyok változása ellenére a szaprobiológiai karakter változatlan marad.

O.N./Cs.F.

332. Berczky, M. Cs.

Die ökologische Charakterisierung einiger Ciliatenorganismen des ungarischen Donau-abschnittes. Danub. Hung. LXXIII. 1. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 17: 123-136. 1975.

336. Berezky, Cs. M.

Kennzeichnung der saprobiologischen Verhältnisse des oberen ungarischen Donauabschnittes mit Hilfe von Protozoen als Indikatoren. Opusc. zool. Budapest, 14: 55-66. 1977.

Három szigetközi lelőhelyről (Dunaremete, Ásványráró, Medve) mutatott ki 55 fajt. Muhits (1955) eredményeivel ellentétben a bécsi és a pozsonyi szennyvizek hatását ki tudta mutatni még Dunaremeténél, alfa-mezo és poliszaprób szervezetek dominálnak. Hasonlóak a viszonyok Ásványráró és Medve környékén is.

F.L.

337. Berezky, M. Cs.

Kennzeichnung der saprobiologischen Verhältnisse des oberen ungarischen Donauabschnittes mit Hilfe von Protozoen als Indikatoren. Danub. Hung. XLIV. Opusc. Zool. Budapest, 14: 55-66. 1977.

A Felső-Duna (Dunaremete-Ásványráró-Medve ill. Gönyű-Szob) szakaszainak szaprobiológiai jellemzése a Protozoák faj és egyedszám vizsgálata alapján (1971. V., VII., X. hónap). Mintavételi hely szerinti fajlisták, hossz-szelvénybeli fajszám megoszlás és szaprobiológiai jellemzés csillagdiagrammal való ábrázolásban. Összehasonlító értékelés más Duna-szakaszokkal.

O.N.

338. Berezky, M. Cs.

Gestaltung der Ciliata- und Testacea-Populationen der Donau unter der Einwirkung des Flussregimes und der Wasserkunstabauten zwischen Vác und Göd. Danub. Hung. LXXXIX. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 20-21: 205-227. 1978-1979.

Vác (1678 fkm) - Göd (1669 fkm) között öt kereszt-szelvényben különböző vízállásnál figyelték az egysejtű állomány változását. A vízkormányzás céljából beépített sarkantyúk mögött a folyásiránnyal ellentétes oldalon gyakran alakulnak ki lenitikus csendes vízterületek. Ha két sarkantyú közel van egymáshoz, a közöttük lelassult vízmozgás kedvez a populációk fejlődésének, az így kialakult állományt azonban már a legkisebb vízszintemelkedés is kimossa. A beépített műtárgyaktól függetlenül a "természetes" állapotú kereszt-szelvényekben sokszor a szennyező anyagok feldúsulása okoz változást (ld. Égető-sziget). Minél alacsonyabb a vízállás, annál inkább mozaikos megoszlású karaktereket mutatnak a cönológiai paraméterek. A mozaikos jelleg az egyedszám vonatkozásában kifejezettebb.

O.N./Cs.F.

339. Berezky, M. Cs.

Vergleichende Untersuchungen über die Gestaltung der im Plankton vorkommenden Testaceen im Haupt- und Nebenarm der Donau bei Göd (Stromkm 1669). Danub. Hung. XC. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 20-21: 229-236. 1978-1979.

Nagy folyók *Testacea* állományáról még kevesebb ismeretanyaggal rendelkezünk, mint a *Ciliátákról*. Megnézték, hogy a héjak struktúrája szerint differenciálódás mutatkozik-e vertikumban, mivel ez a jelenség ismeretes tavakban: a mélységi fajok "nehéz" héjúak, a planktoniak "könnyűek".

A főágban a legcsekélyebb tavi hasonlóságra utaló jeleket sem találtak. A *Testaceák* a Duna nyíltvizében akcesszórikus elemek. Az, hogy a *Testacea* populációk szegényesek azzal magyarázható, hogy többnyire oligoszaprobionta, azaz tisztavíz kedvelő szervezetek, valamint táplálékfelvételi módjuk ("legelés") köti őket az annak megfelelő habitátokhoz.

O.N./Cs.F.

340. Berezky, M. Cs.

Faunistische, ökologische, saprobiologische Untersuchungen an den Ciliaten aus dem ungarischen Donauabschnitt (1966-76). 19. Arbeitstagung der IAD. Sofia. Wissenschaftliche Kurzreferate, 235-238. 1979.

A Rajka-Mohács közötti Duna-szakasz 29 mintavételi helyről származó, mintegy 1500 minta alapján való értékelése a *Ciliáták* faunisztikai, ökológiai és szaprobiológiai szerepén keresztül. Az 1966-1967 közötti időszakból 190 *Ciliata* faj került elő. Autökológiai adatok, folyószakasz szaprobiológiai besorolása, bioindikáció.

O.N.

341. Berezky, M. Cs.

Vergleichende Untersuchungen über die Gestaltung der in Plankton vorkommenden Testaceen im Haupt- und Nebenarm der Donau bei Göd (Stromkm 1669). 21. Arbeitstagung der IAD. Novi Sad. Wissenschaftliche Kurzreferate, 159-170. 1979.

1976 márciustól - novemberig kéthetente vettek mintákat a Duna fő és mellékágából Gödnél. Egyidejűleg néhány vízkémiai paramétert is vizsgáltak. A főágban 24, a mellékágban 18 fajt találtak. Az egyedszám mindkét biotópban nyáron a legmagasabb. Euplanktonikus fajok csak a mellékágban fordultak elő, nyáron a lefűződött mellékágban.

O.N./Cs.F.

342. Bereczky, M. Cs.

Cönologische Untersuchungen über die Thekamöbenfauna der Donau. 24. Arbeitstagung der IAD. Szentendre. Wissenschaftliche Kurzfererate, 73-76. 1984.

A Duna *Testacea* faunájának mélységi elterjedését vizsgálták Gödnél. Az alacsony diverzitású (H) és viszonylag egyenletes eloszlású (E) héjas amőba állománya nem mutat rétegződésre utaló megoszlást sem faj, sem egyedszám tekintetében Gödnél egyetlen évszakban sem.

O.N./Cs.F.

343. Bereczky, M. Cs.

Übereinstimmung und Unterschiede bei den Rhein und in der Donau lebenden Ciliaten. 26. Arbeitstagung der IAD. Passau. Wissenschaftliche Kurzreferate, 335-338. 1987.

Azonos módszerrel és azonos időpontban vettek protozoológiai vizsgálat céljából planktonmintákat a Dunából és a Rajnából 1983-ban. Mindkét folyónak gazdag az egysejtű állománya. A két folyóban fellelt 141 *Ciliata* fajból 76 mindkettőben előfordult, az azonos napon vett mintáknak mégis csupán 0.22 és 0.04 volt a hasonlósági indexe (fajok alapján) Sørensen szerint. A folyók egyedisége vitathatatlan.

O.N./Cs.F.

344. Bereczky, M. Cs.

A Duna magyarországi felső szakaszának szaprobiológiai jellemzése egysejtű indikátor szervezetekkel. In: T. Dvihally Zs. (szerk.): A kisalföldi Duna-szakasz ökológiája. VEAB Kiadvány, 126-147. 1987.

A szigetközi Duna főágában, Dunaremete (1825 fkm), Ásványráró (1820 fkm), Medve (1805) és az Ásványráró-mellékágrendszerben (9 helyen) 1971-ben, 1975-1976-ban 1979-1980-ban és 1984-ben (évszakosan is) gyűjtött planktonikus egysejtűek minőségi és mennyiségi vizsgálata, szaprobiológiai szempontok szerinti értékelése. A főágra a bétamezoszaprób, kevésbé szennyezett felszínű vízjelleg dominál. A mellékágban a főágból származó egysejtű állomány jelentősen megnövekszik (maximálisan 6-szorosára) és a duzzasztott vizekre jellemző fajok jelennek meg.

O.N.

345. Bereczky, M. Cs.

Interspecific relationship of some *Suctorina* species in the Danube.

Arch. Protistenk., 138: 251-255. 1990.

Nyáron Gödnél mesterséges alzaton vetikális elterjedésben vizsgálták a bevonatlakó *Suctorina* fajok interspecifikus asszociáltságát. Megállapították, hogy a bevonat fajösszetétele a víztest fajkészletétől (pool) függ. A különböző folyamatok, melyek a bevonat fejlődését irányítják (predáció, kompetíció, stb.) azon faj egyedei között mennek végbe, amelyek a fajkészletből a szubsztrátumon meg tudnak telepedni. A *Suctorina* fajok többsége béta-mezoszaprób volt.

O.N./Cs.F.

346. Bereczky, M. Cs.

Planktonikus *Ciliáták* táplálkozási spektrumának évszakos változása a Szigetköz cikolai mellékágrendszerében. Szegedi Ökológus Napok. 24. Tiszakutató Ankét. Előadáskivonatok, 7. 1993.

Az áramló víz mozgás-megszűnése következtében az eredetileg fitofág protiszta állomány átalakult bakterio-fitofág dominanciájú állománnyá.

O.N./Cs.F.

347. Bereczky, M. Cs. - Gulyás P.

Zooplanktonuntersuchungen in einem Nebenarm der Donau im Bereich der kleinen Schüttinsel bei Ásványráró. I. Die Arten und quantitative Zusammensetzung der Zooplankton-Gemeinschaften, Wertung der Diversität und Saprobität. 25. Arbeitstagung der IAD. Bratislava. Wissenschaftliche Kurzreferate, 279-283. 1985.

1984. szeptember 6. és október 24. között az Ásványráró-mellékágban (9 ponton) végzett zooplankton vizgálatsorozat. 141 faj: (*Amoeba*:2; *Testacea*:10; *Heliozoa*:1; *Ciliata*:80; *Suctorina*:27; *Rotatoria*:27; *Cladocera*:15; *Copepoda*:5). Főág-mellékág összehasonlítás a *Rotatoriák* abundancia viszonyai alapján, szaprobitás, hasonlósági indexek, cluster-analízis, tér-idő eloszlás.

O.N.

348. Bereczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Structural investigations of periphytic protozoan communities in three layers of the Danube River. III. Analysis of the Saprobity relations. Danub. Hung. CVII. In: Bereczky, M. Cs.: Advances in Protozoological Research. Symp. Biol. Hung., 33: 217-224. 1986.

Amikor a Duna rétegződése kimutatható, a különböző rétegek elkülönülnek a szaprobítási fok szerint is. Az elkülönülésben mutatkozó minőségi különbség azonban nem mindig ugyanarra a rétegre jellemző: 1979-ben a fenéközeli, 1980-ban a felszíni réteg mutatott jobb vízminőséget. A bevonatban a kölcsönhatás szignifikanciája arra utal, hogy a két tényező, a mélység és az expozíciós időtartam nem függnék egymástól, azaz a rétegek közötti eltérés, a sztratifikáció, a bevonat fejlettségétől függ, és korai állapotban nem jelentkezik. A bevonat állományának összetétele évszakonként változik. Megállapították azt is, hogy a bevonat mindig rosszabb vízminőséget jelez, mint a plankton.

O.N./Cs.F.

349. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Milióspektrum vizsgálatok dunai *Ciliata* populációkban.
I. Magyar Ökológus Kongresszus. Budapest. Előadáskivonatok és poszterösszefoglalók, 31.
1988.

A tágtúrású fajok vizsgálata során megállapították, hogy a Dunán nem lehet ún. optimális milióspektrum szakaszt megfigyelni, mivel laboratóriumi körülmények között sokkal tágabb tartományokat lehet előállítani, mint ami a Dunában megfigyelhető természetes körülmények között (Gödnél).

O.N./Cs.F.

350. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Niche studies on some protozoa species on the Danube river (Hungary, Europe).
VIII. Internat. Congr. of Protozoology. Japan. Abstracts, 100.
1989.

A Hutchinsoni koncepcióra alapozott gödi tanulmányokhoz négy különböző vízjárású év adatsorát használták fel. A szelekció biztosította a vízhozam változások előfordulásának lehető legszélesebb tartományát. A legnagyobb niche szélesség jellemezte a következő fajokat, amelyek egyben a legáltalánosabbak is a Dunában: *Carchesium polypinum* a vízhozam tengelyen, *Stentor polymorphus* a hőmérséklet tengelyen, *Vorticella convallaria* az ammónia tengelyen.

O.N./Cs.F.

351. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

The influence of nine ecological factors on the abundance of different ciliated protozoa in the Danube river.
2nd. Int. Conf. of Hungary on Protozoology. In: "Current Problems in Protozoan Ecology". Abstracts, 13.
1991.

A leggyakoribb 30 *Ciliata* faj populációinak változását kísérték figyelemmel a fizikai-kémiai-ökológiai faktorról összefüggésben, Göd térségében.

O.N./Cs.F.

352. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Distribution of Ciliated Protozoa in the River Danube.
European Journal of Protistology, 28.3. 1st European Congress of Protozoology. Bulmershe Campus. Univ. of Reading. Abstracts, 332.
1992.

A két évtizede vizsgált egysejtű állomány évszakos aspektus változásait mutatják be szerzők, valamint néhány fizikai, kémiai jellemzőt, amelyeknek változásai pozitív korrelációban vannak a *Ciliata* állományok változásaival a gödi Duna-szakaszon.

O.N./Cs.F.

353. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Protozoológiai vizsgálatok Szob 1707 fkm, Göd 1669 fkm és Lórév 1559 fkm térségében.
XXXIV. Hidrobiológus Napok. Tihany. ("Az áramló vizek kutatása").
Program és Előadáskivonatok, 12-17.
1992.

A begyűjtött mintákból 317 egysejtű fajt határoztak meg. Meglepően magas volt a *Testaceák* aránya. Az egyedszámban mérhető minimum és maximum értékek jelentősen eltávolodtak egymástól. Ez a jelenség és az abundáns *Testacea* állomány az osztrák Duna-szakasz belépcsőzésének tudható be.

O.N./Cs.F.

354. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

The Influence of Ecological Factors on the Abundance of Different Ciliated Protozoa populations in the Danube River. I. Investigation of the Ecological Amplitude.
Acta Protozoologica, 32: 1-16.
1993.

Különböző hidrológiai vízjárású évek során nyert adatok alapján annak a 30 *Ciliata* fajnak az ökológiai amplitúdóját vizsgálták Gödnél, amelyek legalább 10 % relatív gyakorisággal jelentek meg 4 év alatt (1981-, 1985-, 1986-, 1987-ben).

Nem találtak olyan paramétert, amelyet abszolút gátló faktornak lehetne tekinteni a nevezett fajok elterjedése szempontjából, vagyis a Duna megfelelő miliót biztosít életvitelükhöz. Az állományképző kapacitás szempontjából tehát nem az egyedi tényezők, hanem azok kölcsönhatása látszik döntőnek. A fajok többsége toleranciát mutatott a víz áramlására, hőmérsékletére, a pH-ra és az oldott oxigén tartalomra. A fajok egy másik része ugyanakkor olyan faktorról szemben toleráns, amelyek antropogén

hatások létét feltételezték, mint pl. az oxigénigény, az ammónium és két különböző típusú baktérium populáció.

O.N./Cs.F.

355. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Protozoological Investigations in the Side-Arm System "Szigetköz" of the River Danube.
IX. Int. Cong. of Protozoology. Berlin. Abstracts, 11.
1993.

A különböző biotópok fajösszetétele változatos és gazdag. A főág különböző biotópjait, teljes szeparálás után, azok fajösszetételével lehet jellemezni. A szaprobiológiai körülmények elemzése demonstrálta, hogy csökkenő áramlási sebességgel növekszik az autochton szerves anyag mennyisége.

O.N./Cs.F.

356. Berczky, M. Cs. - Nosek, J. N.

Composition and Feeding spektrum of Protozoa in the River Danube, in particular of the planktonic *Ciliata*.
Limnologica, (under publication)
1994.

A Duna mediális térségében euplanktonikus Ciliáták képezik a domináns fajcsoportot a protiszta állományon belül. Az egysejtű fajok elterjedésében minden más ökológiai faktort megelőzve a táplálékkínálat a meghatározó. Szob, Göd és Lórév térségében *Ciliata* indikátor fajok százalékos abundanciája alapján Szob bizonyult a legszennyezettebbnek (alfabétamezoszaprób).

O.N./Cs.F.

357. Berczky, M. Cs. - Oertel, N. - Nosek, J. N.

Examination-series of Protozoa colonization on artificial substrates at three layers of River Danube.
Progress in Protozoology. VI. International Congress of Protozoology. Warszawa. Abstracts, 24.
1981.

Szubsztrátként fémkosárba helyezett bevonat nélküli és zselatinnal bevont üveglapokat exponáltak. Az eredmények értékeléséhez különböző statisztikai módszereket - pl. MANOVA, görbe illesztés, path és cluster analízis - használtak. A zselatinnal bevont üveglemezeken a közösség fejlődése gyorsabbnak tűnt, később a különbségek kiegyenlítődték. A közösség szesszilis részének növekedése intenzívebb volt, mint a mobilisé.

O.N./Cs.F.

358. Berczky, M. Cs. - Oertel, N. - Nosek, J. N.

Die tiefenabhängige Entwicklung des Protozoenaufwuchses auf künstlichem Substrat in der Donau. I. Die Frage der Tiefenschichtung. Danub. Hung. CII.
Arch. f. Hydrobiol. Suppl., 68: 37-62.
1983.

A potamoökológiának régen vitatott kérdése, hogy lehetséges-e bizonyos áramlási sebesség mellett a folyó vízében vertikális rétegződés kialakulása. Ezt a kérdést bevonatképző és planktoni egysejtű állományokon egyaránt tanulmányozták. A bevonatvizsgálatokat tavasszal, nyáron és ősszel 32-32 napig végezték, s a rendszeres planktonvételeket ezzel egyeztetették. A biológiai paramétereken kívül 3 mélységi rétegből vizsgálták a fizikai-kémiai-ökológiai faktorokat is.

A három mélységben Gödön végzett mérések hamarosan ráirányították a figyelmet a rétegződés létére, amelyet folyóvízzel kapcsolatosan eddig az irodalom általában lehetetlennek tartott.

O.N./Cs.F.

359. Berczky, M. Cs. - Oertel, N. - Nosek, J. N.

Structural investigations of periphytic protozoan communities in three layers of the Danube River. I. The question of stratification.
In: Wetzel, R.G. (ed.): Periphyton of Freshwater Ecosystems. Developments in Hydrobiology, 17. Dr. W. Junk, The Hague. 49-57.
1983.

A folyóvízi rétegződés lehetőségére vonatkozó vizsgálatok során megállapítást nyert, hogy mind a fizikai-kémiai paraméterek, mind a plankton és bevonatképző protozoa állomány esetenként rétegződést mutat. Az élőbevonat állomány-paraméterei alapján a felszínközeli réteg kevésbé stabil, s ezért kedvezőtlenebb életkörülményeket biztosít a bevonat protozoa állományának, mint amilyen az a fenékközeli régióban kimutatható volt.

O.N./Cs. F.

360. Bertalan, O.

1986. évi jelentés a Bős-Nagymarosi Vízlépcső hatásterületére eső vizek halfaunájának megfigyeléséről.
MGESZV. Győr. Kézirat, 1-26.
1986.

A számítástechnikát is alkalmazó helyzetfeltárásból kiderült, hogy a szigetközi vízrendszer kedvező feltételeket biztosít a halfauna számára. Az országhatáron kívüli dunai kultúrbeavatkozások a természetes szaporodás helyeinek részbeni elvesztését eredményezik. Ezzel szemben egyes halfajok fogási mennyiségének növekedése a vízszennyezettség mérséklődését jelzi. Néhány halfaj (pl. csuka) előfordulási gyakorisága csökkenést mutat. A keszegfélék előretörése miatt a haltermelés

minősége összességében romlik. A halgazdálkodás intenzifikálása, a mesterséges ivadékpótlás fokozása, a halászati technológia fejlesztése miatt a dunai halállomány fiatalodik. Meg kell fontolni a bizonyos mértékű fajtaváltásra (busa, amur), valamint a nemes fajok mesterséges szaporításának a megvalósítására történő felkészülést.

O.N./G.P.

361. Binder, J. - Turi Nagy, J.

A Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer hatása a Duna vízminőségére. Hidrol. Közl., 70: 62-64. 1990.

A Duna vízminősége a külső szennyvíz bevezetések miatt 1980-ig fokozatosan romlott. Ekkortól érződik a megépített tisztítóművek hatása. A tervezett tározóban (Hrusov-Körtvélyes) lassul a vízmozgás, de gyorsul az oxigén felvétel. Kiülepedés miatti feltöltődés csak időszakos lesz. Az új mikrobiológiai közeget és annak hatását még nem ismerjük. A változásokat az érkező vizek minősége és a tisztítók építése is befolyásolja. Ezért az állandó rendszeres megfigyelőhálózat kiépítése szükséges.

O.N./B.Á./S.

362. Boros, M.

A "Szigetköz jövője"-ről. ÖKO, 3: 10-12. 1992.

A Szigetköz élőhelyeinek ökológiai szempontú elemzése. A térség vízellátásának problémái. A Szigetköz jövője, a szárazodás várható hatásai.

O.N./B.Á.

363. Bothár, A.

Beiträge zur Kenntnis der Weichtierfauna der ungarischen Donau. Danub. Hung. XXXVI. Opusc. Zool. Budapest, 6: 93-107. 1966.

A magyar Duna-szakasz puhatestűinek (*Mollusca*, *Lamellibranchiata*) faunisztikai feltérképezése Rajka és Mohács között, 33 mintavételi pont alapján. Szigetköz: Dunaremete (1825 fkm), Medve (1806 fkm), Nagybjacs (1802 fkm). Mosoni-Duna (12 pont): zsilip, Rajka, Dunakiliti-híd, Feketeerdő-híd, Halászi-híd, Lajta-torkolat, Mosonmagyaróvár, Máriakálnok, Magyarkimle, Lickópuszta, Zselye, Vének. 31 faj előfordulási listája, rendszertani és ökológiai besorolása.

O.N.

364. Bothár, A.

Untersuchungen des Donauplanktons an Entomostraca während der grossen Überschwemmung in Jahre 1965. Danub. Hung. XLVIII. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 9-10: 87-98. 1968.

1965 júliusában, az árvíz idején medréről kilépett Duna előtötte árterületét és a magasabban fekvő mélyedéseket is. A cikk az 1669 fkm-nél, Gödnél elemzi az előtött terület *Crustacea* faunáját, amely faji összetételében és egyedszámában alapvetően eltért a Dunától. Az árvíz visszavonulásakor a Dunában naponként változott a *Crustacea* fauna összetétele és az egyedszámok is erősen fluktuáltak.

O.N./A.J.

365. Bothár, A.

Plankton- und Benthos-Untersuchungen im Nebenarm der Donau bei Göd in Zeitraum von 1956-1967. 14. Arbeitstugung der IAD. Wien. Wissenschaftliche Kurzreferate, 6. 1971.

1965-67-ben 7-10 napos gyakorisággal történtek mintavételek a nyíltvízből és az üledékből a *Crustacea*, *Chironomida* és *Oligochaeta* fauna vizsgálata céljából alacsony, közepes és magas vízállású időszakokban. A vegetációs periódusban, tartós alacsony vízállású időszakokban a mellékágakban állóvíz jellegű állapotok alakulnak ki, amelyek gazdag fauna kialakulását teszik lehetővé. A mellék és főág vízjárás befolyásolta dinamikus kapcsolata döntő a folyóvízi élet szempontjából.

O.N./A.J.

366. Bothár, A.

Hydrobiologische Untersuchungen im Nebenarm der Donau bei Göd. Danub. Hung. LXII. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 13: 9-23. 1972.

1965-67-ben 7-10 napos gyakorisággal történtek mintavételek a nyíltvízből és az üledékből a *Crustacea*, *Chironomida* és *Oligochaeta* fauna vizsgálata céljából alacsony, közepes és magas vízállású időszakokban. A vegetációs periódusban, tartós alacsony vízállású időszakokban a mellékágakban állóvíz jellegű állapotok alakulnak ki, melyek gazdag fauna kialakulását teszik lehetővé. A mellék és főág vízjárás befolyásolta dinamikus kapcsolata döntő a folyóvízi élet szempontjából.

O.N./A.J.

367. Bothár, A.

Horizontale Planktonuntersuchungen an der Donau von Rajka bis Turnu Severin (Stromkm 1850-93). Danub. Hung. LXVIII.

Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 16: 157-162.
1974.

Az 1971. július 19-25 között Rajka és Turnu Severin között lebonyolított hajóút planktonvizsgálatából, 36 mintavételi helyről előkerült *Cladocera* és *Copepoda* fajok minőségi és mennyiségi elemzése kerül bemutatásra táblázatos formában. Ezt egészíti ki a *Crustacea* plankton hossz-szelvénybeli százalékos megoszlása is.

O.N.

368. Bothár, A.

Die Änderungen der Crustacea-Gemeinschaften des Planktons aufgrund der im Donauabschnitt von Göd, (Stromkm. 1669) durchgeführten Untersuchungen. Danub. Hung. LXXVIII.
Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 17: 137-146.
1975.

1965-1967 és 1971-1973 közötti hetenkénti vizsgálatok eredményeit foglalja össze, figyelembe véve a különböző vízjárású éveket. Az előkerült 71 *Crustacea* faj előfordulási gyakorisága szerint 3 csoportba osztható. A rákok évi mennyiségi eloszlása általában kétcsúcsú görbével írható le. Extrém nagy árvíz (1965) az árterületekkel való tartós kapcsolat következtében, egyedszám-növekedést és faji összetétel-változást okozott.

O.N./A.J.

369. Bothár, A.

Crustacea-Planktonuntersuchungen im Donauabschnitt zwischen Szob und Nagymaros. Danub. Hung. LXXXVIII.
Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol., 20-21: 249-259.
1978-1979.

Az 50 km hosszú Duna-szakasz három helyéről történt mintavétel (1707, 1695, 1656 fkm), sodorvonalból, a jobb és bal partról, havonkénti gyakorisággal. 25 *Cladocera* és 14 *Copepoda* fajt regisztráltunk. Maximális egyedszámok májusban alakultak ki. A viszonylag rövid szakaszon a rákok hossz-szelvénymenti eloszlásában lényeges különbség nem volt.

A partközeli mintákban gyakoribb volt a nagyobb egyedszám, az adult egyedek aránya és a peteszám, mint a folyó közepén, mely a természetes partszakaszok jelentőségére utal.

O.N./A.J.

370. Bothár, A.

Tiefabhängige Verteilung der planktonischer Crustaceen in 1980-81.
23. Arbeitstagung der IAD. Wien. Wissenschaftliche Kurzreferate, 120-124.
1982.

1981-1982, Göd (1669 fkm), hetenkénti mintavétel. A felszínről és az alzat közeléből vett minták alapján értékelhető különbségek állapíthatók meg a két vízréteg között. Főleg hosszantartó közepes és alacsony vízjárású időszakokban az alsó vízrétegekben nagyobb egyedszámú rák együttesek fordulnak elő.

O.N./A.J.

371. Bothár, A.

Die qualitative und quantitative Verbreitung der planktonischen Crustaceen in ungarischen Donauabschnitt von 1965-1985.
25. Arbeitstagung der IAD. Bratislava. Wissenschaftliche Kurzreferate, 283-286.
1985.

1965-1985, Göd (1669 fkm), hetenkénti mintavétel. 78 *Crustacea* taxon jelenlétét határozták meg. Megállapították, hogy 20 év alatt a faji összetételben bekövetkezett változások, valamint az egyedszámnak - elsősorban a 80-as években - történő erőteljes növekedése a Duna eutrofizálódására vezethető vissza. A rákegyüttesek évi mennyiségi eloszlását és faji összetételét főleg az aktuális hidrológiai viszonyok és a hőmérséklet szabályozza.

O.N./A.J.

372. Bothár, A.

Population dynamics and estimation of production in *Bosmina longirostris* (O.F. Müller) in the River Danube.
Hydrobiologia, 140: 97-104.
1986.

1981-82-ben, hetenkénti mintavétellel vizsgálták a *Bosmina longirostris* populáció dinamikáját. Állóvízre kidolgozott másodlagos produkciót becslő módszert adaptáltak folyóvízi körülményekre. A Dunában, összehasonlítva a tavakkal, kisebb állomány és produkció értékeket kaptak, míg a fekunditás és a P/B értékek nagyobbak, a turnover ideje rövidebb volt.

O.N./A.J.

373. Bothár, A.

Produktionsschätzung von *Acanthocyclops robustus* (G.O.Sars) in der Donau.
26. Arbeitstagung der IAD. Passau. Wissenschaftliche Kurzreferate, 339-343.
1987.

1982-ben Gödnél (1669 fkm) hetenkénti- naponkénti mintavételből a "growth increment summation" módszerével, ezt laboratóriumban végzett fejlődési vizsgálatokkal kiegészítve, végezték el a produkcióbecslést. A

teljes produkció több mint 50 %-át, a copepodit produkció alkotja. A tojásprodukció nagyon kicsi (7 %), melynek fő oka az adult nőstények nagy mortalitása. *Cladocera*kkal összehasonlítva, a *Copepodák* produktivitása a folyóvízben kisebb, elsősorban hosszabb egyedfejlődési idejük miatt.

O.N./A.J.

374. Bothár, A.

The estimation of production and mortality of *Bismina longirostris* (O.F. Müller) in the River Danube. *Hydrobiologia*, 145: 285-291. 1987.

1982-ben hetenkénti- napenkénti mintavételből becsülték Gödnél (1669 fkm) a *Bosmina longirostris* megtermelt és eliminálódott biomasszáját. Kísérletet tettek az elvándorlás és mortalitás rátájának kiszámítására, figyelembe véve a folyó hidrológiai jellemzőit. A produkció és elvándorlás körülbelül azonos mértékben befolyásolja a populáció változását.

O.N./A.J.

375. Bothár, A.

Results of long-term zooplankton investigations in the River Danube, Hungary. *Verh. Internat. Verein. Limnol.*, 23: 1340-1343. 1988.

1965-től - 1986-ig, kéthetenkénti mintavétel. A *Crustacea* együttesek faj összetételét, nagyságát elemezték. Ismertetik a horizontális, keresztaszelvény-menti és vertikális eloszlásra vonatkozó ismereteket. Összefoglalják a két, nagy mennyiségben előforduló faj produktívára vonatkozó eredményeket.

Folyókban, az állóvizekre is vonatkozó általános kapcsolatok mellett, a hidrográfiai jellemzők azok, amelyek részben restrictív módon, részben transzformáció útján hatnak a közösségek összetételére, abundanciájára és produktívására. Annak a valószínűsége, hogy a Duna eutrofizációja fokozódni fog az új erőmű építése következtében, tudatos környezetpolitikát sürget.

O.N./A.J.

376. Bothár, A.

Need for Scientific and Political Cooperation in the Danube Basin. Water Problems due to Economic and Political Interest. In: Sleicher, K. (ed.): *Pollution Know No Frontiers. A Reader APWPA Book.* Paragon House. New York, 1-17. 1988.

A Duna általános természetföldrajzi ismertetése után szerző foglalkozik a folyóra nehezedő társadalmi hatásokkal, vízfelhasználásokkal és szennyezésekkel. Részletesen elemzi a Szigetköz egész területét is érintő

Gabcikovo-Nagymaros Project okozta jövőbeli ökológiai, vízellátási problémákat és az előrejelzésükre, elhárításukra irányuló nemzetközi erőfeszítéseket.

O.N.

377. Bothár, A. - Dvihally, Zs. - Kozma, E.

Hidrobiologische Untersuchungen im Donauabschnitt zwischen Nagymaros und Megyer (Sromkm 1695-1656). *Danub. Hung. LVII. Ann. Univ. Sci. Budapest. Sect. Biol.*, 13:5-18. 1971.

1967-68-ban, átlagos vízállású évben, Nagymaros és Megyer között a szentendrei és váci Duna-ágban havonkénti gyakorisággal 4 mintavételi helyről vízkémiai és *Crustacea* plankton vizsgálatok történtek. A 27 *Crustacea* faj közül 3 először került elő a magyar Duna-szakaszból. Az év folyamán tapasztalt kémiai változások a hidrológiai viszonyokkal és az algák asszimilációs tevékenységével hozhatók összefüggésbe. A két ág között sem zoológiai, sem kémiai szempontból lényeges különbségek nem voltak.

O.N./A.J.

378. Bothár, A. - Kiss, K. T.

Phytoplankton and Zooplankton (*Cladocera, Copepoda*) relationship in the eutrophicated River Danube. *Hydrobiologia*, 191:165-171. 1990.

A fito- és zooplankton egyedszámának és biomasszájának, az elsődleges és másodlagos produkcióknak szezonális változását vizsgálták szerzők 1981-ben a Dunában (1669 fkm), heti mintavételi gyakorisággal. A primér "gross" produkció napi átlaga 970 mg m⁻³ d⁻¹, a nettó produkció 660 mg m⁻³ d⁻¹ volt. A primér produkció intenzitása alapján a folyót az eu-politróftól hipertrófig terjedő kategóriába lehet sorolni. A fitoplankton és zooplankton közötti ökológiai "efficiencia" nagyon alacsony, 0.03 % volt.

O.N./A.J.

379. Bothár, A. - Ponyi, J.

Informatory investigations about qualitative and quantitative conditions of the Crustacean Plankton of the Danube section near Alsógöd (Hungary). *Danub. Hung. XLVII. Annal. Biol. Tihany*, 35:117-126. 1968.

1956-66-ban hetenkénti mintavétel alapján Göd (1669 fkm)-nél 55 *Crustacea* taxon jelenlétét regisztrálták. Két faj új volt a Duna faunájára, 15 faj pedig a magyar Duna-szakaszra. 5 *Crustacea* faj részletes taxonómiai analízisét is elvégezték. A faji összetételt és a mennyiségi viszonyokat

döntő módon a vízállás viszonyok befolyásolták - elsősorban az 1965. évi extrém nagy árvíz.

O.N./A.J.

380. Bothár, A. - Ráth, B.

Abundance Dynamics of Crustacean in Different Littoral Biotopes of the "Szigetköz" Side Arm System, River Danube, Hungary. XXV- SIL International Congress. Barcelona. Abstracts, 509. 1992.

Három, a feltöltődés különböző stádiumában levő mellékág alámerült és úszó makrofiton vegetációjának változása a vízjárás hatására. Párhuzamosan a *Caldecera*, *Copepoda* fajok biotóponkénti megoszlása a nyílt vízben, a fenék közeli és a fitális régióban.

O.N.

381. Buczkó, K. - Ács, É.

Preliminary studies on the periphytic algae in the branch-system of the Danube at Cikolasziget (Hungary). Stud. Bot. Hung., 23:49-62. 1992.

1991-92-ben bevonatmintát elsősorban a cikolaszigeti ágrendszerben gyűjtöttek, az ásványrári szakasról csak tájékozódó jellegű gyűjtéseket végeztek. Gyűjtöttek kisvízes periódusokban, amikor a mellékágaknak nincs összeköttetése a főággal (a zárásokon nem folyik át a víz), valamint középvíz idején, amikor a záráson már átbukik a víz.

A mintavételek során klorofill-a vizsgálatokat is végeztek, valamint mérték a pH-t, vezetőképességet, összkeménységet, víz hőmérsékletet. A bevonatot különböző típusú alzatokról gyűjtöttek: hajótestről, iszapfelszínről, kőről, szubmerz makrofitonokról (nád, sás, keserűfű, iszapkányafű), faágról. Vizsgálták az alzattól és a mintavételi helytől függő fajösszetételben jelentkező különbségeket.

Az eddig feldolgozott perifiton mintákból 190 faj került elő (*Cyanophyta* 13, *Euglenophyta* 6, *Chromophyta* 88 - ebből *Bacillariophyceae* 83, *Cryptophyta* 10, *Chlorophyta* 73). A planktonból 193 faj volt a cikolaszigeti ágrendszerben, viszont más törzsenkénti megoszlásban (*Cyanophyta* 7, *Euglenophyta* 7, *Chromophyta* 68 - ebből *Bacillariophyceae* 53, *Cryptophyta* 15, *Chlorophyta* 96).

A bevonat florisztikai összetétele, fajgazdagsága, szerkezete átmenetet mutatott a folyóvízi és az állóvízi bevonatok között. Az egyes mintavételi helyek bevonatai jobban hasonlítottak egymásra, mint az azonos alzatokról gyűjtöttek. A legmeghatározóbb tényezőnek azonban az áramlás tűnik. A hasonló áramlási viszonyok között általában hasonló összetételű bevonatok alakulnak ki.

O.N./G.P.

382. Buczkó, K. - Ács, É.

Algological studies on the periphyton in the branch-system of the Danube at Cikolasziget (Hungary). Verh. Internat. Limnol. Ver., (in print). 1993.

1991-92-ben bevonatmintát elsősorban a cikolaszigeti ágrendszerben gyűjtöttek, az ásványrári szakasról csak tájékozódó jellegű gyűjtéseket végeztek. Gyűjtöttek kisvízes periódusokban, amikor a mellékágaknak nincs összeköttetése a főággal (a zárásokon nem folyik át a víz), valamint középvíz idején, amikor a záráson már átbukik a víz.

Az eddig feldolgozott perifiton mintákból 190 faj került elő (*Cyanophyta* 13, *Euglenophyta* 6, *Chromophyta* 88 - ebből *Bacillariophyceae* 83, *Cryptophyta* 10, *Chlorophyta* 73). A planktonból 193 faj volt a cikolaszigeti ágrendszerben, viszont más törzsenkénti megoszlásban (*Cyanophyta* 7, *Euglenophyta* 7, *Chromophyta* 68 - ebből *Bacillariophyceae* 53, *Cryptophyta* 15, *Chlorophyta* 96).

A bevonat florisztikai összetétele, fajgazdagsága, szerkezete átmenetet mutatott a folyóvízi és az állóvízi bevonatok között. Az egyes mintavételi helyek bevonatai jobban hasonlítottak egymásra, mint az azonos alzatokról gyűjtöttek. A legmeghatározóbb tényezőnek azonban az áramlás tűnik. A hasonló áramlási viszonyok között általában hasonló összetételű bevonatok alakulnak ki.

A mintavételek során klorofill-a vizsgálatokat is végeztek, valamint mérték a pH-t, vezetőképességet, összkeménységet, víz hőmérsékletet. A bevonatot különböző típusú alzatokról kaparták le: hajótestről, iszapfelszínről, kőről, szubmerz makrofitonokról (nád, sás, keserűfű, iszapkányafű), faágról. Vizsgálták az alzattól és a mintavételi helytől függő fajösszetételben jelentkező különbségeket.

O.N./G.P.

383. Csanády, M.

A felszíni vizek réz- és cinktartalma. Hidrol. Közl., 51: 91-93. 1971.

1966-tól - 1969-ig folyt a felszíni vizek nehézfém-tartalmának a felmérése. Ezek közül első helyen a réz és cinktartalmat vizsgálták. A Duna réztartalma a határtól távolodva fokozatosan csökken. A határközeleli nagy ingadozás a közeli ipari centrumok (Bécs, Pozsony) hatását jelzi. A cink tartalom eloszlása sokkal egyenletesebb volt.

O.N./B.Á.

384. Csányi, B.

Hidrobiológiai vizsgálatok a Szigetköz vizeitereiben. Makrozoobentosz. Műhely (suppl.). MTA Földrajtudományi Kutató Intézet. 1989.

A cikk a szigetközi vizek és a vízi makroszkópikus gerinctelen élőlényegyüttes tipizálását mutatja be többváltozós módszerek (cluster-

analízis, ordináció) segítségével. A Duna, a Mosoni-Duna, az aktív hullámtéri mellékágrendszer, valamint a mentesített terület holtágai, mocsaras területei egymástól jól elkülöníthetők a makrozoobentosz együttes alapján.

O.N./G.P.

385. Csányi, B. - Németh, J. - Gulyás, P.

Vergleichende hydrobiologische Untersuchungen in dem Haupt- und in dem Nebenarm der Donau bei Ásványráró in 1984. I. Gelöster Sauerstoffgehalt und photosynthetische Sauerstoffproduktion. 25. Arbeitstagung der IAD. Bratislava. Wissenschaftliche Kurzreferate, 190-193. 1985.

1984. szeptember 5-6-án és október 23-24-én az ásványrárói mellékágrendszer több mintavételi pontján, a fito- és zooplankton vizsgálatokkal egyidőben mérték a víz oldott oxigén koncentrációjának horizontális és vertikális eloszlását, valamint a fotoszintetikus oxigéntermelés intenzitását. Az oldott oxigén koncentráció vertikális eloszlása szerint a mellékágban három jellegzetes terület különíthető el. Az oldott oxigén koncentráció és a túltelített vízréteg vastagsága a mellékág torkolatától, annak felső lezárt vége felé haladva csökken, párhuzamosan a fitoplankton biomasszával és a víz egységnyi térfogatára vonatkoztatott a-klorofill mennyiségével. A bruttó oxigén termelés a mellékág alsó szakaszán szeptemberben 12.9, októberben 3.4 g m² nap⁻¹ volt.

O.N.

386. Daubner, I.

A dunai vízlépcsők építésének biológiai aspektusai. MTA Bio. Oszt. Közlem. 24: 57-65. 1981.

A HYDROCONSULT csehszlovákiai vízügyi tervező vállalat megrendelésére készült környezeti hatástanulmány kivonatos ismertetése. Sorra veszi a felszíni vizekben, az ártéri erdőkben és vízenyős területeken várható, nagyobb részt negatívnak ítélt változásokat, rámutat a károk csökkentésének néhány lehetőségére. Ismerteti BIOPROJEKT című hatástanulmány fejezeteit.

B.Á.

387. Dudich, E. - Lászlóffy, W.

Einige wissenschaftliche Kenntnisse über die ungarische Donaustrecke. Rotaprint. Budapest, 1-32. 1960.

Az első rész (Lászlóffy) a magyar Duna-szakasz általános és részletes hidrográfiai, fizikai-kémiai viszonyait, az árvizek és az árvízvédelem

kérdéseit, a vízügyi igazgatási rendszert és a vízügyi tudományos kutatások korabeli helyzetét tárgyalja.

A második részben (Dudich) kerül sor a Duna részletes vízkémiai elemzésére (Ásványráró, Mosoni-Duna kiemelten), valamint a Duna élővilágának, állatfajainak, élőhelyeinek, szaporítás-viszonyának bemutatására.

Részletes térképmelléklet mutatja be pl. a Pozsony-Gönyű közötti Duna-szakasz szabályozás előtti és utáni állapotát.

O.N.

388. Dvihally, Zs.

Optikai vizsgálatok a váci Duna-ág alsógödi szakaszán. Danub. Hung. II. Hidrol. Közl., 39: 357-364. 1959.

A Duna vizének zavarossága igen változékony: a tévégi alacsony tartós vízállásnál nagyságrendekkel nagyobb, mint a tavaszi kis árhullám alkalmával.

A víz szelektív fényabszorpciója csak kismértékben függ a zavarosság fokától. A potamofitoplankton amúgy is kedvezőtlen életkörülményei mellett még az asszimilációs lehetőségei is korlátozottak, mivel a spektrumnak az a része hatol a legmélyebbre, amely a fotoszintézis szempontjából hatástalan.

O.N.

389. Dvihally, Zs.

Der gelöste Schauerstoff, die Scwebestoffmenge und die Trübung im Oberflächenwasser der Donau während des Jahres 1959. Danub. Hung. XV. Arch. f. Hydrobiol. Suppl. 27. Donauforschung, 72-84. 1962.

Az oldott oxigén tartalmat, lebegőanyagot és a turbiditást vizsgálták 1959-ben a Duna főágában és a mellékágban Gödnél (1669 fkm). Az oxigéntartalom és a vízszint kapcsolatában fordított arány volt felfedezhető. A kémiai és hőmérsékleti változások sokkal erőteljesebbek a mellékágban mint a főágban, és amikor a mellékág részlegesen lefűződik, a víz átlátszósága, a lebegőanyag szervesanyag tartalma és mennyisége növekszik a plankton-szervezetek szaporodása következtében. Diurnális változások mellett az oxigén tartalom elérheti a szupertelítettséget is.

O.N.

390. Dvihally, Zs.

Die ungarische Donaustrecke. In: Knie, K.: Physik, Chemie, Radioaktivität und Soffhaushalt der Donau. - In: Liepolt, R. (Red.): Limnologie der Donau 2. Stuttgart. 66-88. 1966.